Biblioteca Județeană "Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița

CURIER

Revistă de cultură şi bibliologie

Târgovişte O An XV - Nr. 2 (29) 2009

Colectivul
de redacție:

Redactor şef:
Carmen Vădan, director
B.J.DB.

Redactori:

- Vlăduț Andreescu
- Loredana Spânu
- Cornel Albuleț
- Ştefănescu Alexandru

Procesare
computerizată:

- Mariana Briceag
- Ileana Faur

Redacția şi administrația:
Str. Stelea, nr. 2
Târgovişte, Dâmbovița
130018
Tel./Fax. 0245 612316
www.bjdb.ro
office@bjdb.ro

Realizare grafică şi tipar

EDITURA CETATEA DE SCAUN

Tel./fax. 0245 218318
www.cetateadescaun.ro
editura@cetateadescaun.ro

Târgovişte ○ An XV - Nr. 2 (29) 2009 * ISSN 1223 - 9712

CUPRINS

INTERFERENȚE CULTURALE

- **Un spirit care şi-a depăşit veacul. UDRIŞTE NĂSTUREL,** de prof. univ. dr . Gheorghe Bârlea / p. 3

- **Societatea Scriitorilor Târgovişteni. Scurt istoric**, de Prof. Mihai Stan, Preşedinte executiv al SST / p. 9

- **Muzeul tiparului şi al cărții vechi româneşti**, de Dumitra Bulei, cercetător şt. Complexul Național Muzeal „Curtea Domnească" Târgovişte / p. 11

- **Meşteşugurile din Pietroşita - Tradiție şi actualitate**, de Elena Negulescu, bibliotecar, Biblioteca Comunală Pietroșița / p. 12

- **Critica literară, începuturi**, de Gabriel Enache / p. 15

- **Edituri dâmbovițene - Editura „Cetatea de Scaun"**, de Dan Mărgărit / p. 15

- **Canonizarea Sf. Voievod Neagoe Basarab şi lansarea ediției jubiliare a Octoihului lui Macarei (1510)**, Prof. Univ. Dr. Î.P.S. NIFON Mihăiță, Arhiepiscop de Târgovişte şi Mitropolit / p. 17

DEMERS BIBLIOTECAR

- **Convenția de colaborare OSIM - Bibliotecile Publice,** de Ştefana Teodorov, şef Biblioteca OSIM / p. 18

- **Comunicarea documentelor de bibliotecă în sistem informatizat**, de Rodica Păvălan, Edmee Scutelnicu, Biblioteca Județeană Alexandru şi Aristia AMAN – Craiova / p. 20

- **Rolul bibliotecii şcolare în educația tinerilor**, de Gabriela Stroescu, bibliotecar, Liceul Teoretic „Petru Cercel" Târgovişte / p. 21

- **Biblioteca Publică Târgovişte în serviciul comunității,** de Ion Sandu / p. 24

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

- **Binefacerile uitate ale lecturii**, de Alina Cojanu, bibliotecar, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița / p. 25

- **Biblioteca şi cititorii,** de Luminița Gogioiu, bibliotecar, Biblioteca Pucioasa / p. 26

- **Tradiții culturale în localitatea Bezdead,** de Prof. Victor Davidoiu, bibliotecar Mortoiu Maria-Izabela, Biblioteca Bezdead / p. 29

- **Biblioteca „Aurel Iordache" la 85 de ani de la înființare,** de Daniela-Olguța Iordache / p. 31

- **Salonul editorial „I. H. RĂDULESCU" – 2009**, de Cornel Albuleț, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița / p. 32

- **Animaţia culturală în biblioteci,** de Vlăduţ Andreescu, metodist, Biblioteca Judeţeană „Ion Heliade Rădulescu" Dâmboviţa / p. 34

- **Uniunea Europeană, România şi memoria totalitarismului comunist,** de Loredana Spînu, Biblioteca Judeţeană „Ion Heliade Rădulescu" Dâmboviţa / p. 37

- **Zile de sărbătoare ... ,** de Carmen Vădan, director, Biblioteca Judeţeană „Ion Heliade Rădulescu" Dâmboviţa / p. 39

PATRIMONIU

- **Arhiva Primăriei oraşului Târgovişte în perioada 1864-1948,** de Dobrin Pîrvan, director, Direcţia Judeţeană Dâmboviţa a Arhivelor Naţionale / p. 41

- **PETRU VERUSSI (1847-1886),** de Ştefan Ion Ghilimescu / p. 43

- **Noi ştiri despre poetul Donar Munteanu,** de Nicolae Scurtu / p. 44

- **În memoria lui Nicolae Scurtescu,** de Elena Moraru, bibliotecar, Biblioteca Comunală Valea Lungă / p. 47

- **ALEXANDRU VLAHUŢĂ – perioada târgovişteană,** de Radu Alexandru / p. 48

- **Portrete literare – o serie recurentă: Elena Văcărescu, Ion Stăvăruş, Nicolae Scurtu – mărturii, corespondenţă, iconografie – discursul biografiei interioare şi exterioare,** de George Toma Veseliu / p. 50

- **Nerva Hodoş – 140 de ani de la naşterea bibliologului şi bibliografului român,** de Loredana Spînu, bibliotecar, Biblioteca Judeţeană „Ion Heliade Rădulescu" Dâmboviţa / p. 52

- **I. D. Pietrari – 110 ani de la naştere,** de Alexandru Ştefănescu, Biblioteca Judeţeană „Ion Heliade Rădulescu" Dâmboviţa / p. 55

TABLETA DE SCRIITOR

- **Limba noastră maternă şi gramatica lui Ienăchiţă Văcărescu sau a lui Eliade,** de Corin Bianu p. 56

REMEMBER

- **Am trăit două războaie mondiale,** de Daniel Drăgan / p. 58

TINERE CONDEIE

Prezentare carte "Răstignit între cruci" - Autor Vasile Lupaşc / p. 59

Interferenţe culturale

Un spirit care şi-a depăşit veacul

UDRIŞTE NĂSTUREL

Udrişte Năsturel a fost, fără îndoială, cel mai învăţat dintre cărturarii munteni din prima jumătate a secolului al XVII-lea, deschizător de drumuri în ceea putem numi „umanismul românesc". Cu toate acestea, nu se cunosc prea multe detalii despre viaţa sa, ceea ce este explicabil, dată fiind lipsa unui corpus de acte originale referitoare la starea civilă, demografie, afiliere religioasă etc. în Ţara Românească şi în Moldova secolelor al XVI-lea – al XVII-lea[1]. Mai grav este faptul că personalitatea sa şi rolul pe care l-a avut în istoria spiritualităţii româneşti sunt pe cât de complexe, pe atât de puţin cunoscute de către generaţiile care i-au urmat. În paginile de faţă ne propunem să găsim posibile explicaţii ale acestei stări de fapt.

Receptarea defectuoasă a operei lui Udrişte Năsturel, pentru care nu se mai poate invoca „spaţiul alb", căci scrierile sale au avut şansa de a fi tipărite, în majoritate, încă din timpul vieţii autorului, se datorează, pe de o parte, dificultăţilor de difuzare (de „circulaţie") a textelor scrise, româneşti sau într-o altă limbă, în epocă. Pe de altă parte, motivaţia esenţială a fenomenului despre care vorbim aici rezidă tocmai în nivelul înalt al demersurilor sale cărturăreşti, care au precedat spiritul veacului şi au depăşit posibilităţile de înţelegere ale contemporanilor şi chiar ale generaţiilor din imediata posteritate.

Născut într-o familie din aristocraţia autohtonă veche şi autentică, din Ţara Românească, Udrişte a beneficiat de studii pe măsura rangului său. Părinţii, logofătul Radu Năsturel ot Hereşti (în vechime, Fiereşti, din jud. Ilfov de astăzi) şi jupâneasa Despina (de asemenea, din neam de mari boieri munteni) au tocmit profesori particulari pentru cei patru copii ai lor – Udrişte, Şerban, Cazan, Elina - , intelectuali sosiţi atât din Occidentul catolic, cât şi din Răsăritul ortodox. Copiii dobândesc solide cunoştinţe de umanioare (istorie şi literatură greco-latină, retorică, gramatică, limbile latină, slavonă, greacă etc.). De remarcat că părinţii i-au facilitat aceste studii inclusiv fiicei lor, dovadă a unei concepţii evoluate despre educaţie şi fami-lie, căci, altfel, nu era în spiritul vremii ca fetele să înveţe carte, nici măcar în casele marilor dregători[2]. Setos de învăţătură, Udrişte a fost singurul dintre cei patru care şi-a continuat instruirea prin călătorii în străinătate, prin schimburi de cărţi cu alţi cărturari ai vremii şi prin ceea ce astăzi am numi „autoperfecţionare". Se crede că a fost unul dintre protectorii, dacă nu chiar profesorii Şcolii slavo-române de la Târgovişte, ce a funcţionat în capitala Ţării Româneşti pe la 1640[3].

Descendenţa ilustră şi înrudirea cu

Matei Basarab, domnitorul care a reuşit să menţină cea mai lungă perioadă de pace şi stabilitate în zonă, i-au permis să-şi valorifice darurile native şi înclinaţiile spre studiu[4]. În calitate de sfetnic de taină al voievodului[5] şi de diplomat al Curţii Domneşti de la Târgovişte, are ocazia să cunoască o seamă de oameni de cultură din lumea întreagă, fie cu ocazia vizitelor acestora la Târgovişte, fie prin călătoriile diplomatice pe care el însuşi le întreprinde în marile oraşe din Europa şi din Orient[6]. Acelaşi context îi permite să îmbogăţească biblioteca pe care o va fi moştenit din familie, cu lucrări de mare valoare[7]. Această bibliotecă, precum şi contribuţiile sale ştiinţifice sunt considerate de către istorici „prefigurări" ale umanismului românesc întruchipat de către Constantin Cantacuzino Stolnicul[8].

Activitatea cărturărească cu cel mai mare impact asupra contemporanilor a fost axată, cum era de aşteptat, pe scrierile cu caracter cultural-religios. Udrişte Năsturel se afirmă într-o epocă de puternice confruntări teologice, cu implicaţii politice şi culturale, între Biserica Răsăriteană şi Biserica Apuseană. Încercările papalităţii de a-şi extinde sfera de influenţă în sud-estul Europei, prin unirea bisericească cu Roma, s-a lovit de refuzul categoric al ierarhilor din Ţara Românească şi Moldova, ca şi al celor din Serbia, Bulgaria, Rusia, Ucraina etc. Strategiei difuzării tipăriturilor religioase în rândurile ştiutorilor de carte – clerici şi mireni – apărătorii tradiţionalismului ortodox i-au răspuns cu aceeaşi strategie. Udrişte îl convinge pe voievod să aducă în ţară două tipografii – una instalată la Câmpulung, iar cealaltă la Govora. Cea dintâi, obţinută de la Kiev, prin mijlocirea mitropolitului ucrainean de origine română, Petru Movilă, era dintre cele mai moderne din epocă: „întreagă, desăvârşită, cu litere de cinci feluri... şi cu tipograf iscusit împreună cu ea, anume Timotei şi cu alţii" – se spune în predoslovia Molitvelnicului slavonesc de la Câmpulung, editat în1635. Între 1635 şi 1650 s-au tipărit aici, sub conducerea egumenului Melchisedec din Pelopones, patru cărţi şi mai multe hrisoave, ultima carte importantă fiind Psaltirea din 1650.

Cea de-a doua tiparniţă, la fel de performantă, a fost mutată de la Mănăstirea Govora, unde lucrările erau supravegheate de către egumenul Meletie Macedoneanul, la Mănăstirea Dealu, din marginea Târgoviştei. În 1646, este adusă în clopotniţa Mitropoliei din centrul Târgoviştei, unde se tipăreşte un Slujbelnic slavon, în 1647 este reinstalată

la Dealu, iar 1649 este re-adusă în oraş, funcţionarea ei fiind atestată până în anul 1652, când este consemnată imprimarea Târnosaniei slavo-române. De sub teascurile celor două tiparniţe[9] au ieşit, în total, 21 de cărţi religioase, pe lângă alte categorii de cărţi, mai ales legiuiri (între care celebră a rămas Pravila de la Govora, primul text legislativ tipărit în Ţara Românească)[10].

În procesul de editare al celor mai multe dintre aceste cărţi, Udrişte Năsturel a fost implicat direct şi în multe ipostaze: staroste de carte (ceea ce însemna coordonator, producător, redactor de carte - în terminologia actuală); traducător; prefaţator şi îngrijitor de ediţie; autor şi coautor al unor texte originale. Este vorba, practic, despre un act de „patronat cultural", exercitat alături de domnitor, parte componentă a unei politici împotriva expansiunii catolice şi reformate occidentale, pe de o parte, dar şi a influenţelor otomane, pe de altă parte. Cărţile erau selectate, prefaţate cu texte lămuritoare şi tipărite pentru uzul creştinilor valahi şi moldoveni, dar şi pentru cei din Transilvania, pentru ţările sud-dunărene şi pentru întreaga creştinătate ortodoxă, aflată în confruntare dogmatică desfăşurată pe multiple planuri. Unele texte originale sunt semnate de autor cu numele Udrişte, Uriil sau Orest Năsturel. Alteori, semnatarul convenţional este comanditarul cărţii - Doamna Elina, sora cărturarului, egumenul Melchisedec, voievodul Matei Basarab însuşi -, dar conţinutul de idei şi stilul textelor probează că ele aparţin, în fapt, aceluiaşi Udrişte Năsturel[11].

Întrucât cele mai multe dintre aceste scrieri sunt redactate în slavonă, mai precis, în varianta mediobulgară, cu elemente ucrainene şi ruseşti, limbă devenită "oficială" pentru tipăriturile religioase munteneşti din această epocă, nu ne putem pronunţa asupra limbii şi stilului lor[12].

Predoslovia din Evanghelia învăţătoare din 1642, acea Cazanie care a trecut prin atâtea variante până la ediţia „definitivă" din 1644, este un exemplu de propagandă anticalvină, ca şi predoslovia din Triodul Penticostal, care apare sub semnătura surorii sale, Doamna Elina, dar îi aparţin cu certitudine lui Udrişte. Oricât de partizane ar fi aceste scrieri, ele evidenţiază disponibilitatea pentru dialog a intelectualului autentic. Există în rândurile scrise o anumită deschidere spre problemele general-umane, un spirit irenic în tratarea chestiunilor dogmatice, în ale căror detalii preferă să nu intre, cum o va face Varlaam, căci Udrişte considera că nu avea pregătirea de specialitate a acestuia. În ceea ce îl priveşte, amestecul savant de citate biblice cu citate şi idei extrase din clasicii greco-latini - Homer, Teognis din Megara, Simonides din Keos, Aristofan, Platon, Aristotel, Strabo, Plutarh, Lucian din Samosata, Diogene Laerţiu - (mai ales în prefaţa la Triodul Penticostal)[13] - reprezintă mai degrabă opţiunea pentru idealul umanismului medieval de sorginte antică - al omului „bun şi frumos". Numai că este vorba despre o viziune creştină a kalokathiei, în sensul că pietatea, componentă esenţială a acestui ideal, este transferată din Pantheonul politeist antic în Cetatea lui Dumnezeu, văzută - şi aceasta - în spirit ecumenic, manifestat cu toată discreţia, date fiind vremurile.

De altfel, întreaga învăţătură sorbită din marile izvoare ale culturii universale, este adaptată, după caz, condiţiilor concrete ale epocii sale şi este prezentată ca atare contemporanilor. În 1635, precuvântarea la Molitvelnicul tipărit la Câmpulung poartă semnătura lui Matei Basarab, dar ideile şi cuvintele îi aparţin lui Udrişte Năsturel. Dintre acestea, ideea „avuţiilor spirituale" spre care trebuie să râvnească omul va reveni şi în textele semnate de cărturar însuşi, precum se întâmplă în prefaţa aceluiaşi volum[14].

Autorul nu disprețuieşte nici agoniselile lumeşti, pământeşti, dar le pune în legătură cu o mare calitate, generozitatea. Exemplul concret este, evident, domnul Ţării Româneşti, care s-a situat, în deplină cunoştinţă de cauză, în fruntea programului cultural ce a dominat epoca.

O altă temă a acestor scrieri este aceea a glorificării trecutului istoric, mai precis, a cultului strămoşilor. Din nou, teoria generală este aplicată familiei domnitoare, în ultimă instanţă, familiei sale înseşi. Matei Basarab îşi cultiva cu multă râvnă ascendenţele nobile autohtone, în numele cărora se şi ridicase până la cea mai înaltă demnitate în stat şi în siajul cărora înţelegea să promoveze o anumită politică, un anumit program social-economic şi cultural. Evident, retorica encomiastică[15], de sorginte bizantină, dar general-umană, în ultimă instanţă - trebuie să repetăm această constatare banală - nici nu putea lipsi din acest tip de scrieri. Este de presupus că învăţatul şi diplomatul subtil care a fost Udrişte Năsturel ştia să vadă şi calităţile şi defectele celor din lumea în care trăia, iar efectele unora dintre cele din urmă avea să le suporte el însuşi, în ultimii ani de viaţă.

În sfârşit, două idei-pivot care revin în aceste texte însoţitoare ale cărţilor tipărite între 1635 şi 1652 se referă la latinitatea limbii române şi romanitatea poporului român, pe de o parte, şi la unitatea românilor de pe teritoriul vechii Dacii, pe de altă parte. Ideea latinităţii româneşti este afirmată pentru prima dată în Precuvântarea la Molitvenicul din 1635. Udrişte Năsturel (sau, în orice caz, autorul Precuvântării) este printre cei dintâi cărturari români care afirmă că între latină şi română există o relaţie de filiaţie directă. Afirmaţia fusese deja făcută, de fapt, cu numai câţiva ani înainte, de către cronicarul moldovean Grigore Ureche, dar în alţi termeni. Mai exact, acesta vorbea despre „derivaţie", nu despre înrudire. Pe de altă parte, Udrişte Năsturel nu avea cum să fi citit cronica lui Ureche, rămasă în manuscris, având, deci, o circulaţie restrânsă zeci de ani, apoi copiată cu interpolări de către Simion Dascălul. Abia mai târziu, de la Miron Costin, ideea capătă consistenţă în conştiinţa intelectualilor epocii. Până atunci, Udrişte va reveni asupra acestei teme în prefaţa la traducerea cărţii De imitatione Christi, de Thomas a Kempis, dedicată lui Varlaam. În această prefaţă traducătorul vorbeşte despre dragostea munteanului faţă de „limba rîmlenească sau latinească, nouă vădit înrudită" (**subl. noastră**, P. Gh. Bârlea).

Preluată şi dezvoltată de către destinatar, ideea va prinde contur în scrierile vremii, dată fiind autoritatea lui Varlaam, mitropolitul Ţării Moldovei, în toate ţinuturile locuite de români.

O altă componentă a activității cărturărești a lui Udriște Năsturel ar fi cea poetică. Mai multe dintre tipăriturile vremii sunt însoțite, pe lângă prefețele despre care tocmai am vorbit, și de așa-numitele „stihuri închinătoare" sau „stihuri la stema țării". Ele fac parte, încă mai vizibil, din aceeași specie encomiastică a dedicațiilor către puternicii zilei, recte, către domnitor, care era și principalul finanțator al cărții (simbolul bunurilor spirituale), dar și al tipografiei, ca și al așezămintelor monahale ce le adăposteau.

În principiu, putem vorbi despre Udriște Năsturel, și în această privință, ca despre un deschizător de drumuri. Delimitând bine faptele și menținând cu obiectivitate evaluarea făcută, autoarea „intrării" Udriște Năsturel din D.L.R. 1900, s.v. afirmă:

„N(ăsturel) este, înaintea lui Varlaam, cel dintâi versificator cult ale cărui stihuri se răspândesc la noi prin intermediul slovei tipărite".

În fapt, ele se reduc la următoarele producții, care totalizează câteva zeci de versuri:

- La prealuminata stemă a milostivilor domni Basarabi
(Publicată în fruntea Molitvelnicului, Câmpulung, 1635, și reluată în Pravila de la Govora, 1640);
- La prealuminata stemă a prealuminatei case a măriilor lor, domnilor Basarabi
(Publicată în Antologhion, Câmpulung, 1643);
- Stihuri în stema domniei Țării Românești, neam casei Băsărăbească
(Publicată în Evanghelie învățătoare, Mănăstirea Dealu, 1644);
- Epigrama către doamna Elina
(Publicată în Triod Penticostar, Câmpulung, 1649);
- A tot binecinstitoarei stăpânei noastre
(Publicată în Carte despre imitarea lui Hristos, Mănăstirea Dealu, 1647);
- Distihurile introductive din romanul Varlaam și Ioasaf

(Rămase în manuscris, până la publicarea traducerii, în 1904).

Din păcate, nici acest segment al operei lui Udriște Năsturel nu poate fi analizat sub aspectul artei literare, căci stihurile sunt scrise tot în slavonă, ca și predosloviile. Numai cele 6 versuri care apar sub stema țării pe frontispiciul ediției din 1644 a Evangheliei învățătoare sunt scrise în limba română. Ele reprezintă o traducere în rezumat după versiunea slavonă publicată în 1635 (Molitvenic) și reluată în 1640 (Pravila). Mai grav este faptul că traducătorul nu este Udriște însuși, căci nu semnează versurile, ci o altă persoană, probabil vreun călugăr-tipograf slav, căci versiunea românească sună de tot căznit, cu construcții gramaticale și cu lexic nefiresc pentru un vorbitor nativ de limba română, care transformă „poezia" într-un text nu numai prozaic, ci de-a dreptul neliterar.

Nici conținutul de idei nu poate fi analizat, căci toate versurile semnate de către Udriște Năsturel reiau temele comune, motivele și imaginile standard din tipăriturile ucrainene care au stat la baza celor realizate în Țara Românească, în această perioadă.[16] Numai pe alocuri se simte câte o notă personală, precum sentimentul de dragoste fraternă ce răzbate, discret, din Epigrama către Elina Basarab – Udriște (Triod Penticostar, 1649). Specialiștii în filologie slavă au analizat, totuși, acest corpus de texte, stabilindu-i locul cuvenit în conturarea personalității lui Udriște Năsturel și, respectiv, în istoria literaturii române[17].

În sfârșit, a treia componentă a activității literar-culturale a lui Udriște Năsturel constă în traducerile realizate din latină, din/în slavonă etc.

O primă atestare a încercărilor de traducere pare să dateze din 1642, când învățatul muntean s-a alăturat, în ultima clipă, echipei ieromonahului Silvestru, pentru „izvodirea" Evangheliei învățătoare de la Govora. În prefață, Udriște spune clar că s-a străduit să contribuie la realizarea acestui proiect „de o am primenit de în limba rusească prin limba rumânească...". Totuși, nu se știe cât a reprezentat contribuția sa la alcătuirea versiunii românești, care nu este deloc lipsită de calități. În a doua ediție (Dealu, 1644), care o completează pe prima (neterminată), cu pagini întregi preluate din Cazania lui Varlaam, apărută între timp (1643), numele lui Udriște nu mai este menționat.

Cea mai cunoscută operă de tălmăcire realizată de către Udriște Năsturel are ca text-bază cartea De Imitatione Christi, o faimoasă lucrare cu caracter mistic și moral, atribuită călugărului german Thomas Hamarken van Kempen (1379-1471)[18]. Cartea a circulat și mai circulă și astăzi, în sute de versiuni răspândite în întreaga lume creștină, mai ales în Biserica Apuseană, dar și în Răsăritul Ortodox. Este suficient să spunem că în spațiul spiritual românesc cartea a avut parte de zeci de reeditări și de numeroase versiuni diferite, în secolele al XIX-lea – al XX-lea, interesul față de ea manifestându-se și astăzi la fel de viu, după cum o dovedesc edițiile și studiile recente[19].

Pornind de la ediția Sommalius (1615), după câte se pare, pe care o va fi primit de la vreunul dintre cărturarii prieteni din Occident, Udriște Năsturel nu o traduce în limba română, cum era de așteptat, ci în limba slavonă, sub titlul O Podrajanii Iisus Hristu, Mănăstirea Dealu, 1647. Deși versiunea este cunoscută sub numele românesc „Carte despre Imitarea lui Hristos", ea se adresa, ca și alte lucrări datorate cărturarului muntean, întregii lumi creștine din Răsărit, căci acestuia i s-a părut că o lucrare de asemenea importanță merită să fie cunoscută de un cerc foarte larg de cititori[20]. Patetismul cu care este prezentat conținutul acestei lucrări de ascetism medieval, retorica bogată, imagistica și simbolistica textului au solicitat, desigur, din plin calitățile de filolog ale lui Udriște Năsturel, care echivala un text dificil, pretențios, dintr-o limbă străină (și moartă) într-o altă limbă străină (și moartă!), limbi pe care le iubea deopotrivă, după cum mărturisește în Prefață, și care în sufletul lui erau la fel de vii ca și româna. Dar pentru cauza acesteia din urmă, imensul efort al traducătorului nu a însemnat mare lucru...

Un câștig se poate să fi avut lunga și trudnica zăbavă pe paginile latino-slavone chiar și pentru limba română, totuși.

Exercițiul lingvistico-teologic finalizat în 1647 trebuie să-i fi folosit lui Udriște în 1649, când încheie prima traducere românească a romanului popular „Viața Sfinților Varlaam și Ioasaf". Ne aflăm, așadar, din nou în fața unei premiere și, încă o dată, în fața unei scrieri de circulație universală. La origine, celebrul roman

popular a fost o culegere de povestiri religioase indiene, reunite în cartea Lalitaviştara, cunoscută încă din sec. al VI-lea a. C.[21], ca o popularizare legendară a vieţii lui Budha (cf. scr. Badhisattva „aspirant la demnitatea lui Budha"). Ajunsă în Persia, povestea a fost modificată în conformitate cu credinţa creştină răspândită aici. Personajele capătă denumiri cu rezonanţe creştine, iar textul este împănat cu citate biblice. Tradusă în arabă, legenda a pătruns în Siria, apoi în Gruzia, Palestina şi în Ierusalim. Aici călugărul Ioan (de la M-rea Sfântul Sava, dar confundat adesea cu Ioan Damaschinul) a alcătuit o versiune în limba greacă, după care s-a realizat şi prima versiune latină. Astfel a pătruns romanul în Europa şi în spaţiul creştin slavon. În ţările române s-a răspândit prin aceste din urmă trei limbi.

Nu se cunoaşte vreun manuscris autograf, care să dateze chiar din timpul vieţii lui Udrişte Năsturel. Grămăticul domnesc Fota, care a copiat, între anii 1671-1673, traducerea românească a lui Udrişte în trei exemplare, susţine că acesta realizase mai întâi o traducere din greacă în slavonă şi abia după aceea a tălmăcit textul din slavonă în română. Nu există însă nicio dovadă în acest sens. Există, însă, la Biblioteca Academiei, două dintre manuscrisele vechi (BAR, Mss. 2470 şi Mss. 588). După acestea, s-au mai realizat altele, care au circulat şi s-au multiplicat destul de mult, ca atare, dat fiind faptul că în aceeaşi colecţie de manuscrise ale B.A.R. existau, după informaţiile lui Al. Piru, circa 15 exemplare copiate de mână, din diverse epoci[22].

Versiunea lui Udrişte Năsturel, păstrată destul de bine în câteva copii din deceniile următoare, este un amestec de stiluri, care probabil că urmează caracterul eteroclit al originalului slav de la care a pornit[23], precum şi stilul obişnuit al oricărei lucrări populare de mari dimensiuni care reprezintă, de obicei, compilaţii din epoci şi redacţii diferite.

Unele pasaje sunt plate, greoaie, împănate cu citate biblice, introduse neinspirat în text, cu accente de predică şi de stil didactico-moral, iar altele reprezintă scene vii, parabole captivante (de exemplu, parabola Inorogului), descrieri plastice (precum descrierea Raiului, din visul lui Ioasaf) etc. Deşi prima ediţie s-a tipărit târziu, abia în 1904, şi în condiţii deloc favorizante pentru buna receptare a textului[24], lucrarea a circulat mult înainte şi după această dată, fiind valorificată din plin de către beneficiari. De fapt, încă din vechime, cărţi celebre includ în structura lor fragmente din Varlaam şi Ioasaf, în versiunea lui Udrişte Năsturel. În cartea, de asemenea foarte cunoscută în epocă, Viaţa patriarhului Nifon, se regăseşte scena Inorogului, preluată aproape fără vreo schimbare, ceea ce i-a făcut pe unii cercetători să considere că Udrişte este unul dintre coautorii acestei hagiografii. O altă carte de căpătâi din aceeaşi epocă, Învăţăturile lui Neagoe Basarab către fiul său, Teodosie, include părţi întregi din Varlaam şi Ioasaf, fapt care a determinat cam acelaşi tip de comentarii printre exegeţii textului. „Cântecul lui Ioasaf", la intrarea în pustie, a devenit colind de stea, în numeroase variante, una dintre ele fiind inclusă într-o culegere a lui Anton Pann, Versuri muziceşti ce să cântă la naşterea Mântuitorului..., 1830. O copie din 1673, dintre cele trei datorate lui Fota Grămăticul, a ajuns la folcloristul G. Dem. Teodorescu, cel care i-a dat-o generalului Petru V. Năsturel, pentru ediţia tipărită sub "îngrijirea" acestuia, în 1904. Un alt exemplar vechi (Mss. BAR nr. 588) a fost cercetat de către Al. I. Odobescu, care a început să-l publice în serial, în paginile unei reviste. Aceeaşi copie a fost cunoscută de către Mihail Sadoveanu, care o valorifică în anul 1926, în romanul Varlaam şi Ioasaf, prelucrat împreună cu D. D. Pătrăşcanu. O altă prelucrare modernă a fost publicată de către I. Mihălcescu. O copie ceva mai recentă, din 1814, se afla în posesia lui Mihai Eminescu.

Este ciudat că singura lucrare cunoscută, dar netipărită a lui Udrişte Năsturel a avut un destin atât de frumos? Credem că nu. Este vorba, de astă dată, despre o lucrare realizată în limba română. Chiar dacă avem de-a face cu o simplă traducere, Udrişte şi-a valorificat din plin disponibilităţile lingvistice. Este adevărat că ediţia slavono-ucraineană avută la îndemână, aceea a lui Petru Movilă, realizată la Mănăstirea din Rutein, i-a şi oferit un model lingvistic şi stilistic mai viu, mai viguros, dându-i tălmăcitorului prilejul să utilizeze elemente de limbă populară, expresii şi imagini viguroase, naturale, chiar dacă întreţesute de mai-sus amintitele pasaje oarecum catihetice.

Acum putem înţelege mai bine şi de ce personalitatea lui Udrişte Năsturel nu a fost apreciată la justa valoare în epocă şi, de aici, în posteritate.

În plan teologic, s-a situat categoric pe poziţiile creştinismului provoslavnic, dar a manifestat o viziune irenică şi ecumenică, pentru care veacul său nu era încă pregătit.

În plan lingvistic, literar şi cultural, a trecut destul de greu, alături de Matei Basarab, de la slavonismul pus în slujba întregului Răsărit Ortodox la românismul moderat, impus de deşteptarea conştiinţei naţionale şi de constatarea unităţii românilor vorbitori de limbă neolatină. Este semnificativ faptul că, în timp ce în Ţara Românească se scot puţine cărţi în română (Pravila de la Govora, 1640, este una dintre ele), în Moldova lui Vasile Lupu apar (este drept, ceva mai târziu decât în Muntenia) numai cărţi româneşti, niciuna slavonă[25].

Viziunea panbalcanică, cultivată la Curtea Domnească din Târgovişte, nu a fost nici ea înţeleasă, în vechime, ca şi mai târziu. Cel de-al treilea curent cultural al epocii (alături de cel filoslavon şi de cel tradiţional românesc), şi anume, cel greco-bizantin, nu a fost luat în considerare de către Udrişte Năsturel. Cunoştea greaca veche şi bizantină, după câte se crede, aprecia eforturile profesorilor, clericilor şi traducătorilor greci, dar nu colabora cu ei, dată fiind politica lui Matei Basarab.

Cunoscând toate aceste condiţii istorice în care s-au putut afirma calităţile intelectualului de înaltă ţinută Udrişte Năsturel, putem înţelege mai bine dificultăţile de receptare în contemporaneitatea lui şi chiar în posteritate. Cât priveşte importanţa demersurilor sale scriitoriceşti, ne putem ralia regretelor formulate de către Al. Piru: păcat că un asemenea mânuitor al condeiului nu a scris o operă originală în limba română !

Prof. univ. dr.
Petre Gheorghe BÂRLEA

NOTE

1. Despre naşterea învăţatului muntean s-au pronunţat Petre V. Năsturel, în „Genealogia Năstureilor", studiu amplu publicat în Revista pentru Istorie, Arheologie şi Filologie (RIAF), X, 1909, p. 1-25; XI, 1910, partea I, p. 37-71; partea a II-a, p. 282-330, XII, 1911, partea I, p. 7-43, XIII, 1912, partea I-II, p. 46-90, XV, 1914, p. 81-119, XVI, 1922, p. 81-136, precum şi Dan Horia Mazilu, în monografia Udrişte Năsturel, Bucureşti, Minerva, 1974. Cu privire la data morţii au făcut cercetări, între alţii, acelaşi vlăstar al familiei Năstureilor, generalul Petre V. Năsturel, în Prefaţa la volumul Viaţa sfinţilor Varlaam şi Ioasaf, Bucureşti, Editura Universală, 1904, p. I-LXVII; autorii capitolului consacrat literaturii şi culturii române din sec. al XVII-lea, în Istoria literaturii române, I, Bucureşti, Editura Academiei, 1964, p. 346-349; Adolf Armbruster, în Romanitatea românilor. Istoria unei idei, Bucureşti, Editura Academiei, 1972, p. 184-188, informaţiile fiind sintetizate în mai sus pomenita monografie datorată lui Dan Horia Mazilu. Ca persoană publică, Udrişte Năsturel este menţionat pentru ultima oară în documentele vremii la 12 iulie 1658, ca vtori logofăt „logofăt al doilea". Cunoscutul istoric Nicolae Stoicescu, specialist în genealogii româneşti, analizează ideea - bazată pe deducţii rezultate din studierea unor documente istorice - că imediat după această dată, cumnatul lui Matei Basarab ar fi fost ridicat la rang de "mare spătar", dregătorie de care nu a apucat să se bucure decât vreo zece-unsprezece luni, căci la 12 iunie 1659 s-a aflat printre victimele masacrului boierilor de la Mănăstirea Dealu, pusă la cale din ordinul domnitorului Mihnea Radu al III-lea, cf. N. Stoicescu, Dicţionarul dregătorilor, s.v. (p. 214-216).

În treacăt fie spus, cele două masacrări ale boierilor, care au marcat începutul şi sfârşitul scurtei domnii a voievodului muntean (1658-1659), dovedit perfect omolog al moldoveanului Alexandru Lăpuşneanu, intrat în memoria publică prin nuvela omonimă a lui Costache Negruzzi, s-a scris mai puţin în literatura modernă. Mai degrabă conflictele pe care le-a avut cu boierii, în continuare, apriga sa soţie, Doamna Chiajna (fiica lui Petru Rareş şi nepoata lui Ştefan cel Mare), i-a inspirat pe scriitori (cf., între alţii, Al. I. Odobescu, Doamna Chiajna). În schimb, episoade similare mai vechi, precum cele două petrecute din ordinul voievodului Mircea Ciobanul (1545 şi 1552) au fost evocate prin pana lui Cezar Bolliac, în drama istorică (astăzi pierdută) Tăierea boierilor la Mănăstirea Dealu, şi a lui Dimitrie Bolintineanu, în poemul istoric Sorin sau tăierea boierilor la Târgovişte. Mai ales masacrul din 1552, în care au pierit, conform cronicilor, 47 de boieri, adică exact ca şi la curtea lui Lăpuşneanu, face obiectul acestor reconstituiri literare. Din păcate, romanticii munteni s-au dovedit mai puţin inspiraţi decât confratele lor moldovean, astfel încât, deşi tragismul faptelor trebuie să fi fost acelaşi, întâmplările de la Târgovişte nu au intrat în conştiinţa cititorilor cu atâta forţă ca cele petrecute în capitala Moldovei.

2. Deşi n-a beneficiat mult timp de această concepţie luminată cu privire la educaţia fetelor şi de şansa educaţiei în familia de cărturari căreia îi aparţinea, căci a fost măritată devreme (la 16 ani) cu boierul oltean Matei Basarab, viitorul domn al Ţării Româneşti, Elina îşi va valorifica pe deplin roadele instruirii de care a beneficiat, susţinând o intensă activitate culturală internă şi internaţională, cu efecte diplomatice directe asupra lungii şi înţeleptei domnii a soţului ei, cf. P. Gh. Bârlea, "Corespondenţa doamnei Elina Basarab", în: Valachica.

3. Despre studiile lui Udrişte Năsturel şi despre rolul său în istoria învăţământului românesc, cf. P.P. Panaitescu, 1926, p. 36 - 48; Gh. Pârnuţă, 1971, p. 35, 54, 57-60, 70-73, 82, 88-89, 94-97, 103; D. H. Mazilu, 1974. Despre şcolile de nivel elementar şi mediu-superior din Târgovişte au scris documentate studii cercetătorii târgovişteni Gabriel Mihăescu şi Eugen Fruchter, precum şi Mihai Oproiu, Victor Petrescu ş.a.

4. Deşi era foarte priceput în mânuirea armelor, Matei Basarab a ştiut să valorifice avantajele păcii. Întreaga sa domnie, de aproape 22 de ani, este marcată de paradoxuri, benefice pentru ţară, de altfel: descendent din neamul Basarabilor şi Brâncovenilor, nu favorizează întotdeauna partida marilor boieri (este adevărat, conflictele sale interne au avut ca ţintă mai ales categoria boierilor „venetici"); deşi el însuşi era puţin instruit, a cultivat ştiinţa şi artele, prin intermediul celor îndrituiţi s-o facă, mai ales prin cumnatul său, Udrişte Năsturel, şi prin soţia sa, Elina.

5. Cariera de „sfetnic de taină" şi-o începuse încă din 1628, când era doar diac la curtea lui Iliaş Vodă. Matei Vodă se încrede cu atât mai mult în el, ridicându-l la rang de vtori-logofăt, în 1632. Timp de 24 de ani, Udrişte Năsturel a fost, de fapt, şeful Cancelariei domneşti de la Târgovişte. Din epoca lui Matei Basarab s-au păstrat aproape 1300 de hrisoave originale, semn că aici se desfăşura a intensă şi complexă activitate, cu efecte în plan intern şi extern asupra istoriei Ţării Româneşti (cf. N. Stoicescu, 1982, p. 206).

6. În calitate de şef al misiunilor de politică externă, Udrişte Năsturel s-a întâlnit cu regele Poloniei, cu împăratul de la Viena, cu principii maghiari din Ungaria şi din Transilvania, a rămas prieten cu solii ruşi şi ucraineni veniţi la Târgovişte, cu mitropolitul Varlaam al Moldovei, probabil cu Paisie, patriarhul Ierusalimului (1650), dar şi cu cărturarul catolic Rafael Levacovici, emisarul Papei Urban al VII-lea în ţările române.

7. Teologul rus Arsenij Suhanov povesteşte că a găsit în biblioteca lui Udrişte Năsturel un exemplar din Gramatica lui Meletie Smotriţki, prima gramatică slavonă, ediţia 1619.

8. R[odica] Ş[uiu], 1979, s.v. Năsturel Udrişte.

9. Unii cercetători, printre care şi istoricul literar Ştefan Ciobanu, consideră că este vorba despre o singură tipografie, strămutată de la Câmpulung la Govora (cf. Şt. Ciobanu, 1992, p. 284). Ni se pare că, dacă am fi de acord cu acest punct de vedere, ar trebui să acceptăm prea multe tribulaţii pentru o astfel de instalaţie, mai ales că cea din Govora a avut parte, într-adevăr, de numeroase reinstalări la Dealu şi Târgovişte. Unele cărţi chiar reflectă soarta tiparniţelor: imprimarea Evangheliei învăţătoare a început la Govora, în 1642, şi s-a finalizat la Mănăstirea Dealu, Târgovişte, în 1644. Acelaşi Ştefan Ciobanu acceptă, totuşi, că în 1642 „se înfiinţase o nouă tipografie" la Câmpulung, pe lângă Mănăstirea Adormirea Maicii Domnului (Ibidem, p. 284). Este vorba, evident, despre una şi aceeaşi „veche" tipografie, instalată la Câmpulung încă din 1635.

10. Dintre cele 23 de cărţi tipărite numai sub domnia lui Matei Basarab, deci legate, într-un fel sau altul, şi de Udrişte Năsturel, cărţi cu caracter teologic, moral-didactic, juridic, 12 sunt slavoneşti, 9 - româneşti şi 2 - slavono-române (cf. I.L.R., I, p. 338).

11. Pe de altă parte, trebuie să precizăm că în cazul multor cărţi din această perioadă, rolul de editor şi de prefaţator este asumat de către cei doi egumeni-tipografi, Melchisedec, respectiv Meletie, de către mitropoliţi, domnitor, domniţă sau, la fel de frecvent, de către înşişi tipografii-lucrători - Ioan Glebkovici, Proca Stancovici, Radu Stoicovici. Deseori cărţile aveau două precuvântări, dintre care numai una îi aparţine lui Udrişte Năsturel, iar în unele cazuri, semnatarul prefeţei se schimbă de la un set de exemplare la altul (vezi: Moltfelnicul din 1635, cu unele exemplare prefaţate de către I. Glebkovici, iar altele de către Ivaşco Băleanu).

12. Specialiştii afirmă că textele slavone care îi aparţin se caracterizează prin concizie, sobrietate şi artă savantă, semn că autorul a transpus modelele greco-latine, în cealaltă limbă „soră", faţă de care îşi declarase dragostea în tinereţe.

13. Tocmai aceste referinţe constituie o dovadă a faptului că adevăratul autor al textului este Udrişte Năsturel.

14. Antologhion, Câmpulung, 1643, este o culegere de texte redactate în slavona de tip mediobulgară cu elemente ruseşti (ILR, I, 374). Cartea are o Predoslovie, închinată domnitorului Matei Basarab, ctitorul Mănăstirii, semnată cu numele lui Meletie Macedoneanul, dar şi o „prefaţă către cititori", semnată de către Udrişte Năsturel. Ambele au fost scrise de către acesta din urmă, după cum rezultă din ideile formulate şi din stilul textelor - aproape identic.

15. Cf. P. Gh. Bârlea, « "Cu cinste mare şi cu izbândă" - retorica encomiastică în Letopiseţul Cantacuzinesc», în: Curierul. Revistă de cultură şi bibliologie, B.J.D., Târgovişte, an XI, nr. 1 (20), 2004, p. 3-7.

„Generozitatea" , calitatea din tinereţe şi de la maturitate, pentru care îl gratula pe drept cuvânt Udrişte pe slăvitul său cumnat, se va transforma la bătrâneţe în cumpătare, iar apoi, în zgârcenie. Cronicile vremii relatează că răscoalele seimenilor de la Curtea Domnească, mişcări de la care i s-a tras şi sfârşitul, au fost provocate, printre altele, de faptul că voievodul „uita" cu lunile să plătească solda cuvenită acestor mercenari din oastea ţării. În privinţa ascendenţelor ilustre, dacă filiaţia din neamul Brâncovenilor era în afară de orice îndoială, relaţia cu legendarul Neagoe Basarab este, după unii istorici, învăluită în volutele unui „mit genealogic" (cf. R. Ş., 1979, s.v.)

16. Şt. Ciobanu dovedeşte, pe baza unor comparaţii pe text, că aproape toate tipăriturile munteneşti din această perioadă reproduc, destul de fidel, ediţii realizate la Kiev, la Lemberg sau în alte centre tipografice ucraineano-polone, sub oblăduirea mitropolitului Petru Movilă (Op. cit., p. 285-286).

17. Cf. Dan Horia Mazilu, „Umanistul român Udrişte Năsturel, autor de versuri în limba slavonă", în Analele Universităţii din Bucureşti, seria Limbi slave, T. XXI, 1972. Acelaşi filolog a selectat şi a tradus versurile „Recapitulatio" (din Varlaam şi Ioasaf) în monografia Udrişte Năsturel, 1974.

18. Operă de devoţiune modernă, cartea este reprezentativă pentru curentul de primenire spirituală manifestat în Ţările de Jos, încă de la sfârşitul secolului al XIV-lea, sub numele de "devotio moderna". Născut la Kempen, o mică localitate din dioceza Köln, Germania, Thomas Hamarken, învăţat călugăr de la Mănăstirea "Sfânta Agnes de pe Munte" de lângă Zwolle, ţinutul Overojsel, Ţările de Jos, şi-a expus ideile impregnate de această doctrină în mai multe cărţi. Scrise toate în limba latină, ele au fost publicate inegral, în şapte volume masive, abia la începutul secolului al XX-lea, cf. Thomas a Kempis, Opera omnia, vol. I-VII, Freiburg am Briesgau, 1902-1922.

19. Cf. Thomas a Kempis, Devoţiunea lui Cristos, Traducere... de Andrei Bârseanu, Bucureşti: Arhiepiscopia Romano-Catolică, 1995. Lucrarea a început să circule, sub formă de copii manuscrise, în secolul al XV-lea, încă înainte de apariţia tiparului. Chiar şi prima traducere atestată într-o limbă străină - engleza - precede forma tipărită. Prima versiune tipărită a apărut, de asemenea, în traducere - franceză, de data aceasta -, în 1462. În 1488 a apărut şi o versiune tipărită în italiană. Între timp, însă, este consemnată şi *editio princeps*, un incunabul latin din 1472 (acelaşi an din care datează şi prima ediţie a Divinei Comedii, a lui Dante Alighieri). Apoi cartea a beneficiat de atâtea traduceri şi ediţii, pe toate meridianele globului pământesc, încât nimeni nu a putut să pretindă că reuşit, practic, să le inventarieze pe toate. Ea a devenit un obiect de cult nu numai pentru slujitorii bisericii, ci şi pentru cele mai luminate spirite laice ale omenirii. Corneille, de exemplu, a dat o versiune franceză în versuri, iar Fontanelle afirma că aceasta este "cartea cea mai frumoasă scrisă de mâna omului". Şi în spaţiul spiritual românesc, ediţia lui U. Năsturel a fost urmată de altele. Foarte cunoscute sunt cele datorate cărturarilor iluminişti Samuil Micu, A Thomii de la Câmp: De urmarea lui Hristos, patru cărţi, Blaj, La Tiparul Seminarului, 1812, respectiv Gavril Munteanu, Thomas a Kempis, Urmarea lui Iisus Hristos, Bucureşti, Tipografia I. Kopainig, 1845, reeditată în 1901, 1938, 1944 etc. Alte tălmăciri româneşti au apărut în 1902, la Bacău, semnată cu iniţialele P.N. şi editată de "Fraţii franciscani"; în 1932, la Iaşi, Institutul "Presa Bună", semnată, de asemenea, cu iniţiale - I.B. ş.a.m.d.

20. "Cartea despre Imitarea lui Hristos, scoasă cu porunca şi cu cheltuiala prealuminatei şi dreptcredincioasei Doamne Elina, cu osteneala rudei sale, Orest Năsturel, al doilea logofăt, tradusă acum din latină în limba slavonă, v Dealscom monastiri, 1647" (216 p.).

21. Al. Piru, 1977, p. 84-85. De fapt, astăzi sunt inventariate la B.A.R. peste 40 de copii manuscrise, reprezentând diferite traduceri, din diferite epoci, după ediţii greceşti, latineşti, slavone etc., cf. D.L.R.1900, s. v. Varlaam şi Ioasaf. Pentru alte aspecte şi detalii ale problemei, cf. D. H. Mazilu, « „Viaţa Sfinţilor Varlaam şi Ioasaf" în versiunea românească a lui Udrişte Năsturel (geneza traducerii)» , în: RITL, XXII, 1973, precum şi vol. "Varlaam şi Ioasaf" - istoria unei cărţi, Bucureşti: Minerva, 1981.

22. Al. Piru, loc. cit.

23. Se pare că Udrişte a avut în faţă ediţia slavonă publicată în anul 1637 la Kuteinski, de către mitropolitul Kievului, Petru Movilă, aceeaşi personalitate de la care provin atâtea alte cărţi tipărite în Ţara Românească, în timpul lui M. Basarab şi U. Năsturel (cf. ILR, 374).

24. P.V. Năsturel, un stră-strănepot al cărturarului umanist din secolul al XVII-lea, publică vol. Udrişte Năsturel, Viaţa Sfinţilor Varlaam şi Ioasaf. Îngrijire şi prefaţă de..., Bucureşti: Tipografia Universală, 1904.

După cealaltă versiune românească, anonimă, din sec. al XVIII-lea, nu s-a realizat nici o ediţie tipărită. În schimb, traducerile din italiană - una realizată de logofătul oltean Vlad Boţulescu, în 1764, alta de iluministul Samuil Micu, au fost tipărite. Din aceste alte versiuni există la B.A.R., circa 25 de copii manuscrise.

25. Şt. Ciobanu, 1992, p. 284.

BIBLIOGRAFIE

- ***, 1964, Istoria literaturii române, vol. I, Bucureşti: Editura Academiei.
- CIOBANU, Ştefan, 1992, Istoria literaturii române vechi, Chişinău: Hyperion.
- DUŢU, Alexandru, 1972, Cărţile de înţelepciune în cultura română, Bucureşti: Editura Academiei.
- MAZILU, Dan Horia, 1974, Udrişte Năsturel, Bucureşti: Minerva.
- MAZILU, Dan Horia, 1976, Barocul şi literatura română din secolul al XVII-lea, Bucureşti: Minerva
- MAZILU, Dan Horia, 1981,"Varlaam şi Ioasaf" - istoria unei cărţi, Bucureşti: Minerva.
- PANAITESCU, P. P., 1926, L'Influence de l'oeuvre de Pierre Mogila, archêveque de Kiev, dans les Principautés roumaines, Paris: Gamber.
- PÂRNUŢĂ, Gheorghe, 1971, Istoria învăţământului şi gândirea pedagogică din Ţara Românească. Sec. XVII-XIX, Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică.
- PETRESCU, Victor; PARASCHIVA, Serghie, 1999, Dicţionar de literatură al Judeţului Dâmboviţa (1508-1998), Târgovişte: Bibliotheca.
- PIRU, Al., 1977, Istoria literaturii române de la origini până la 1870, Bucureşti: E.D.P.
- SIMONESCU, Dan; PETRESCU, Victor, 1972, Târgovişte - vechi centru tipografic românesc, Târgovişte: M.J.D.
- STOICESCU, Nicolae, 1971, Dicţionar al marilor dregători din Ţara Românească şi Moldova, Bucureşti: Editura Enciclopedică Română.
- STOICESCU, Nicolae, 1982, Matei Basarab, Bucureşti: Editura Militară.
- Ş(UIU), R(odica), 1979, „Năsturel, Udrişte", în: Dicţionarul literaturii române de la origini până la 1900, Bucureşti: Editura Academiei, s.v.

Scurt istoric

SOCIETATEA SCRIITORILOR TÂRGOVIŞTENI

Ajunsă, în cel de-al zecelea an al existenței sale, trecând peste numărul 100, depășind cu mult vârsta oricărei alte publicații culturale apărute vreodată în spațiul dâmbovițean, revista și colaboratorii alcătuiesc nedeclarat o entitate care poartă numele de Gruparea Litere. Din 2005, cea mai longevivă publicație literară din spațiul târgovișteano-dâmbovițean se intitulează „Litere. Revistă lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni".

În ziua de 27 octombrie 2005, o mai veche dorință a literaților dâmbovițeni – înființarea Societății Scriitorilor Târgovișteni – s-a materializat, în ședința de constituire a acestei organizații de creatori, grupul de inițiativă (ce se confundă cu colegiul de redacție al Litere-lor) anticipând în planul descentralizării organizatorice – expresie a autonomiei creatorilor literari din provincie – sincronizarea la realitățile UE, ai cărei membri suntem.

ACT de ÎNTEMEIERE

Iată cum fixează scriitorul Tudor Cristea în „Câteva precizări" – editorialul din Litere. Revistă a Societății Scriitorilor Târgovișteni, nr. 3 (72)/ martie 2006 – momentul nașterii SST: „Ideea SST s-a născut în redacția revistei Litere (într-o discuție dintre Mihai Stan, directorul Editurii Bibliotheca și dr. George Coandă, președintele filialei Uniunii Ziariștilor Profesioniști „I.H. Rădulescu" – Dâmbovița – n.n.), publicație care a coagulat, atât cât s-a putut, forțele scriitoricești nu chiar impresionante din zonă." Și mai departe, răspunzând unor cârtitori – „oameni de cultură și odihnă" cum îi numește T. Cristea –, care au încercat punerea în conflict a SST cu USR: „SST este o organizație constituită juridic, având un statut bine gândit, aprobat de către membrii fondatori. Nu face concurență altor organizații asemănătoare, nu impune nimănui restricții privind aderența la aceasta (...) și nu-și propune să creeze vreo piedică în calea afirmării celor care n-o agreează. Este mai degrabă o alternativă la USR, ce nu are în zonă o reprezentativitate de luat în seamă și nici nu a găsit încă forme de implicare reală a membrilor săi".

Societatea Scriitorilor Târgovișteni nu înseamnă însă nici pe departe retragerea într-un provincialism anchilozat, ci asumarea voluntară și conștientă a unor acțiuni concertate în dorința creșterii vizibilității literaturii create în județul Dâmbovița, atât în țară cât și în spațiul european „ocupat" deja de grupări ale creatorilor ce aproape exclud din acest „dialog" pe cei ce nu rezidează în Capitală sau în marile orașe ale țării.

Această dorință de deschidere este și motivul pentru care, pe 27 octombrie 2005, au fost cooptați, pe lângă membrii fondatori (Mircea Horia Simionescu – președinte de onoare; Mihai Stan – președinte; Tudor Cristea, George Coandă, Victor Petrescu, Emil Stănescu – vicepreședinți; Mihai Gabriel Popescu, Grigore Grigore – secretari; Dan Țop – consilier juridic; Florea Turiac – trezorier) și personalități literare de remarcabil relief: Iulian Filip (cunoscut scriitor și animator cultural din Republica Moldova), acad. Mihai Cimpoi (președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova), Victor Romanciuc (poet, dir. adj. la Editura Prut Internațional), Nicolae Dabija (directorul revistei USM Literatura și arta), Ianoș Țurcanu (dir. adj. al Direcției Cultură din Primăria Chișinău), Barbu Cioculescu, Corneliu Popescu (Venezuela), George Anca, Henri Zalis, Florentin Popescu, Marin Ioniță, Emil Vasilescu, Sultana Craia, Gheorghe Buluță, George Corbu (președintele Uniunii Epigramiștilor din România), Daniel Drăgan, Mircea Anghelescu (șeful catedrei de literatură de la Universitatea București), Liviu Grăsoiu (critic literar, trei decenii director la Radio România Cultural), Mircea Constantinescu (scriitor, membru CNA), cu toții legați prin origine, operă, evenimente literare, amiciții, prin Editura Bibliotheca unde și-au publicat parte din scrieri și prin „Litere" de Târgoviște și județul Dâmbovița. De altfel, articolul 7 din Statul SST stipulează că „pot deveni membri titulari și membri asociați ai SST persoane fizice sau juridice din țară sau străinătate (s.n.), care sprijină moral și material activitatea societății". Deja SST are membri în Republica Moldova, în Serbia, în Italia și în Venezuela.

Cinci dintre membrii SST (Mircea Horia Simionescu, Mihai Stan, Victor Petrescu, George Coandă, Tudor Cristea) sunt și membri ai Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, la rândul lor, 5 scriitori din Republica Moldova (acad. Mihai Cimpoi, Iulian Filip, Ianoș Țurcanu, Nicolae Dabija, Vasile Romanciuc), într-o simbolică uniune, sunt membri activi ai SST.

Scopul și obiectivele Societății Scriitorilor Târgovișteni sunt de natură să asigure forța acestei organizații, așa cum prevede statutul.

Societatea Scriitorilor Târgovişteni, organizaţie apolitică, nonprofit are drept scop să promoveze şi să protejeze drepturile şi interesele scriitorilor membri ai Societăţii în relaţiile cu autorităţile. Societatea Scriitorilor Târgovişteni susţine editarea unor cărţi şi reviste literare, a înfiinţat un salon literar judeţean, ajuns la a 35-a ediţie, a organizat şi direcţionat numeroase acţiuni culturale ce au ca obiect cărţile şi scriitorii (lansări de carte, conferinţe, simpozioane, aniversări, comemorări, concursuri de literatură), a sprijinit apariţiei revistelor şcolare etc. Încheind, şi nu doar de dragul statisticii, protocoale de colaborare cu peste 50 de şcoli, licee şi biblioteci din Dâmboviţa, cu Biblioteca Judeţeană „I.H. Rădulescu" Târgovişte şi cu Universitatea „Valahia", SST a devenit o prezenţă extrem de activă prin scriitorii săi, în ceea ce se numeşte cultură scrisă.

Condiţionat de potenţa financiară dată de subvenţii, de contribuţia sponsorilor (instituţii, persoane juridice sau fizice), de cotizaţia membrilor organizaţiei şi de alte surse, au fost sprijiniţi să debuteze în volum tinerii scriitori membri ai organizaţiei (Caiete Litere 3 – Treptele visului. Tineri poeţi dâmboviţeni).

Au fost organizate activităţi de reciprocitate cu scriitori din Republica Moldova (Poezia Acasă. Antologie poeţi contemporani din Basarabia), Serbia, Bulgaria şi India (Târgovişte-India. Antologie de poezie).

Într-un „Act de întemeiere" conceput uşor grandilocvent, sigur din cauze ce ţin de emoţia întocmitorilor, semnat de 44 de membri deveniţi, conform Statutului Societăţii Scriitorilor Târgovişteni, membri fondatori se consemnează: „Astăzi, 27 octombrie, anul de la Domnul 2005, în vechea Cetate a istoriei şi culturii, Târgovişte, noi, cei reuniţi la Biblioteca Judeţeană „Ion Heliade Rădulescu" pentru a aşeza piatra de temelie, am luat hotărârea de a înfiinţa, întru propăşirea spiritualităţii româneşti, Societatea Scriitorilor Târgovişteni. Dorindu-se a fi continuatoarea vrednică a unei ilustre tradiţii, începută la vremea scrierii Învăţăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie, Societatea Scriitorilor Târgovişteni a luat naştere, aşadar, prin gândul ctitorilor şi vrerea liber exprimată a celor care subsemnăm acum şi aici acest Act de întemeiere ca să rămână mărturie în timp şi pildă de urmat şi de perpetuat pentru cei ce vor veni după noi".

În prezent, SST are peste 125 de membri cu carnet, în ultimul timp Societatea fiind deschisă mai ales tinerilor scriitori.

Tot ceea ce au întreprins până acum scriitorii dâmboviţeni face din SST o entitate cu vizibilitate în ceea ce numim încă reflex „viaţă culturală". Câteva repere în sprijinul afirmaţiei: Salonul literar al SST, ajuns la a 35-a întâlnire a literaţilor dâmboviţeni, moderat de poetul şi criticul literar Tudor Cristea şi de scriitorul Mihai Stan, preşedintele SST. La origine au stat însă revista Litere şi Editura Bibliotheca.

De altfel, despre revista Litere, Dicţionarul general al literaturii române, vol. IV L/O dă date pe o coloană şi jumătate, fraza de final fiind caracterizantă: „Litere a reuşit să coaguleze un grup de autori legaţi de spaţiul dâmboviţean, de la reprezentanţii Şcolii de la Târgovişte până la generaţiile mai noi, şi s-a impus prin valoarea materialelor publicate, prin fermitatea şi caracterul avizat al opiniilor, dar şi printr-un mod elegant de a polemiza. Legând prezentul de trecut, L. aspiră, aşa cum sună titlul unei rubrici, să realizeze o «Şcoală dâmboviţeană»" (Academia Română, Dicţionarul general al literaturii române, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2006, vol. IV L/O, p. 76-77). Inserarea citatului se justifică prin faptul că SST este, aşa cum adesea s-a afirmat, o emanaţie a revistei Litere, devenită, firesc, Revistă a Societăţii Scriitorilor Târgovişteni.

Crearea unei active Societăţi a Scriitorilor Târgovişteni, alături de o tot de atât de activă filială a UZP constituie unul dintre momentele de referinţă în cultura spaţiului dâmboviţean contemporan, ale cărui benefice efecte sunt deja vizibile.

O doleanţă mai veche – Caietele Litere – prinde consistenţă, prin apariţia primelor trei numere, dedicate poeziei, prozei, prin efortul Grupului Editorial „Bibliotheca – Marcona", partener oficial al Societăţii Scriitorilor Târgovişteni. Cel de-al treilea număr, dedicat poeziei dâmboviţene tinere (Litere 3 – Treptele visului. Tineri poeţi dâmboviţeni, 2008), a apărut recent.

De curând, a fost iniţiată colecţia „Biblioteca Societăţii Scriitorilor Târgovişteni", ajunsă la numărul 12: 1 – Îngeri zburând pe maci (versuri de Florea Turiac); 2 – Masa „hoţilor". Povestirile vânătorului (proză semnată de Gheorghe-Duţă Micloşanu); 3 – Agremin şi încă ceva – metaroman (o carte a lui Corin Bianu, a cărei acţiune se petrece în spaţiul găeştean contemporan); 4 – Ninsoarea care ne trebuie (poezii pentru copii şi adolescenţi ale decanului poeziei dâmboviţene, Nicolae Neagu); 5 – Caiete „Litere". 30 de prozatori (Societatea Scriitorilor Târgovişteni); apoi, 6 – Alambicotheca (Dumitru Ungureanu); 7 – Molière a fost deranjat... eseuri şi lecturi autoreflexive (Daniela-Olguţa Iordache); 8 – De la clasici la contemporani. Cronici şi eseuri critice (Tudor Cristea); 9 – Litere 3 – Treptele visului. Tineri poeţi dâmboviţeni (Mihai Stan, Tudor Cristea); 10 – „Primăvara albastră". Cronica unui festival naţional de „cuvinte potrivite" (George Coandă şi Rodica Cojocaru); 11 – Litere 100. Istoria unei reviste literare dâmboviţene (Mihai Stan, Tudor Cristea); 12 – Târgovişte-India. Antologie de poezie / Poetical Antology (George Anca, Mihai Stan).

Sunt acestea semne certe că, împreună cu revista Litere, Societatea Scriitorilor Târgovişteni a devenit o reputată entitate a culturii spaţiului dâmboviţean.

prof. Mihai Stan
Preşedinte executiv al SST

Muzeul tiparului şi al cărţii vechi româneşti

Muzeul tiparului şi al cărţii vechi româneşti din Târgovişte este una dintre primele instituţii de cultură din ţară, cu acest profil. A fost organizat şi deschis, încă din mai 1967, într-o clădire, monument de arhitectură, o casă în stil brâncovenesc, ridicată de către domnitorul Constantin Brâncoveanu, pentru fiica sa Safta, căsătorită cu Iordache Creţulescu, casă care păstrează beciuri de sfârşit de veac XVII. Nu întâmplător a fost ales acest oraş, care avea să devină, pentru viitorime, un centru de iradiere a luminii civilizaţiei noastre naţionale scrise, de multe ori seculară. Aici, în apropierea vechii cetăţi de scaun, la Mănăstirea Dealu, din îndemnul şi cu sprijinul voievodului Radu cel Mare (1495 - 1508), va fi instalată prima oficină tipografică, la începutul secolului al XVI-lea, de sub teascurile căreia vor ieşi primele slove tipărite de pe teritoriul românesc: ***Liturghier*** - 1508, ***Octoih*** - 1510, ***Tetraevanghel*** - 1512.

Sunt cărţi religioase imprimate în limba slavonă – limba oficială în acea vreme – spre folosul bisericii în Ţările Române şi în întreaga lume ortodoxă din sud-estul Europei. Autorul acestora este ieromonahul muntenegrean Macarie, învăţatul meşter tipograf, care îşi începuse activitatea la Veneţia şi întorcându-se mai apoi acasă, la Cetinje, va scoate câteva cărţi, după care, datorită contextului istoric, se va refugia, alături de alţi sârbi, la curtea voievodului muntean.

Primele tipărituri din spaţiul românesc au apărut la aproape o jumătate de secol de la descoperirea tiparului de către Gutenberg, la Meinz, în Germania, care a însemnat un progres colosal în evoluţia spirituală a omenirii.

Muzeul, în cele cinci săli de expoziţie, prezintă vizitatorului o succesiune de aspecte privitoare la evoluţia scrisului şi a cărţii tipărite, în principalele centre tipografice de pe întreg teritoriul românesc, pe secole şi în toate limbile în care ele au apărut, de la începuturi şi până la 1830, când se consideră încheiată perioada veche a scrisului şi a tiparului în literatura română, odată cu apariţia primelor periodice în limba română: ***Curierul românesc***, Bucureşti, 1829, ***Albina românească***, Iaşi, 1829 şi, ceva mai târziu, în 1838, la Braşov, ***Gazeta de Transilvania***. Este o incursiune în istoria scrisă, începând cu plăcuţele de lut ars, descoperite la Tărtăria, pe care apare inscriptia: "*Decebalus per Scorilo*", punctând momentul apariţiei hârtiei în China, continuând cu perioada în care mănăstirile reprezentau principalele scriptorii, pentru cartea manuscrisă, frumos caligrafiată şi bogat ornamentată de către iscusiţii călugări caligrafi, urmată apoi de descoperirea tiparului de către Gutenberg şi imprimarea ***Bibliei*** la mijlocul de veac XV, trecând peste secolele în care tiparul apare şi se dezvoltă în spaţiul românesc şi sfârşind cu anul 1830, când se încheie perioada veche a literaturii noastre.

În sala secolului al XVI-lea este ilustrată perioada primelor tipărituri săvârşite prin osârdia lui Macarie, Dimitrie Liubavici (***Molitvenic***, Târgovişte, 1545; ***Apostol***, 1547), dar şi prin cărţile imprimate de Coresi, întâi la Târgovişte şi mai apoi, la Braşov, în Şchei, peste

treizeci la număr, în limba slavonă, dar şi în limba română.

Lucrarea istorică centrală a acestui veac o reprezintă *Învăţăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, comparabilă – în epocă – cu *Principele* lui Machiavelli. Tot aici trebuie remarcate: prima scrisoare în limba română – *Scrisoarea lui Neacşu din Câmpulung*, 1521 şi scrierile rotacizante maramureşene – *Psaltirea scheiană, Codicele voroneţean, Psaltirea Hurmuzaki*, scrieri care au stat la baza tipăriturilor ulterioare.

Secolul al XVII-lea este considerat, pe bună dreptate, ca fiind epoca de aur a vechii cărţi româneşti. Cu sprijinul unor cărturari vestiţi, precum: *Ştefan*, mitropolit al Ţării Româneşti, *Varlaam*, mitropolit al Moldovei, *Dosoftei*, episcop de Roman şi, mai apoi, mitropolit al Moldovei, traducător iscusit şi mare poet, de la care ne-a rămas ***Psaltirea în versuri***, Uniev, 1673, prima carte în versuri de factură populară, *Udrişte Năsturel* şi, ceva mai târziu, *Antim Ivireanul*, stareţ la Snagov, episcop de Râmnic, apoi mitropolit al Ţării Româneşti, între 1708 şi 1716, vestit tipograf, iscusit traducător, orator bisericesc (*Didahiile*) şi neasemuit gravor.

Matei Basarab, Vasile Lupu, Şerban Cantacuzino şi, mai ales, Constantin Brâncoveanu, dau un impuls nou activităţii tipografice, ce cunoaşte acum un avânt nemaiîntâlnit până la acea dată.

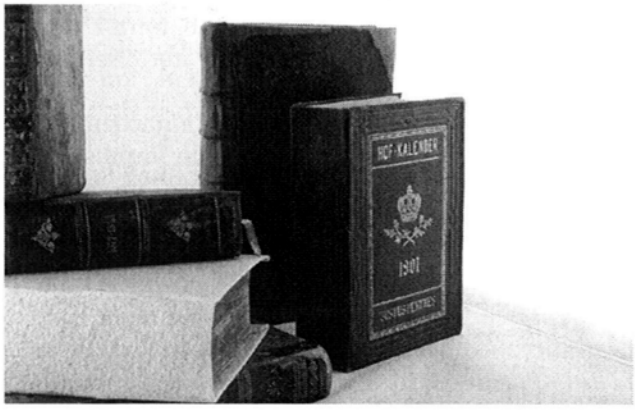
Principalele cărţi ale acestui veac, prezente şi în muzeu, sunt: ***Evanghelia învăţătoare***, Mănăstirea Dealu, 1644, ***Îndreptarea legii***, Târgovişte, 1652 - un monument al artei grafice medievale, celebra ***Biblie a lui Şerban*** sau ***Biblia de la Bucureşti***, 1688, îndrăzneaţă operă culturală a vremii, datorată celor mai de seamă învăţaţi ai timpului, dar, în egală măsură, şi cel mai desăvârşit monument al limbii române literare, ***Cartea românească de învăţătură*** sau ***Cazania lui Varlaam***, Iaşi, 1643, importantă operă culturală, dar şi literară a tuturor românilor, ***Psaltirea în versuri***, Dosoftei, 1673, ***Noul Testament de la Bălgrad*** – Alba Iulia, 1648. Sunt cărţi fundamentale pentru istoria culturii noastre vechi, care au contribuit la desăvârşirea formării limbii române literare, iar prin circulaţia lor, la consolidarea conştiinţei şi unităţii de neam a populaţiei din toate provinciile româneşti.

Constantin Brâncoveanu, care a lăsat în cultura românească un stil, ce îi poartă numele: "*stilul brâncovenesc*", a avut un sprijin important în talentatul tipograf şi gravor Antim Ivireanul, adus de acesta de la Constantinopol, dar şi în învăţatul său unchi, *Stolnicul Constantin Cantacuzino*, reuşind astfel să ridice activitatea tipografică pe cea mai înaltă treaptă. În această vreme activează cinci tipografii, la Râmnic, Bucureşti şi Snagov, Buzău şi Târgovişte. Acum se tipăresc cărţi în limba română şi slavonă, dar şi în arabă, gruzină şi turcă. Se instalează prima tipografie în Georgia, la Tiflis, de către *Mihail Ştefan*, trimis de domnitor, iar ucenici ai acestuia deschid tipografii şi în alte ţări ale Orientului Apropiat. Tipografii foarte active, în secolul al XVIII-lea, sunt şi cele din Moldova, la Iaşi şi Mănăstirea Neamţ, iar în Transilvania, la Sibiu, Braşov, Cluj şi Blaj.

Ienăchiţă Văcărescu tipăreşte la Râmnic şi Viena celebra sa *Gramatica*, în 1787, iar doi ani mai târziu, în 1789, adică chiar în anul izbucnirii revoluţiei burgheze din Franţa, se tipăreşte în limba română o *Aritmetică*, urmată de un manual de geografie, *Icoana pământului*, la Blaj.

La începutul secolului următor va continua tipărirea de manuale pentru şcoala în limba română, de traduceri din literatura universală, de lucrări juridice ş.a. Este momentul apariţiei primelor ziare, cu existenţa efemeră: *Crestomaticul, Biblioteca românească*, în 1820; *Fama Lipschii* (pentru Dacia), dar şi a primelor periodice: *Curierul românesc* şi *Albina Românească*, scoase de I. H. Rădulescu, în Ţara Românească, respectiv de Gh. Asachi în Moldova. Astfel se încheie epoca cărţii vechi româneşti, parte integrantă a vechii noastre culturi, care a avut o contribuţie însemnată la unificarea culturală şi politică a neamului românesc.

Muzeul tiparului şi al cărţii vechi româneşti

oglindeşte, prin exponatele sale, dezvoltarea tiparului în Ţările Române, începând cu anul 1508, trecând prin secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea şi până în 1830, dată la care se consideră încheiată epoca veche a literaturii române, evidenţiind astfel, continuitatea şi unitatea tuturor românilor, prin cartea tiparită, dar şi prin limba folosită la imprimarea acestora.

Dumitra Bulei, Muzeul Tiparului şi al Cărţii Vechi Româneşti, Complexul Naţional Muzeal „Curtea Domnească" Târgovişte

Tradiţie şi actualitate
MEŞTEŞUGURILE DIN PIETROŞITA

„Spre potecile Braşovului s-au petrecut mulţi pribegi, cu pieptarul aprins de paginile pecetluite cu slove ale unor cronici de mult uitate sau împietrite în nu ştiu care peşteră de argint. Aceasta este Pietroşita, patria ozonului dulce şi al cântecului uitat în arbori de haiduci, cetatea de refugiu în vremuri de restrişte de altă dată, târguri spre care roiau carele cu coviltir ale ardelenilor şi căruţele opintite sub grâu ale oamenilor uscăţivi din Bărăgan". (Paul Tutungiu-Drumurile Memoriei, 1968)

Bătrâna Ialomiţa este martora credincioasă şi statornică a acestui trecut care a făcut posibil ca de o parte şi de alta a cursului apei să se nască şi să pulseze o viaţă omenească intensă legând, prin ***„piatră şi şiţă"*** oameni de ieri şi de azi.

Atestată documentar la 1538, această aşezare a permis oamenilor să-şi creeze vetre, apoi să dea viaţă lucrurilor, să trăiască prin ele, iar generaţiile care vin din urmă să continue tradiţia şi să o ducă mai departe.

Bătrânii spun că dăinuieşte din 1300 şi că îndeletnicirea de căpetenie a acestor refugiaţi a fost cioplitul cu unelte primitive a pietrei din care făceau cruci, fabricau şiţa din brazii aduşi din creierul munţilor.

Cu cât ne îndreptăm gândul mai departe în trecut, cu atât în faţa ochilor noştri apare un mod de viaţă deosebit de cel de astăzi. În locul nenumăraţilor specialişti de tot felul care satisfac anumite necesităţi din viaţa oamenilor, acestea erau împlinite de gospodarii satului care posedau fiecare în parte un număr mare de îndeletniciri.

Lumea satului a creat obiecte necesare traiului, devenind cu timpul, obiecte de artă cu simboluri despre lume, natura şi legile acesteia, despre viaţă şi moarte.

În general, meşteşugurile practicate pe teritoriul comunei, propune o imagine a ţăranului din aceste locuri, reprezentând portretul unor artişti populari, care cu pricepere şi credinţă au ştiut să-şi făurească în mod armonios viaţa.

S-ar putea face o clasificare şi prezentare a meşteşugurilor după grupul de necesităţi cărora li se adresează. Iată mai întâi câteva legate de zootehnie şi agricultură.

Preocuparea de căpătâi a acestor oameni a fost creşterea vitelor atestată prin zeci de documente. Vânzările de pământuri care se făceau pe bani, dar şi pe vite, stăpânirea munţilor: Leaota, Doamnele, Padina, care au prilejuit procese ***moşnenilor*** pietroşiţeni cu boierii hrăpăreţi, la care aceştia îşi aduc ***hrisoavele*** drept mărturie, întăresc afirmaţia de mai sus. Existenţa unor ***zahanale*** (***abatoare***) la care se folosea mâna de lucru salarizată în sistemul diviziunii tehnice a muncii consemnează că locuitorii din Pietroşiţa posedau multe vite. Toponimele din documentele vremii „plaiul oilor, drumul oilor" precum şi existenţa unor piese folosite la prelucrarea

laptelui atestă că ocupația principală era creșterea oilor, iar lâna era folosită la țesutul covoarelor. Livezile cu pomi roditori în special prunii, sunt o bogăție a sătenilor din Pietroșița. Fructele de toamnă le strângeau la magazie și le vindeau iarna la București. Prunele le băgau la tocitori și rezervoare, iar borhotul rezultat îl făceau țuică în timpul iernii în cazane și alambice. Această caracteristică a dat naștere unui mod aparte de desfacere a produselor. Meșteșugarii puteau să-și vândă produsele în sat, alteori erau obligați să plece în țară, în special toamna, la câmpie, cu fructe, var, țuică, șindrilă, juguri, etc. și veneau cu cereale.

În afara bunurilor agricole pe care țăranii le produceau în gospodărie, ei aveau nevoie, pentru a-și putea duce viața, de un număr mare de alte bunuri. Produse de către meșteșugarii specializați ele oferă o imensă varietate.

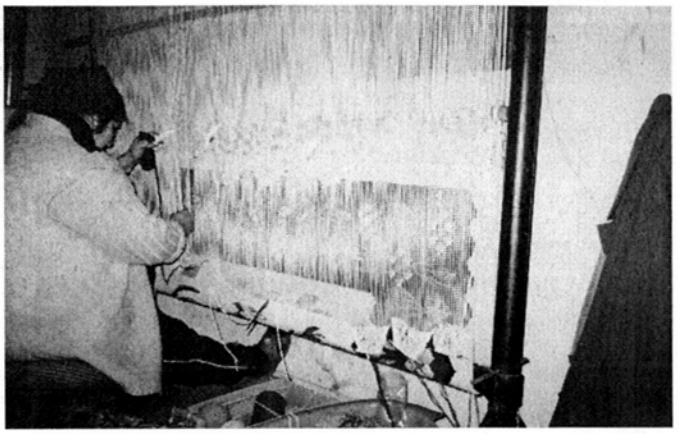
În comuna Pietroșița, prin industria casnică se continua o bună parte din tradițiile meșteșugărești ale trecutului. Și studiul lor ne îngăduie să avem o imagine vie a ceea ce va fi fost odinioară meșteșugurile rurale. Prezentarea noastră se va opri doar asupra câtorva din cele care au avut un rol însemnat în viața țărănească tradițională a pietroșițenilor.

Ca și în celelalte sate de munte și la Pietroșița putem vorbi în treacăt despre albinărit. Pe lângă gospodării, ***moșnenii*** sau mai mult boierii aveau stupi cu albine și chiar ***„ștubeie"*** de la care au luat numele unele locuri, care și astăzi se numesc ***„La Ștubeu"*** sau ***„În Stupina"***. Albinele erau crescute pentru miere, iar din ceară se făceau lumânări pentru iluminat.

Industria textilă, deși avea o largă răspândire, fiind la îndemâna marii majorități a populației sătești din trecut, a fost totuși considerată ca făcând parte din rândul meșteșugurilor specializate.

Țesutul covoarelor sau croitul țesăturilor era o ocupație exclusivă a femeilor. Un întreg șir de operațiuni a căror tehnică acumulează experiențe de veacuri, permitea femeilor să facă pentru familiile lor ceea ce era îmbrăcăminte textilă. Începând de la cultivarea inului, tunsul oilor pentru a obține lâna, torsul, vopsitul firelor, țesutul în război, constituie zestrea de deprinderi obligatorii ale fiecărei gospodine.

Alte câteva meșteșuguri erau legate de îmbrăcăminte. Unele necesitau instalații tehnice complexe ce amintesc de construcția morilor. Astfel, ***pivele și dârstele*** în care se înălbeau țesăturile sau se îngroșau țesăturile din lână dându-le o structură mai *laxa* (întinsă) se găseau și în Pietroșița. Exemplificăm: ***pive*** la moara lui Lice Ion Diaconescu; ***darac*** de lână la I. Călineț și Nicu Popa; ***urzitori*** la Leana lui Serghe Popescu și Măria Dinescu. ***Dimia*** sau ***abaua***, ***straiul*** *sau* ***babaul*** erau date la apă și bătute în pive sau dârste. Dacă țesutul era rezervat femeilor, lucrul lemnului era rezervat bărbaților. Obiectele din lemn pe care le lucrau pentru uzul zilnic, țineau să fie frumos executate. Exemplificăm cu lucrările din lemn de la Muzeul Sătesc, începând cu obiecte simple: ***căușe***, ***șipote***, ***piuliță***, care conțin unele jocuri de linii încrustate în lemn și continuând cu cioplitul stâlpilor de case, ***frontoane***, ***cerdacuri***, cu elemente florale tăiate cu fierăstrăul. Dintre instrumentele folosite la țesut, atrag atenția ***furca de tors***, ***sucala***, ***vârtelnița***, ***urzitori***, ***piepteni***, ***război de țesut*** etc. ***majoritatea conținând motive înflorate.***

În comuna Pietroșita, ocupațiile locuitorilor au fost strâns legate de specificul zonei, îndeosebi pentru existența lor. Pe lângă creșterea animalelor, meseriile practice, pentru obște, de: cioplitori în piatră, croitori, cizmari, zidari, tâmplari, morari, i-au făcut vestiți. Fiecare din aceste meșteșuguri este reprezentat la Muzeul Sătesc cu scule și obiecte vechi, mărturisind legătura din totdeauna prezentă între latura utilitară și cea artistică a obiectelor.

Dar ceea ce conferă spectaculozitate, echilibru și farmec creației artistice țărănești din zonă sunt covoarele și portul popular. Ele se regăsesc astăzi în expoziție la Muzeul Sătesc. Primele care atrag atenția dintre țesături sunt hainele. Purtate la muncile din gospodărie, la pădure sau în zi de sărbătoare, pietroșencele au reușit să dea îmbrăcămintei lor frumusețe și eleganță, creând adevărate opere de artă. Apoi mai sunt ștergarele, scoarțele, perdelele, ce se disting prin decorul nuanțat de la vărgi simple la motive florale stilizate într-o dispunere mai amplă pe principiul simetriei și repetiției motivelor. Cromatica dă viață prin nuanțe discrete în care predomină culorile: roșu, maro. Un loc aparte îl ocupă velințele sau ***„părităre"***. Rafinamentul decorației, modalitățile proprii de reunire a motivelor în compoziții diverse, armonia desăvârșită a cromaticii sunt elemente ce definesc sensibilitatea țesătoarelor. Frecvente sunt motivele geometrice, rotițele, romburile, cârligele, motive florale care sunt reliefate prin nuanțele naturale ale lânii (gri, alb, negru) sau chimice (negru, verde, roșu, grena).

Însuflețiți de vântul de libertate după care tânjea tot românul de multă vreme pietroșițenii, își aduc contribuția la dezvoltarea și înflorirea comunei, prin construirea unor edificii, care creează perspectiva unui cochet orășel alpin.

Statisticile și documentele vremii ne transmit date cu privire la înființarea unor secții de prestări servicii, concretizate în cooperative de consum, întreprinderi la nivel de județ (Balastiera, Cooperativa „Arta Populară", Banca de Credit).

Prinși în procesul de dezvoltare, viața cea de toate zilele a pietroșițenilor pierde treptat contactul cu formele tradiționale obișnuite de altă dată. Casele, îmbrăcămintea, obiectele din interior sunt tot mai puternic dominate de curente noi. Evoluția locuitorilor din Pietroșita este tot așa de cum este normală părăsirea vieții tradiționale agricole, înlocuirea ei cu o agricultură modernă și închegarea unei puternice vieți orășenești. Industria produce în serie obiectele vieții zilnice eliminând munca normală, meșteșugărească. Imaginea femeii de la țară care torcea

chiar şi mergând pe drum, dispare. Mijloacele moderne de cultură se impun tot mai mult în comună. Dorinţa legitimă de a salva cât mai mult din ceea ce constituia altă dată comorile sufleteşti ale pietroşiţenilor a preocupat pe distinsul profesor Dumitru Ulieru să strângă cu răbdare şi migală dovezile din urmă ale meşteşugurilor tradiţionale, sortite unui proces ireversibil de stingere care a început să fie tot mai accelerat.

Privite prin prisma zilelor noastre, în care activităţi umane sunt dirijate de calculator, cei care nu au trăit acele timpuri, au serioase probleme de înţelegere a configuraţiei vieţii şi activităţilor de atunci. Meşteşugarii rurali sunt primii care dispar sau se modernizează schimbându-şi producţia. Industria casnică se continuă încă şi astăzi, iar celelalte meşteşuguri ţărăneşti sunt din cale afară de puţine.

Femeile îşi găsesc foarte puţin timp pentru ţesut. Posibilităţile materiale nu sunt în favoarea lor, dat fiind faptul că preţul lânii, al urzelii sau al bumbacului este mare, moda nu mai este un „atu" după cum nici timpul nu le mai este aliat. Ca peste tot covoarele persane şi carpetele pluşate au monopolizat gustul oamenilor. Se constată o tendinţă de tratare modernă a situaţiei actuale. Exemplificăm cu cele două ţesătoare: Lenuţa Iosif şi Elena Panţuroiu, care practică meşteşugul la gherghef, împinse de nevoi, se dedică în chip deosebit producerii covorului destinat vânzării. Acelaşi lucru putem spune şi de cioplitul în piatră.

Puţinele persoane intervievate cioplesc piatra pentru uzul personal sau lucrând pe bani pentru un gospodar sau altul.

Dacă în trecut ***opaiţele*** (*lampă mică primitivă*) erau făcute din ceară de albine, astăzi există în Pietroşiţa o minifăbricuţă de lumânări. Este A.F. Roman. Într-o camera de 14/4 mp, înaltă de 2 m, 3 persoane produc în funcţie de cerinţele cumpărătorilor câteva zeci de kg. lumânări. De asemenea, mai există în comună două varniţe, două gatere şi un abator, toate acestea funcţionând ca asociaţii de familie, cu puţini angajaţi.

Viaţa modernă se simte tot mai puternic în comună, când se şterg unele după altele urmele satului tradiţional, lăsând totuşi câteva elemente să supravieţuiască şi astăzi.

Tinerii nu cunosc că pâinea se cocea în vatra încinsă, că straiele ce le purtau se teşeau în războiul din casă, unde mamele îşi învăţau fiicele să-şi coasă mândre flori pe cămăşile devenite astăzi lucruri de artizanat. Ei nu văd că lemnul nu mai este încrustat ca altă dată pe fluierul doinitor, pe stâlpul casei sau pe lingura de lemn, pentru că metalul şi plasticul 1-a înlocuit definitiv.

Numai Dealul Porumbeilor a rămas încremenit în timp, acelaşi păstrător de comori, de fapte, de gândurile şi tradiţia pietroşiţenilor. Cântecul mierlei şi al ciocârliei îl cufundă într-un concert cu acorduri fine, ce se transmit până în vale, în amfiteatrul comunei, care astăzi aruncă punţi de legătură între trecut şi prezent.

Satul românesc se află într-un moment de răscruce al evoluţiei sale. Reguli noi vin să-i tulbure existenta. Şi ne întrebăm: va reuşi mediul rural să-şi păstreze farmecul şi identitatea? Rămâne de văzut. Este bine ca toţi cei care, într-un fel sau altul, lucrează în domeniul culturalizării membrilor comunităţii, să facă în aşa fel încât vechea tradiţie culturală a satelor să-şi găsească drumul spre zilele de mâine, către care tindem cu toţii.

Urmare a dezvoltării meşteşugurilor în localitate am consemnat următoarele:

1. *Antroponime profesionale*: cojocari, cizmari, dulgheri, vărari, zidari, cărăusi, covorari, dogari, stupari, tâmplari, croitori, rotari, fierari, oieri.

2. *Toponime*: Adunaţi (zonă locuibilă în partea dreaptă a Ialomiţei); Brata (deal spre comuna Buciumeni); Cumpăna (deal); Colţi (cariera de calcar); Dealu-Frumos (sat aflat la 3 km de centrul comunei); Gâlgoi (munte şi vârful acestuia în Dealu-Frumos); Joseni (zona locuibilă de la monument până în partea de sud a comunei); Leuştean (pădure în partea de nord a comunei) Motoafele (zonă deluroasă spre comuna Bezdead); Porumbei (deal în satul Dealu-Frumos); Plaiul Şirnei (deal în Joseni); Plaiul Ştubeiului (zonă pe dreapta pârâului Valea Ţâţii); Sălătuc (carieră de calcar); Suseni (zona locuibilă de la monument spre nord până la hotarul cu comuna Moroieni); Şirnea (pârâu ce se varsă în Ialomiţa pe partea stângă; nume de izlaz); Titana (deal de unde se extrăgea calcar pentru fabricarea cimentului); Tonţa (zonă în comuna Valea Lupului; pârâu ce se varsă în Ialomiţa la hotarul cu comuna Moroieni); Valea Ţâţii (veche denumire a satului Dealu-Frumos); Vârful Gherţălău (cota maximă a dealului Titana); Vizuini (zonă din Dealu-Frumos); Vârful Leuştean (la hotarul cu comuna Moroieni); Voivodeni (zona din satul Adunaţi prin care curge pârâul Voievoda).

3. *Glosar-cuvinte vechi*: aba - ţesătura de lână din care se confecţionează hainele ţărăneşti; căuş - vas în formă de lingură mare, cu care se scoate apa din găleată; dimie - ţesătură de lână groasă pentru haine ţărăneşti; dârstă - piuă primitivă cu ciocan din lemn pentru bătut postavul; hrisov - carte, document de proprietate; opaiţ - vas de pământ cu seu şi feştilă ce servea de lampă la sate.

Bibliografie

1. ULIERU, Dumitru. *Monografia comunei Pietroşiţa*. Târgovişte: Editura Bibliotheca, 2002

2. *Valachica Studii şi materiale de istorie a culturii*. Târgovişte: Muzeul Judeţean Dâmboviţa, 1975, p. 265-270

Elena Negulescu, Bibliotecar
Biblioteca Comunală Pietroşiţa

Critica literară, începuturi

În studiul „Termenul şi conceptul de critică literară" de Reneé Wellek evoluţia termenului **critică** este tratat ca un „capitol de semantică istorică". Este urmărită devenirea termenului şi a disciplinei pe care o desemnează de la **KRITYKÒS** folosit de pe la sfârşitul secolului al IV-lea î. Hr. în cultura greacă, până astăzi. Impunerea criticii în literaturile europene a cunoscut aspecte caracteristice, determinate de cultura în care termenul (şi, evident, practica pe care o denumeşte) se impunea. Nu voi reface aici traseul pe care îl parcurge studiul lui Reneé Wellek. Aş da totuşi măcar un exemplu, pentru a vedea cum se răsfrâng particularităţile mediului cultural asupra criticii. În Germania, **critica** desemnează mult timp exclusiv acele genuri ale comentariului literar considerate „inferioare"- recenzia, cronica literară, într-un cuvânt critica literară curentă, din punct de vedere academic forma de publicistică prea puţin meritorie. Motivul acestei restrângeri semantice? Dominaţia filozofiei hegeliene. Prestigiul acestei filozofii are drept consecinţă, în secolul al XIX-lea, o ierarhizare strictă a ştiinţelor spiritului. În domeniul artei, disciplina care se bucură de consideraţie este estetica, nu critica, aceasta din urmă fiind expediată printre formele gazetăriei.

Lucrurile nu se schimbă prea mult după eliberarea spiritului culturii germane de sub tutela hegelianismului: **ştiinţa literaturii** preia locul şi prestigiul esteticii – critica fiind văzută, mai departe, ca o activitate puţin importantă.

Ştiinţa literaturii se impunea nu datorită noutăţii (preocupări pentru elaborarea unei ştiinţe a literaturii existând, în acel moment chiar, şi în alte culturi, în cea franceză, de pildă), ci caracteristicilor mediului cultural german. În sfârşit, accepţiile curente ale termenului **critică** nu sunt în Germania decât după fixarea lor definitivă în celelalte culturi europene.

Wellek nu se ocupă şi de evoluţia termenului şi a disciplinei în spaţiul cultural românesc. Reconstituirea acestei traiectorii nu e însă lipsită de interes. Deşi mersul general al vieţii noastre literare este influenţat de culturile europene la care ne-am raportat în permanenţă, să consemnăm că impunerea termenului în spaţiul românesc prezintă totuşi anumite note proprii. Suficient de bine conturate pentru a putea vorbi de o evoluţie caracteristică.

La prima vedere, introducerea termenului **critică** în cultura română cunoaşte o traiectorie asemănătoare, de exemplu, aceluia a lui **critique** în cea franceză. S-a afirmat că perspectiva, să-i spunem comună (critica - evaluare estetică a operelor), se fixează în mediul literar românesc începând cu secolul al XVII-lea, iar în secolul al XVIII-lea şi în primele decenii ale secolului următor s-ar ivi cele dintâi elemente de estetică normativă, manifestându-se interes pentru retorică şi poetică.

În cultura română critica suscită însă chiar de la începuturi o polarizare bine conturată a atitudinilor faţă de actul critic, o atitudine dihotomică pe care nu o aflăm la cei de la care am împrumutat de atâtea ori. Această opoziţie este anunţată de celebrul îndemn, din 1837, al lui Ion Heliade Rădulescu: „Nu e vremea de critică, e vremea de scris, şi scrieţi cât veţi putea şi cum veţi putea...". Prin des citatele, de atunci înainte cuvinte, Heliade releva poziţia faţă de critică a unei părţi, deloc neglijabile, a inteligenţei româneşti. Exerciţiul critic, li se pare acestora, descurajează producţia literară naţională, iar în lipsa cărţilor originale, bune, proaste, cum or fi, se face loc unui rău mai mare – traducerilor. Este o atitudine „originală", „neimportantă", decurgând din condiţiile specifice ale mediului cultural românesc, prea firav la începuturile sale pentru a nu fi ameninţat de invazia literaturilor în alte limbi şi a traducerilor.

La apariţia primelor manifestări de critică propriu – zisă există aşadar în cultura română oameni de litere care văd în critică altceva decât aprecierea estetică a unei opere artistice – şi anume un act cu semnificaţii **ideologice**, politice, punând în pericol existenţa culturii naţionale. Ori, odată ce critica poate intra în contradicţie cu sentimentele patriotice, ea devine mai mult decât un exerciţiu circumscris spaţiului literaturii.

Gabriel Enache

Edituri dâmboviţene

Fondată în anul 2002, la Târgovişte, Editura Cetatea de Scaun abordează ca principale domenii: Istoria, Arheologia, Geografie şi Ştiinţe naturale, promovând, în principal, autori români specializaţi în aceste domenii de activitate. Editäm pentru publicul larg lucrări originale, bine documentate. De altfel, foarte multe dintre cărţi sunt la origine teze de doctorat, extrase sau prelucrări concepute într-o manieră accesibilă publicului larg.

Deşi are doar şapte ani de activitate, editura a participat la numeroase târguri de carte unde s-a impus prin originalitate, aspectul grafic profesionist şi o selecţie riguroasă a autorilor. Anul acesta editura a fost prezentă la „Salonul de Carte şi Presă", ediţia a XIV-a, Bucureşti, 4-8 martie, Târgul Internaţional de Carte şi Muzică, Braşov, 19-22 martie, LIBREX – „Târgul internaţional de carte", 6-10 mai, Iaşi, Salonul de Carte, Presă şi Muzică Brăila, ediţia I, 4-7 iunie, Bookfest, 17-21 iunie, Salonul de Carte, Presă şi Muzică de la Sinaia, 6-9 august, Salonul de Carte, Presă şi Muzică de la Ploieşti, Gaudeamus carte şcolară, Bucureşti, Salonul de carte Polemos – Cercul Militar, Bucureşti şi Gaudeamus 25-29 noiembrie, Bucureşti, Salonul de carte de la Târgovişte, organizat de Biblioteca „I. H. Rădulescu".

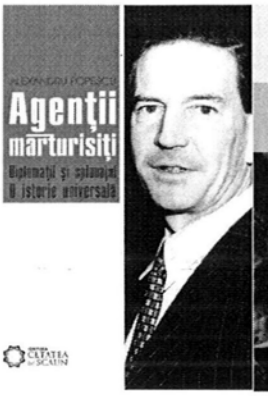
În prima parte a anului 2009 Editura Cetatea de Scaun a dat tiparului cinci lucrări repere pentru istoriografia românească.

- „**Târgovişte, reşedinţă voievodală 1400-1700. Cercetări arheologice (1961 -1986)**", autori Nicolae Constantinescu (coordonator), Corneliu Ionescu, Petru Diaconescu, Venera Rădulescu, oferă o descriere a structurilor sociale, culturale şi economice care este mult mai conformă cu realitatea istorică a timpului astfel încât imaginea tradiţională despre ceea ce a fost şi a însemnat Târgovişte medievală se schimbă radical.

- „**Familia regală. O istorie în imagini**", lucrare apărută

la Editura Cetatea de Scaun, din inițiativa Muzeului Național de Istorie a României, aceasta este un catalog editat în condiții grafice de excepție care include o scurtă introducere, prezentarea cronologică a fiecărui membru al familiei regale, date despre reședințele regale din România şi 130 de pagini cu fotografii de epocă, unele inedite. Trebuie spus că această lucrare, prin felul cum este concepută devine un important segment în păstrarea intactă şi obiectivă a imaginii a ceea ce a fost monarhia, în ansamblul memoriei colective naționale. De fapt, această istorie în imagini este o călătorie în timp, într-o epocă nu prea îndepărtată dar imperfect cunoscută datorită deformărilor tendențioase practicate de istoriografia comunistă. În concluzie, „Familia regală. O istorie în imagini." nu trebuie să lipsească din biblioteca nici unei persoane care este interesată să redescopere, prin intermediul fotografiilor, farmecul unor vremuri apuse ce şi-au lăsat amprenta pe modul cum a evoluat societatea românească.

- **„Agenții mărturisiți. Diplomații şi spionajul. O istorie universală."** de Alexandru Popescu prezintă universul uman şi profesional al diplomaților-spioni, plin de eroi sau de trădători al căror destin depinde în totalitate nu doar de regimul politic aflat efemer la putere, ci de modul în care evoluează istoria, într-un spațiu geo-politic bine determinat. Lucrarea descrie evoluția „meseriei" de diplomat-spion-complotist din perioada Renaşterii până în prezent, fără să eludeze activitatea spionajului românesc, astfel încât avem o imagine de ansamblu a consecințelor cu impact politic la nivelul continentului European.

- **„Merovingienii. Europa înainte de Carol cel Mare."** de Patrick J. Geary, traducere din engleză de Cosmin Popa-Gorjanu este „o istorie a transformării lumii provinciale romane (n.n. din actualul Occident European, spațiul german, respectiv francez)...". Lucrarea prezintă evenimentele istorice, începând cu primul secol, cu „inventarea" romană a lumii barbare şi se încheie către anul 800 când lumea barbară se simte obligată să o „reinventeze" pe cea romană. Pe acest fundal unde se „intersectează" antichitatea târzie cu feudalismul timpuriu, autorul descrie societatea francilor a căror geneză ca popor şi transformarea lor în cuceritori a unei însemnate părți a continentului european este expresia unei părți a experienței romane, sub aspect administrativ, social, politic şi militar. Este o lume unde coexistă brutalitatea sângeroasă cu rafinamentul intelectual, o lume ce a contribuit la formarea Occidentului, nu influențându-i, ci determinându-i, parțial, în timp, evoluția mentalității.

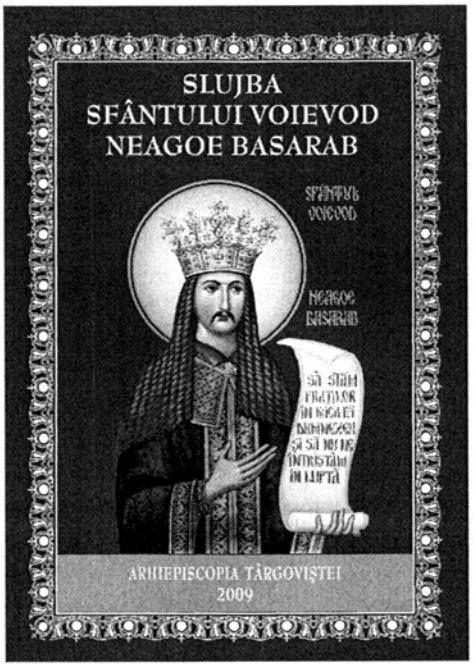
- **„Introducere în cultura bizantină"** de Maria Georgescu familiarizează cititorul cu civilizația bizantină care prin forța şi splendorile sale a fascinat barbarii influențându-i, modelându-i, transformându-i într-o societate rafinată şi civilizată, efect în timp al lumii romane dispărute.

D.M.

CANONIZAREA SF. VOIEVOD NEAGOE BASARAB ŞI LANSAREA EDIŢIEI JUBILIARE A OCTOIHULUI LUI MACARIE (1510)

Strălucit ucenic al Sfântului Ierarh Nifon, Sfântul Voievod Neagoe Basarab ne oferă o pildă de curaj şi de smerenie, de înţelepciune şi de putere, mărturisind, prin faptele sale, că, prin credinţa în Iisus Hristos poţi fi nu doar un bun conducător şi un român autentic, ci mai ales un apreciat creator de istorie. Apărător şi susţinător al culturii şi civilizaţiei ortodoxe, **Sfântul Neagoe Basarab, voievodul Ţării Româneşti**, s-a remarcat printr-o domnie strălucită, inaugurând, în ţara noastră, un timp de pace, prosperitate şi echilibru. Continuator al politicii lui Radu cel Mare, dar şi al diplomaţiei, al ataşamentului faţă de credinţă şi al gândirii strategice a marelui voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt, domn cu calităţi împărăteşti şi adevărat bazileu bizantin, cum îl numea marele istoric Nicolae Iorga, Sfântul Voievod face ca, prin susţinerea impresionantă a tiparului, a artelor şi a meşteşugurilor, prin excelenţa diplomatică şi prin susţinerea culturii şi a spiritualităţii să fie nu doar un adevărat prinţ isihast şi un autentic promotor al Renaşterii de factură creştină, cât mai ales un model de domnie pământeană, revendicat şi de alte domnii luminoase ale istoriei noastre naţionale. El reuşeşte să facă din ţara noastră un adevărat reper pe harta culturii universale şi a spiritualităţii creştine, un moment de apogeu, în care realităţile spiritului covârşesc şi mobilizează creator toate capacităţile fiinţei noastre naţionale.

Dacă marele voievod este cel care face ca ţara noastră să atingă momente de apogeu în cultură, spiritualitate, economie şi politică europeană, **Sf. Ierarh Nifon** este cel care ne-a dăruit, nu doar un exemplu de excelenţă organizatorică şi administrativă, deoarece a fost un reorganizator al Bisericii muntene de la începutul secolului al XVI-lea, dar, mai ales, o pildă de mare demnitate şi de nespusă strălucire morală, arătând că, în viaţă, cel mai important este să-L slujeşti pe Dumnezeu şi să promovezi omul, neuitând niciodată de principiile morale. El este acela care a îndemnat mereu la fidelitatea faţă de credinţa strămoşească şi la ataşamentul faţă de cultură, susţinând, întotdeauna, buna şi necesara colaborare dintre spiritualitate şi civilizaţie, iar mărturie stă îndemnul său, repetat, pentru tipărirea de carte, astfel că, datorită Sfântului Ierarh, s-au tipărit, aici, la Târgovişte, cele trei binecunoscute opere macariene: *„Liturghierul"* (1508), *„Octoihul "* (1510) şi *„Tetraevangheliarul"* (1512).

Ceremoniile de la 26 septembrie 2009 au avut în centrul lor **săvârşirea**, în mod solemn, în faţa Catedralei Arhiepiscopale şi Mitropolitane din Târgovişte, a **Sfintei Liturghii patriarhale**, de către Preafericitul Părinte DANIEL, Patriarhul României, însoţit de 23 de ierarhi ai Bisericii noastre. S-a remarcat şi participarea Preacuviosului Părinte Petros, starețul Mânăstirii Dionisiu din Muntele Athos, şi aducerea unor părticele din sfintele moaşte, care prin prezenţa sa a confirmat legătura simbolică dintre Târgovişte şi Sf. Munte, prima data realizată de către Sf. Ierarh Nifon, prin plecarea sa din vechea cetate munteană la binecunoscutul loc de nevoinţă ascetică şi menţinută prin pelerinajul pe care o importantă delegaţie a Arhiepiscopiei Târgovişte l-a realizat la Mânăstirea Dionisiu, pe 24 august 2008, în ziua prăznuirii sfântului (pe stil vechi), la invitaţia S.S. Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic, cu ocazia comemorării a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a sfântului.

Evenimentul de la 26 septembrie a avut câteva momente principale, dintre care primul a fost acela al **aşezării moaştelor Sf. Nifon în Catedrala din Târgovişte**, de către Preafericitul Părinte Patriarh, împreună cu smerenia noastră, moaşte care au fost aduse şi aşezate în sfântul locaş, pentru ca să rămână, pentru totdeauna, ca dar spiritual pentru credincioşii din Arhiepiscopia Târgovişte, aici, unde sfântul a îndrumat, a învăţat, a mustrat şi a sfătuit poporul lui Dumnezeu. Apoi, sfintele moaşte au fost puse, pentru Sfânta Liturghie şi închinare, în faţa Catedralei târgoviştene, urmând ca, la finalul ceremoniilor, miile de pelerini să se închine la ele.

Al doilea moment important al evenimentului a fost constituit de **proclamarea locală a canonizării Sf. Voievod Neagoe Basarab** al Ţării Româneşti, la finalul Sfintei Liturghii, prin citirea **Tomosului Patriarhal de canonizare**.

Ultimul moment important al sărbătorii a fost constituit de **lansarea ediţiei jubiliare a *„Octoihului"* lui Macarie**, a doua carte tipărită pe teritoriul ţării noastre, carte de cult în limba slavonă, cu ocazia împlinirii a 500 de ani de la acest moment fondator al culturii noastre scrise. Ediţia jubiliară a *Octoihului lui Macarie* a fost realizată, atât în varianta *reprint*, pe hârtie fabricată manual, în legătură de piele, în aceeaşi tehnică ca şi originalul, cât şi în varianta specială, însoţită de un volum de studii ştiinţifice.

Ceremoniile solemne de la Târgovişte vor rămâne în istorie şi în conştiinţa naţională ca o jertfă adusă lui Dumnezeu pentru mai binele neamului nostru şi afirmarea Sfintei noastre Ortodoxii.

Prof. Univ. Dr. Î.P.S. NIFON Mihăiţă,
Arhiepiscop de Târgovişte şi Mitropolit

Demers bibliotecar

CONVENŢIA DE COLABORARE OSIM - BIBLIOTECILE PUBLICE

I. MOTIVAŢIE

În România există o reţea de 41 de biblioteci publice judeţene care coordonează metodologic toate bibliotecile municipale, orăşeneşti şi comunale din aria judeţului respectiv. Ca urmare, orice informaţie ce ajunge la biblioteca judeţeană este diseminabilă în mod organizat şi constant către toate bibliotecile subordonate din teritoriu.

Aceste biblioteci judeţene au, în medie, 800-1000 de utilizatori pe zi, la care se adaugă încă aproximativ 800 de utilizatori ai bibliotecilor din teritoriu (biblioteci municipale, orăşeneşti şi comunale). Fiind 41de biblioteci judeţene, informaţia pe care acestea o deţin, poate ajunge la aproximativ 80.000 de utilizatori zilnic.

Pe de altă parte, OSIM are şi datoria de a pune la dispoziţia publicului informaţiile dezvăluite în schimbul obţinerii drepturilor de Proprietate Industrială (HG 573/1998).

Una dintre problemele grave cu care se confruntă România este nefructificarea invenţiilor ceea ce duce la blocarea progresului tehnic şi economic.

Slăbiciunea de ansamblu a economiei româneşti provine din lipsa clară de inovare şi, mai ales, de EDUCAŢIE, din viaţa noastră socială şi economică.

Lipsa unei culturi în domeniul Proprietăţii Industriale duce şi la încălcări grave ale drepturilor de proprietate, consecinţă nefastă asupra economiei ţării care încurajează economia subterană.

Studii statistice arată că peste 70% din informaţiile conţinute în documentele de brevet nu apar în publicaţiile de specialitate decât după 4-5 ani de la publicarea documentului de brevet. Mai mult, 50% din aceste informaţii nici nu apar în altă publicaţie.

Biblioteca publică este portal de cunoştinţe *funcţional* cu rol de importanţă strategică în formarea şi perfecţionarea continuă a culturii generale a utilizatorului.

Domeniul Proprietăţii Industriale nu figurează în programa de învăţământ a cursurilor liceale, iar cele universitare se ţin numai la facultăţile de Drept (facultativ). În lumina celor mai sus prezentate, biblioteca publică este o alternativă în procesul de învăţare permanentă pentru formarea culturii în domeniul Protecţiei Proprietăţii Industriale.

II. OBIECTIVE

În aceste condiţii, Oficiul de Stat pentru Invenţii şi Mărci a iniţiat, conform prevederilor ROF, o convenţie de colaborare cu aceste biblioteci publice cu scopul diseminării de informaţie din domeniul Protecţiei Proprietăţii Industriale pentru ***educarea şi formarea continuă a populaţiei în acest domeniu şi pentru crearea obişnuinţei de a respinge pirateria şi contrafacerea***.

Convenţia prevede obligaţia OSIM de a acorda suport informaţional (publicaţiile oficiale, dicţionare şi cărţi de specialitate, materiale de informare) şi de formare a personalului bibliotecar desemnat a funcţiona ca responsabil pentru gestionarea, organizarea şi comunicarea informaţiilor furnizate de OSIM către populaţie.

Astfel, va fi acoperit alt segment de populaţie decât oamenii de afaceri - target-ul Centrelor Regionale de Proprietate Industrială care funcţionează, de regulă, pe lângă Camerele de Comerţ şi Industrie. Bibliotecile publice vor informa tineretul - elevii, studenţii şi alte categorii de utilizatori care, de regulă nu intră în Camera de Comerţ.

III. REALIZĂRI ÎN 8 ANI DE DERULARE A CONVENŢIEI

Convenţia a fost semnată de 18 Biblioteci Publice: Biblioteca Judeţeană Bihor, Biblioteca Judeţeană Constanţa, Biblioteca Judeţeană Olt, Biblioteca judeţeană Cluj, Biblioteca Judeţeană Sibiu, Biblioteca Judeţeană Timiş, Biblioteca Judeţeană Satu Mare, Biblioteca Judeţeană Iaşi, Biblioteca Judeţeană Vaslui, Biblioteca Judeţeană Vâlcea, Biblioteca Naţională a României, Biblioteca Metropolitană - Bucureşti, Biblioteca Judeţeană Galaţi, Biblioteca Judeţeană Giurgiu, Biblioteca Judeţeană Deva, Biblioteca Judeţeană Zalău, Biblioteca Judeţeană Argeş, Biblioteca Judeţeană Dâmboviţa.

În fiecare dintre aceste biblioteci s-a creat un ***Centru de Informare din domeniul Protecţiei Proprietăţii Industriale*** unde au fost expuse afişe, materiale de informare şi toate publicaţiile editate de OSIM pe care le primesc, în mod continuu, conform Convenţiei.

Bibliotecarii desemnaţi de conducerea fiecărei biblioteci a se ocupa cu diseminarea informaţiilor de Proprietate Industrială, au fost formaţi de către OSIM, la sediul fiecărei biblioteci şi în cadrul a 2 Seminarii de Formare organizate de OSIM pentru bibliotecarii din bibliotecile partenere unde îşi desfăşoară această activitate, pe lângă atribuţiile lor de bază.

Menţionez că bibliotecarii responsabili cu aceste Puncte de Informare au studii superioare: ingineri, jurişti, istorici, filologi, etc.

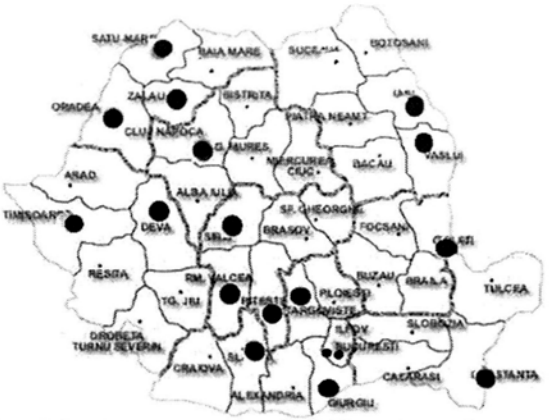
Biblioteca Publică nu are nici o obligaţie explicită şi nici nu obţine venituri din această activitate, ea deservind numai comunitatea locală.

Pentru informarea comunităţii locale cu privire la crearea acestui Centru de Informare de Proprietate Industrială, au fost organizate, împreună cu bibliotecile partenere seminarii, întâlniri, în care lectori din OSIM au prezentat domeniul de activitate al OSIM, sistemul naţional şi internaţional al Protecţiei Proprietăţii Industriale, obiectele de proprietate industrială, necesitatea protecţiei, procedurile de solicitare şi obţinere a certificatelor de protecţie. Informarea comunităţii s-a făcut şi în cadrul unor evenimente pe care bibliotecile le organizează ciclic cum ar fi "Zilele bibliotecii X", unde specialiştii OSIM au susţinut prezentări.

La cererea comunităţii locale, exprimată prin biblioteca parteneră, au fost organizate seminarii pentru anumite categorii de utilizatori cum ar fi oameni de afaceri sau copii.

Dintre evenimentele organizate de OSIM împreună cu bibliotecile publice partenere amintim:

1. Octombrie 2001, la Biblioteca Judeţeană Bihor a avut

loc primul Seminar organizat de OSIM, Centrele regionale de Proprietate Industrială cu bibliotecile publice având titlul "Proprietatea industrială şi cooperarea cu Bibliotecile Judeţene pentru protecţia ei" unde a fost lansată Convenţia de Colaborare. Auditoriul a fost format din directori de biblioteci, profesori, bibliotecari, consilieri de proprietate industrială.

2. Mai 2002, ca urmare a semnării Convenţiei de Colaborare, a avut loc prima formare a personalului Bibliotecii Judeţene Bihor. În cadrul Seminarului au fost prezentate: Sistemul Protecţiei Proprietăţii Industriale în România, Sistemul Internaţional, Clasificarea Internaţională, Publicaţiile OSIM. Auditoriul a fost format din bibliotecari din tot judeţul Bihor.

5. Iulie 2003 în cadrul Conferinţei Internaţionale "Biblioteca virtuală - democratizarea accesului la informaţie" a fost introdusă şi secţiunea "Convenţia de Colaborare OSIM - Biblioteca publică" în cadrul căreia specialişti ai OSIM au prezentat domeniul de activitate al OSIM, sistemul Protecţiei Proprietăţii Industriale, obiectele PI, obiectivele Convenţiei. Prezentarea a fost făcută pentru bibliotecari.

6. Martie 2004 la Cluj - Seminarul Internaţional ***Biblioteca Publică, Managementul afacerilor şi Proprietatea Intelectuală*** împreună cu Biblioteca Judeţeană Cluj şi Organizaţia Mondială pentru Proprietate Intelectuală. Seminarul s-a bucurat de prezenţa Şefului Bibliotecii Organizaţiei Mondiale pentru Proprietatea Intelectuală, Şefului Bibliotecii Agenţiei de Stat pentru Proprietatea Intelectuală a Republicii Moldova, Şefului Bibliotecii Oficiului Maghiar de Brevete, adjunctului Directorului General al Oficiului Român pentru Drepturile de Autor, consilieri de proprietate industrială, reprezentantului Ministerului Culturii, Directorului Bibliotecii Centrale Universitare Cluj, directori ai unor biblioteci judeţene, profesori universitari,etc.

7. Ianuarie 2006 - 100 de ani de la prima lege a brevetelor în România. Una din expoziţiile prezentate cu ocazia Centenarului «Proprietatea Industrială şi societatea românească 1906-2006» a fost găzduită de 2 dintre bibliotecile partenere - Biblioteca Judeţeană Olt şi Biblioteca Judeţeană Cluj. Această expoziţie a fost realizată şi cu ajutorul informaţional al bibliotecilor partenere care ne-au transmis documente referitoare la activitatea economică ce se desfăşura în perioada interbelică în judeţele lor.

8. Noiembrie 2008 - participare la Zilele Bibliotecii "V.A Urechia" Galaţi - întâlnire cu copii de clasele a 3-a şi a 4-a - proiecţie filme Brevete şi Mărci şi prezentarea OSIM, a domeniului PI, obiectele PI şi probleme de contrafacere. În sală au fost şi reprezentanţi ai firmelor din judeţul Galaţi, profesori, studenţi, bibliotecari, etc.

9. Iunie 2009 - Biblioteca Judeţeană Argeş - Seminar "Protecţia mărcii comunitare şi a designului comunitar".

De la iniţierea parteneriatului până la 31.12.2008, în bibliotecile partenere au solicitat informaţii din domeniul Proprietăţii Industriale aprox. 2718 utilizatori care au depus cereri de informare scrise, aprox 2654 publicaţii consultate, 3800 materiale promoţionale distribuite.

O parte din bibliotecile partenere OSIM au publicat şi pe site-urile lor de Internet informaţii despre parteneriatul cu OSIM, despre evenimentele organizate împreună, despre domeniul proprietăţii industriale.

În acest moment, Reţeaua bibliotecilor partenere are următoarea acoperire:

Iar reţeaua Centrelor regionale de PI arată astfel:

Dacă analizăm atent poziţionarea celor 2 reţele, vom obţine o foarte bună acoperire a teritoriului naţional pentru diseminarea informaţiei din domeniul Proprietăţii Industriale. Dacă facem o sumă, ar fi 32 de puncte de informare din care numai în 5 localităţi există şi Centru regional şi bibliotecă parteneră. Aceste 5 judeţe fiind cele mai active zone şi din punct de vedere economic şi cultural, fiind şi centre universitare puternice: Iaşi, Galaţi, Constanţa, Timiş, Bihor.

Există o bună colaborare a bibliotecilor partenere cu Centrele Regionale de PI şi cu consilierii de Proprietate Industrială, în special la Constanţa, Satu Mare, Iaşi, Oradea, unde bibliotecarul a oferit suport informaţional constant consilierilor de PI. Împreună cu Centrul Regional Timiş, Biblioteca Judeţeană a organizat un Seminar, la Iaşi vor fi organizate evenimente împreună cu Centrul regional pentru informarea tinerilor în domeniul PI. Considerăm fructuoasă colaborarea de până acum cu Bibliotecile publice partenere şi ne propunem ca în viitor să profităm şi mai mult de acest sistem care este funcţional şi, prin care, informaţiile legate de proprietatea industrială au ajuns - adânc în teritoriu - în multe din bibliotecile orăşeneşti şi comunale aflate în subordinea metodologică a bibliotecilor judeţene.

IV.CONCLUZIE

Cel mai important lucru este faptul că publicaţiile OSIM şi informaţii din domeniul Proprietăţii Industriale sunt *permanent* puse la dispoziţia utilizatorilor interesaţi în bibliotecile judeţene, orăşeneşti şi chiar şi comunale, iar bibliotecarii care le gestionează sunt formaţi în domeniul PI la nivel mediu, ştiu să îndrume utilizatorul interesat către Centrele Regionale, către consilierii de PI din zonă, îl pot ajuta pe utilizator să caute în bazele de date specifice domeniului PI .

Ştefana Teodorov, Şef Biblioteca OSIM

Comunicarea documentelor de bibliotecă în sistem informatizat

Dezvoltarea unei biblioteci este strâns legată de implementarea şi dezvoltarea structurilor informatice atât în ceea ce priveşte realizarea bazei de date, cât şi în înscrierea electronică a utilizatorilor şi împrumutul electronic al documentelor de bibliotecă.

Împrumutul documentelor la domiciliu în **Biblioteca Judeţeană *Alexandru şi Aristia Aman* din Craiova** se va realiza, până la sfârşitul anului 2009, în sistemul de bibliotecă automatizată, prin subsisteme specializate. În literatura de specialitate acestea sunt denumite module de circulaţie (circulaţia documentului).

Modulul de împrumut operează cu două categorii de informaţii:

- informaţii bibliografice (descrieri bibliografice) asupra documentelor ce fac obiectul fondurilor disponibile pentru împrumut;
- informaţii asupra utilizatorilor bibliotecii care au dreptul să împrumute documente.

Fiecare utilizator este înregistrat în baza de date a bibliotecii şi primeşte un permis ce conţine codul de identificare propriu.

Înregistrările bibliografice corespunzătoare documentelor care urmează a fi împrumutate de către public au rezervate câmpuri speciale, care permit asigurarea legăturilor cu înregistrările pentru utilizatori.

În înregistrarea corespunzătoare utilizatorului sunt menţionate datele de identificare ale sale, precum şi informaţii asupra modului în care poate fi contactat.

Înregistrările specifice modulului de împrumut sunt înregistrări având un conţinut succint din punctul de vedere al elementelor bibliografice (titlu, autor, preţ, ISBN/ISSN).

În subsistemele de împrumut, legăturile între înregistrările bibliografice corespunzătoare documentelor pentru împrumut şi înregistrările corespunzătoare cititorilor sunt realizate fie prin coduri, fie prin utilizarea barcodului.

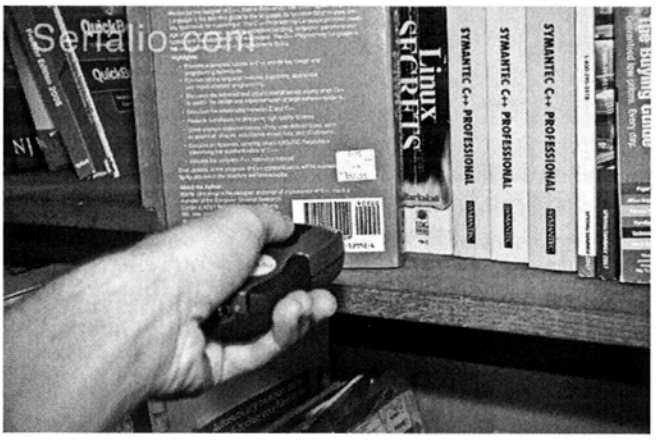
Barcodul este utilizat atât pentru permisele utilizatorilor, cât şi pentru împrumutul documentelor de bibliotecă. În procedura de achiziţie, barcodul se ataşează pe document, identificând unic un exemplar din titlul respectiv.

Codurile reprezentate prin barcoduri sunt introduse în sistem prin citirea cu un cititor optic, denumit cititor de barcod, ataşat la un calculator destinat funcţiei de împrumut.

Numărul posturilor de lucru, memoria internă a serverului şi volumul memoriei externe depind de dimensiunile informaţionale ale bibliotecii (total colecţii, numărul utilizatorilor, numărul secţiilor în care s-a implementat acest sistem de împrumut).

Procedura de barcodare a documentelor de bibliotecă este stabilită de fiecare bibliotecă, în **Biblioteca Judeţeană *Alexandru şi Aristia Aman*** barcodarea s-a realizat atât prin generarea etichetelor individuale pe imprimate speciale, cât şi prin generarea etichetelor barcod pe imprimante care permit listarea a câte 100 numere de inventar.

Barcodul este un cod format din linii paralele, vertical, de grosimi diferite şi distanţate diferit care poate fi citit de un dispozitiv (scaner) şi prelucrat de un calculator.

Comunicarea documentelor este procesul care pune biblioteca faţă în faţă cu utilizatorii, iar de calitatea serviciilor oferite depinde în mare măsură imaginea bibliotecii în comunitatea în care îşi desfăşoară activitatea.

Comunicarea documentelor se bazează pe o mulţime de proceduri de înregistrare a cititorilor, a documentelor, a termenelor de împrumut. Acestea sunt activităţi repetitive cu un caracter de evidenţă şi necesită timp. Cele mai multe biblioteci care au luat decizia de informatizare au început prin a-şi informatiza procedurile de împrumut. De la simpla gestiune a împrumuturilor (caracteristică începutului anilor '70) s-a ajuns până la sisteme automatizate integrate de bibliotecă care conţin module ce permit realizarea eficientă a procedurilor de împrumut.

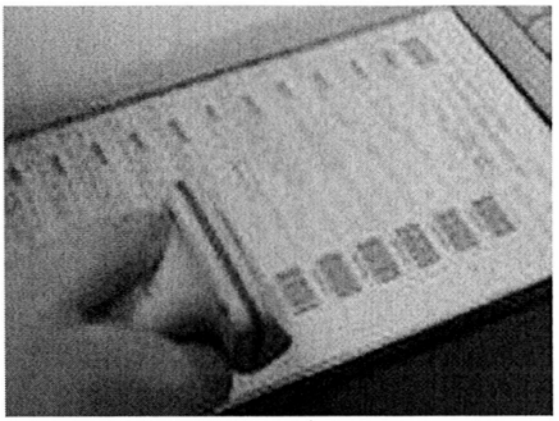
În procesul împrumutului documentelor în sistem barcod sunt de remarcat următoarele proceduri:

1) Înregistrarea cititorilor – pentru fiecare cititor se creează o înregistrare în care se menţionează datele de identificare şi i se eliberează un permis pe care este ataşat un barcod. Recomandat ar fi ca permisul să fie de forma unui card în cadrul căruia barcodul identifică unic şi neambiguu un cititor.

2) Împrumutul documentelor – documentele se împrumuta în conformitate cu cererile cititorului ; bibliotecarul desemnat a se ocupa de împrumut selectează înregistrarea corespunzătoare documentului solicitat. Este introdus în înregistrare codul cititorului (conform permisului barcodat) şi perioada permisă pentru păstrarea documentului (legătura între cod cititor şi cod document este asigurată de barcod).

3) Prelungirea împrumutului – procedura permite ca, la solicitarea unui cititor, bibliotecarul să prelungească perioada de înapoiere a documentului. Acest lucru se realizează prin selectarea din baza de date a înregistrării pentru document şi a înregistrării pentru cititor. În înregistrarea de împrumut se tastează data până la care s-a prelungit împrumutul. În unele sisteme, se precizează automat şi data limită până la care documentul poate fi păstrat.

4) Rezervarea unui document în vederea împrumutului - această procedură este folosită pentru a asigura o circulaţie cât mai eficientă a documentelor în raport cu solicitările beneficiarilor. În mod normal, un document,

odată împrumutat, poate fi dat altui cititor numai după ce acesta este înapoiat. În cazul în care un titlu este solicitat de unul sau mai mulți cititori, atunci când este împrumutat, prin modulul de achiziții se poate activa un procedeu de rezervare în lanț (în înregistrarea corespunzătoare documentului respectiv este menționat codul cititorilor care îl solicită).

În momentul în care documentul se înapoiază de la un cititor, modulul de împrumut semnalează bibliotecarului (prin afișarea de informații) faptul că documentul respectiv a fost rezervat și cine sunt solicitanții.

Bibliotecarul anunță viitorul cititor (în sistem automatizat, aceasta se poate face prin intermediul poștei electronice).

În condițiile creșterii prețului publicațiilor, este evident că biblioteca publică trebuie să suplinească imposibilitatea achiziționării individuale de documente. De aceea, modulul de împrumut trebuie să fie performant din punct de vedere al caracteristicilor de exploatare curentă (regăsirea înregistrărilor privind un document sau un cititor, regăsirea documentelor împrumutate, etc.).

De asemeni, utilizatorii serviciilor unei biblioteci pot accesa bazele de date, verifica dacă un anumit document se găsește în baza de date a unei alte biblioteci și dacă acesta este disponibil pentru împrumut. Dacă documentul este deja împrumutat, cititorul îl poate rezerva, urmând ca la înapoierea acestuia, fie direct, fie prin împrumut interbibliotecar, să îl obțină.

În bibliotecile publice, împrumutul documentelor pentru cititori este o activitate importantă, dat fiind rolul acestora de promotor al culturii în colectivitatea deservită.

Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman" are ca preocupare constantă diversificarea și multiplicarea funcțiilor ei.

Stabilirea priorităților, exploatarea oportunităților și crearea unor noi oportunități, însușirea și aplicarea normelor de protocol, curtoazia și constanța relațională, cultivarea optimismului organizațional, exigența ca normalitate, competența, onestitatea, recunoașterea și promovarea valorii nu ar trebui să reprezinte un ideal de atins pentru bibliotecarul contemporan, ci norme, aptitudini și practici obligatorii.

Rodica Păvălan – șef serviciu Relații cu Publicul, Biblioteca Județeană *Alexandru și Aristia AMAN* – Craiova

Edmee Scutelnicu – bibliotecar, secția Împrumut Adulți, B.J. AMAN

Rolul bibliotecii școlare în educația tinerilor

Cartea poate fi considerată un depozit complet al inteligenței omenești, conținând în filele ei cunoștințe, sensibilitate, fapte care le păstrează intacte un timp nelimitat.

Cartea dezvăluie tainele naturii, istoria neamului, calități și defecte umane, motiv pentru care este considerată un model, mai ales pentru tinerii aflați pe drumul cunoașterii și al formării lor ca viitori cetățeni.

Cartea oglindește șirul de secole al omenirii, lupta sa pentru existență, speranța într-un viitor mai luminos, suferința și bucuria - este un prieten credincios al omului, care arată drumul spre izbândă, te bucură, te și întristează; îți este mereu la îndemână să o recitești sau să revii asupra unui pasaj, capitol peste care ai trecut în grabă sau ți-a plăcut în mod deosebit.

Personajele întâlnite în cărți și faptele lor îl transpun pe cititor într-o lume reală sau imaginară în care și el, cititorul, participă cu gândul, lumea cărților oferind răspuns la orice întrebare.

O carte citită bine te trimite la altele și te invită la studiu, la cercetare pentru descoperirea de noi adevăruri - activitate permanentă ce stă la baza unei culturi generale trainice.

Lectura este un instrument ce dezvoltă posibilitatea de comunicare între oameni, și îi ajută astfel să-și formeze capacități de gândire și limbaj.

Gustul pentru citit nu vine de la sine, ci se formează printr-o strânsă legătură a factorilor educaționali (familia și școala). Tinerii cititori trebuie inițiați și deprinși cât mai de timpuriu cu utilizarea concomitentă a cărții și a mijloacelor moderne audio-vizuale, ca premisă esențială a unei învățări eficiente. Din partea factorilor educativi este nevoie de răbdare, perseverență, continuitate, voință precum și modelul propriu.

Intrând la școală elevii sunt preocupați mai mult de a pătrunde în tainele cărții, odată cu descoperirea „cheii" cititului și a instrumentelor muncii intelectuale cu cartea.

Principala menire a bibliotecilor școlare este de a pune la dispoziția utilizatorilor întreaga informație necesară, precum și instrumentele de documentare și metodologia de utilizare a lor. Bibliotecile școlare sunt componente esențiale și indispensabile ale sistemului de învățământ preuniversitar, rolul primordial fiind de suport al activităților didactice și de cercetare.

Bibliotecile școlare sunt considerate ca fiind colecții de cărți, periodice și alte resurse documentare și informaționale pentru uzul elevilor și profesorilor. Trebuie avut în vedere rolul lor educațional și de organizator al resurselor cunoașterii.

Colaborarea între biblioteci și scoli, adică între planurile de învățământ și școli este necesară pentru a corobora oferta bibliotecilor în materie de resurse documentare și de informare și cerințele informaționale ale școlilor.

Munca de organizare a bibliotecii școlare presupune, pe lângă cunoștințele de biblioteconomie modernă pe care le posedă fiecare bibliotecar, cunoașterea aspectelor specifice școlii în care își desfășoară activitatea biblioteca

respectivă şi a principiilor de modernizare a învăţământului actual.

Bibliotecarul şcolar, sau cel care îndeplineşte această funcţie, trebuie să cumuleze calităţi de pedagog şi psiholog.

Fără îndoială că dintre factorii de bază, care orientează modul de organizare a bibliotecii, nu pot lipsi indicaţiile pe care le cuprind programele şi manualele şcolare, sfatul directorului, al profesorilor de specialitate, al diriginţilor. În funcţie de toţi aceşti factori, biblioteca şcolară trebuie să fie astfel organizată încât să poată satisface în cât mai mare măsură cele trei obiective fundamentale ale activităţii ei specifice:

- sprijinirea procesului de adâncire a cunoştinţelor şi de formare a deprinderilor de lectură şi studiu, urmărite prin fiecare obiect de învăţământ şi prin întreaga activitate didactică;
- lărgirea permanentă a orizontului cunoaşterii ştiinţifice în direcţia progreselor înregistrate de ştiinţă, tehnică, artă, în societatea noastră;
- dezvoltarea maximală a individualităţii fiecărui tânăr.

În funcţie de aceste obiective, biblioteca şcolară modernă realizează un proces de organizare complexă sub raportul specializării pe principalele direcţii ale cunoaşterii ştiinţifice, asigurând astfel o apropiere a cărţii de tânărul elev.

Alături de şcoli, bibliotecile fac parte din instituţiile care exercită influenţe multiple asupra unei naţiuni. Fără distincţie de vârstă, profesie, religie, opinii politice, bibliotecile se adresează tuturor categoriilor sociale, ajutând nevoii de informare şi recreere a fiecăruia.

Dintre acestea, bibliotecile şcolare contribuie la creşterea calităţii învăţământului, fiind un suport necesar activităţilor de educaţie si formare.

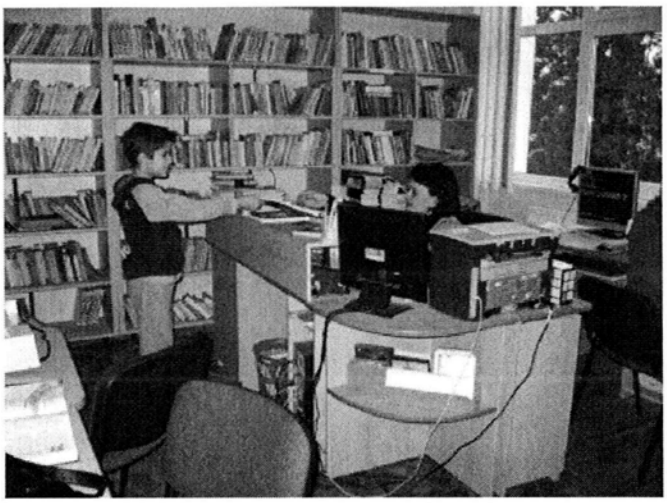
Rolul acestora în noul context educaţional trebuie privit cu mare atenţie deoarece diversificarea tipologiei documentare şi a modalităţilor de acces la resursele informaţionale a făcut ca aceste structuri de informare şi documentare să înceapă să-şi piardă, puţin câte puţin, în ultimele decenii, poziţia cu greu atinsă.

În general, se crede că îndrumarea si controlul lecturii îi revin exclusiv profesorului de literatura română. Nimic mai greşit şi mai dăunător muncii instructiv-educative decât acest fel de a privi lucrurile.

Îndrumarea şi controlul lecturii sunt acţiuni dificile şi cu multe consecinţe asupra educaţiei. De aceea, întregul colectiv pedagogic, începând cu directorul şi terminând cu bibliotecarii, are datoria morală şi profesională de a se ocupa de lectura şcolarilor.

Interesante şi cu efect educativ sunt şi convorbirile cu profesorii, cu diriginţii, cu părinţii, cu elevii şi cu bibliotecarii. In centrul atenţiei lui trebuie să stea dotarea bibliotecii cu toate cărţile utile elevilor, crearea unor condiţii optime de studiu în bibliotecă, uşurarea operaţiilor de împrumut, controlul regulat şi îndrumarea muncii bibliotecarilor, care adesea ignoră rolul mare al lecturii asupra formării morale şi intelectuale a tineretului.

Folosind, din când în când, în orele de dirigenţie, lecturi din anumite opere literare, prezentându-le volume de cărţi, organizând, în colaborare cu bibliotecarii,

standuri de cărţi în clasă, dirigintele reuşeşte să trezească interesul elevilor pentru cărţile bune.

Lecturile elevilor trebuie să fie mult mai variate şi să îmbrăţişeze toate domeniile de activitate: matematică, fizică, chimie, ştiinţe naturale, geografie, istorie etc. ca să nu mai vorbim de limbile moderne şi clasice.

Dacă profesorul este la curent cu tot ceea ce apare în domeniul specialităţii lui şi doreşte să informeze şi pe elevi asupra scrierilor care îi interesează, se evită astfel de situaţii, bibliotecile personale ale elevilor se îmbogăţesc cu lucrări utile şi interesante, de la bibliotecă se împrumută şi alte cărţi decât cele de literatură beletristică, iar cunoştinţele tinerilor se îmbogăţesc şi pregătirea lor depăşeşte nivelul mediu al cunoştinţelor cerute de programele şcolare.

Aici trebuie subliniat un aspect: recomandarea anumitor cărţi să nu ducă la impunerea procurării şi a citirii lor. Ea să fie numai orientativă, nu obligatorie.

Altfel, se ajunge la supraîncărcarea elevilor şi la transformarea interesului pentru anumite probleme într-un fel de corvoadă de care elevii se achită fără **prea** multă plăcere. Chiar lectura unei cărţi interesante pierde din farmecul ei atunci când este impusă de cineva.

În viata multor tineri, biblioteca joacă un rol covârşitor. În ea şi-au petrecut anii adolescenţei mii de oameni de cultură şi de ştiinţă. Nicăieri nu se poate forma şi întreţine mai cu efect gustul pentru lectura bună decât în atmosfera îmbietoare la citit a unei biblioteci, oricât de modestă ar fi ea. Rafturile încărcate cu atâtea scrieri din toate domeniile, mesele cu cititorii aplecaţi cu răbdare asupra cărţilor, liniştea abia tulburată de foşnetul filelor întoarse cu multă grijă, totul îmbie la lectură şi la meditaţie.

Tinerii obişnuiesc să frecventeze adesea şi alte biblioteci afară de cea a şcolii, nu numai pentru că aici nu găsesc toate operele pe care le caută, ci şi fiindcă bibliotecile şcolare servesc uneori mai mult ca depozite de cărţi pentru împrumut.

Este adevărat ca unele biblioteci şcolare nu au săli spaţioase de lectură, dar chiar atunci când există condiţii prielnice pentru lectură în sala bibliotecii, nu se formează deprinderea elevilor de a rămâne acolo să citească timp mai îndelungat.

În sălile de lectură, elevii întârzie numai atât cât împrumută anumite cărţi sau cât răsfoiesc revistele şi

ziarele.

Crearea unor condiţii bune şi formarea deprinderii de a citi în sala de lectură, au avantajul că trezesc mai mult interes pentru literatură, asigură un climat plăcut, stimulează concentrarea atenţiei şi dau posibilitatea multor elevi să-şi petreacă în mod util o parte din timpul liber.

Din comoditate sau dintr-o greşită înţelegere a influenţei educative pe care o are cititul în sala de lectură a bibliotecii, unii bibliotecari preferă să împrumute cărţile numai acasă, fără să acorde cea mai mică atenţie atragerii tinerilor spre sala de lectură.

Elevul care vine în sala de lectură a bibliotecii să-şi pregătească lecţiile în linişte şi adesea în condiţii materiale mai bune, în scurtă vreme ajunge să îndrăgească literatura. Chiar dacă la început a venit cu scopul de a-şi asigura un loc propice pentru învăţătură, fără să se preocupe de citirea altor cărţi, cu timpul privirea lui se va îndrepta de la manualele şcolare şi de la caietele de teme la volumele ispititoare din rafturile bibliotecii şi curând după aceea va fi tentat să deschidă şi el o carte de lectură. El se va strădui apoi să-şi termine lecţiile cât mai repede, pentru a avea timp să guste şi câteva pagini de literatură. Sala de lectură ar putea fi considerată un fel de mic laborator de lucru cu cartea, indiferent dacă aceasta este un manual şcolar sau un roman oarecare. Important este că atmosfera de muncă din sala de lectură exercită o influenţă favorabilă asupra studiului individual care nu se poate limita la manualele şcolare.

Pentru a se favoriza lectura, este necesar ca sala de lectură să fie luminoasă, spaţioasă, cu mese comode, cu vitrine de cărţi frumos aranjate, pe categorii - după accesibilitate sau după tematică — să se asigure liniştea necesară studiului, condiţie pe care să şi-o impună şi bibliotecarii, nu numai cititorii, să se împrumute cărţile cu uşurinţă.

De asemenea, este bine ca biblioteca şcolară să fie înzestrată cu un număr cât mai mare de exemplare din fiecare operă, mai ales din cele solicitate mai des de elevi.

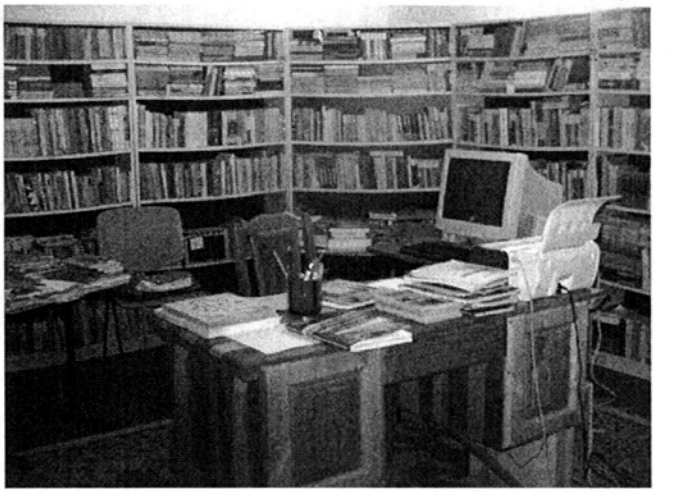
Creându-se toate aceste condiţii de lucru, se asigură dezvoltarea şi cultivarea interesului şi a gustului pentru lectură,

Biblioteca singură, oricât de bine dotată ar fi şi oricâte condiţii materiale s-ar crea, nu este totdeauna suficientă. Sufletul ei este_bibliotecarul, modestul funcţionar de altădată, salariatul conştient de astăzi, ridicat la rangul de „îndrumător al tineretului", în acest domeniu.

Cunoscând mai bine sufletul lor, apropiindu-se cu dragoste de ei, recomandându-le cărţi atractive, dar şi instructive, sfătuindu-i cum să păstreze cărţile şi cum să le citească, bibliotecarul devine un adevărat educator, un prieten al cititorilor, un om priceput şi stimat.

Munca bibliotecarului nu este simplă, dacă nu se mulţumeşte numai cu înregistrarea cărţilor, făcând oficiul simplu de a împrumuta mecanic şi fără niciun discernământ cărţile cerute.

Bibliotecarul care îşi iubeşte meseria şi doreşte să contribuie cu ceva la instruirea şi educarea tineretului păstrează o strânsă legătură cu profesorii şi cu diriginţii claselor, se informează de ce cărţi au nevoie mai mult elevii, urmăreşte planurile editoriale, întocmite din vreme, tabele de cărţi necesare pentru buna dotare a bibliotecii,

se preocupă de întreţinerea fondului de cărţi, ţine o strictă evidenţă a mişcării cărţilor. Lucrând astfel, organizat, bibliotecarul poate să furnizeze diriginţilor, profesorilor şi directorului şcolii multe date utile pentru educarea şi instruirea elevilor.

Biblioteca şcolară are o sarcină educativă de mare răspundere. Ea trebuie să-şi facă simţită prezenţa, să ştie să-şi dezvăluie în modul cel mai adecvat măreţia tainelor, să-i cunoască bine pe cei ce doresc să-i devină cititori să-i ofere fiecăruia cărţile şi instrumentele muncii cu cartea necesare pentru şcoală, pentru viaţă.

În condiţiile învăţământului modern, care nu mai cere, în principal, memorarea mecanică a tuturor cunoştinţelor predate în cadrul procesului instructiv, ci este un sistem care tinde să-i obişnuiască pe elevi cu munca activă de însuşire a cunoştinţelor în aşa fel încât ei să poată face faţă cerinţelor societăţii pentru care au fost instruiţi, activitatea bibliotecii şi a bibliotecarului şcolar nu mai constituie doar un mijloc auxiliar al activităţii de educaţie, ci este o parte integrantă a acesteia.

„Cartea este cea mai de preţ avuţie - comoară."

Gabriela Stroescu, Bibliotecar
Liceul Teoretic „Petru Cercel" Târgovişte

BIBLIOGRAFIE

1. **CRISTEA, Sorin.** *Managementul organizaţiei şcolare.* Bucureşti: EDP, 2003.

2. **IOSIFESCU, Şerban.** *Management Educaţional pentru instituţiile de învăţământ.* Bucureşti: M.E.C., 2001.

3. **JEMANEANU, Nina**. *Ghid pentru bibliotecarul şcolar.* Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 1974. 72 p.

4. **JINGA, Ioan**. *Conducerea învăţământului. Manual de management instituţional.* Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 1993.

5. JINGA, Ioan. *Managementul învăţământului.* Bucureşti: Editura AII, 2001.

6. **MARCU, Vasile**; **ORTAN,** Florica. *Managementul activităţilor extracurriculare.* Oradea: Editura Universităţii din Oradea, 2003.

7. ORTAN, Florica. *Management educaţional.* Oradea: Editura Universităţii din Oradea, 2003.

BIBLIOTECA PUBLICĂ „TÎRGOVIŞTE" ÎN SERVICIUL COMUNITĂŢII

Biblioteca Publică „Tîrgovişte" este fondată în anul 1995 în baza unui contract de colaborare dintre Primăria municipiului Chişinău şi Primăria oraşului Târgovişte. Amplasată în centrul cartierului Buiucani, biblioteca constituie o instituţie publică de cultură cu profil ştiinţific, enciclopedic şi informativ. Aici se perfecţionează catalogul on-line, se dezvoltă şi se implementează căi noi, inovative de regăsire a informaţiilor necesare. Colaboratorii bibliotecii educă dragostea şi gustul pentru lectură prin oferirea unui spectru larg de titluri de beletristică, capodopere ale literaturii naţionale şi universale. Totodată, aici se dezvoltă colecţiile în limbile minorităţilor naţionale conlocuitoare, se oferă ajutor cetăţenilor în studierea limbilor europene, se dezvoltă abilităţile literare.

Actualmente colecţia de documente cuprinde 30700 publicaţii din toate domeniile: 26000 de volume în limba română, 1728 de volume în limba rusă, 147 în limba engleză, 45 în limba germană, 455 în limba franceză şi 140 în alte limbi. Cele mai multe publicaţii din colecţia bibliotecii sunt achiziţionate din domeniul beletristicii, cel socio-politic, bazele generale ale cunoaşterii şi culturii, critica literară, ştiinţe exacte, management, informatică, publicaţii de referinţă. Pe parcursul a 14 ani de existenţă biblioteca are o colaborare fructuoasă cu Biblioteca Judeţeană Ion Heliade Rădulescu din Târgovişte şi contribuie în mare măsură la popularizarea literaturii naţionale şi universale, pune la dispoziţia publicului cititor o bogată colecţie de cărţi şi periodice.

Potrivit Ludmilei Plopa, directorul instituţiei, anual se organizează Ziua bibliotecii ca un util schimb de experienţă între bibliotecari, cititori, scriitori, artişti, editori din cele două citadele ale istoriei şi culturii noastre naţionale, în scopul promovării şi popularizării colecţiei de documente, se organizează activităţi culturale specifice muncii cu cartea: expoziţii, prezentări şi lansări de carte în cadrul cenaclului literar „La Târgovişte", ore de lectură, colocvii, ora poveştii, întâlniri cu scriitorii etc.

Biblioteca Publică „Târgovişte" oferă acces liber la toate documentele colecţiei, acces la cataloagele tradiţionale, consultarea documentelor în sala de lectură, împrumut de documente la domiciliu, împrumut interbibliotecar, rezervări la titluri solicitate, servirea la domiciliu a persoanelor dezavantajate, servicii comunitare, audierea şi vizionarea individuală şi colectivă a casetelor audio/video din colecţiile bibliotecii, activitatea bibliografică.

Prin intermediul parteneriatului intern şi extern biblioteca sprijină procesul de studii acordând servicii informaţionale următoarelor instituţii: Liceul Dante Alighieri, Liceul Natalia Dadiani, Liceul Onisifor Ghibu, Liceul Prometeu, Liceul Columna, Liceul profesional nr. l, Liceul moldo-turc, Liceul Hyperion, Şcoala-Internat Nr. 10, Universitatea Pedagogică „Ion Creangă", Universitatea de Stat din Moldova, Pretura sectorului Buiucani ş.a. Dna Plopa relatează: „Din anul 2006 colaborăm intens cu Centrul pentru minori „Renaştere". Scopul nostru este de a atrage copiii dezavantajaţi din această instituţie să participe la acţiunile organizate de bibliotecă şi ca protagonişti, şi ca spectatori. Prin intermediul Asociaţiei „Credinţa" îi familiarizăm pe copii cu tradiţiile şi obiceiurile Sfintelor Sărbători de Paşti. Recent în cadrul Zilelor Francofoniei în Moldova i-am avut în calitate de invitaţi pe studenţii facultăţii de limbi străine de la USM, în frunte cu Ana Bondarenco, preşedintele Asociaţiei profesorilor de limbă franceză, care a participat cu un discurs cu genericul „Limba franceză – limbă de comunicare în Uniunea Europeană".

O altă modalitate de parteneriat de gen intern este cel care se axează în baza activităţii cenaclului literar-artistic „La Târgovişte", reînnoit în anul 2007 cu un nou moderator, scriitorul epigramist Ion Cuzuioc. Acest parteneriat are drept scop promovarea imaginii bibliotecii în societate prin atragerea la colaborare a uniunilor de creaţie din Moldova: Uniunea Scriitorilor, Uniunea Cineaştilor, Uniunea Teatrală, Uniunea Jurnaliştilor. Protagonişti ai acestor activităţi sunt scriitorii, ziariştii, actorii, interpreţii, bibliotecarii, utilizatorii, în special liceenii şi elevii din sectorul Buiucani, cu care avem o colaborare fructuoasă pe tot parcursul existenţei bibliotecii noastre".

Realizarea unor atare activităţi au menirea să contribuie la formarea, educarea şi dezvoltarea comunităţii chişinăuiene şi a societăţii noastre pentru viitor.

(preluat din: Revista „Moldova", Chişinău, serie nouă, nr. 5/2009, p. 42-43)

Din viaţa bibliotecilor

BINEFACERILE UITATE ALE LECTURII

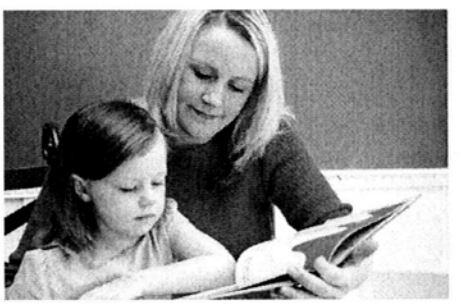
Lectura a fost, la început, privilegiul oamenilor înstăriți care-şi puteau permite luxul achiziționării şi stocării cărților, în trecut, ca şi astăzi, informația însemna valoare. Oamenii de cultură erau respectați şi aşezați acolo unde meritau. Omul de cultură era asimilat „cărturarului", omului citit, posesor al unei biblioteci substanțiale şi bibliofil totodată. Primii creatori de biblioteci particulare, Udrişte Năsturel, Constantin Cantacuzino Stolnicul, marii revoluționari: Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Nicolae Bălcescu sunt exemple de astfel de cărturari.

Începând cu sec al XIX-lea, datorită progresului tehnologic şi numeroaselor reforme sociale, cartea a devenit mult mai accesibilă, răspunzând dorinței de cunoaştere în creştere. Accesibilitatea cărții în particular, a informației scrise în general a sporit de-a lungul secolului trecut odată cu perfecționarea şi sofisticarea mijloacelor de comunicare. Paradoxal, azi, mai ales după răspândirea pe scară largă a comunicării de tip audio-vizual, tehnica s-a întors în dezavantajul cititului; lectura a pierdut teren în favoarea emisiunilor tv şi informării cu ajutorul internetului. Acestea se pare că răspund mai bine urgențelor de ordin practic, manevrării rapide şi eficiente a informației.

Nu sunt rare ocaziile în care, după ce ai cumpărat o carte, eşti întrebat cu condescendență de amicul binevoitor care întâmplător te însoțeşte: „Chiar merită să dai bani pe tâmpenia asta?" întrebarea denotă pe de o parte stupoare sinceră, iar pe de alta, intervenția pedagogică: „Acum ai greşit, a fost o scăpare greu de explicat, dar ai şansa să îndrepți lucrurile în viitor". Pentru sfătosul prieten, echivalența carte-tâmpenie este subînțeleasă. Om cu picioarele pe pământ şi generos, totodată, el se grăbeşte să îți redeştepte simțul realității. Dacă-l prinzi într-o dispoziție indulgentă, va întreba: „Măcar îți foloseşte la ceva?" Opinia comună e că nu poți investi în ceva fără finalitate practică. Cartea e privită ca o marfă ce satisface un lux cel puțin bizar: cititul. Cititul fără finalitate, fără un profit vizibil pentru viața curentă, cititul care nu te învață nici cum să îți tunzi grădina, nici cum să repari un automobil, nici cum să ții contabilitatea unei firme. In ochii prietenului realist, cărțile tehnice, cărțile informative sau cele cu sfaturi practice ar avea cât de cât justificare. Ce te faci, însă, dacă te surprinde în mână cu o carte fiction, cu un roman, ori cu un volum de poezie?

Fără o justificare utilitară, cititul e cel mai adesea disprețuit şi blamat azi, e socotit o pierdere de vreme, o aiureală, ori, cel mult, expresia unor înclinații spre snobism. Cititul a pierdut prestigiul pe care-l deținea odinioară. Un om citit era altădată un exemplu de urmat, un reper de bună cultivare a ogorului propriei inteligențe, nu un pierde vară.

Se pare că, în etapa actuală, când suntem invadați de avalanşa de

imagini din presa audio-vizuală şi pe internet, de nenumăratele afişe, bannere, spoturi publicitare, videoclipuri, postere, nu mai e loc pentru cărți şi pentru citit. Telecomunicațiile, internetul şi telefonia mobilă au modificat drastic ritmurile vieții cotidiene, au întețit succesiunea evenimentelor. Dacă faci o comparație cu epocile precedente, ai impresia că azi timpul s-a comprimat. Sofisticarea posibilităților de comunicare şi de acces la informații ne-a creat deprinderi noi. Suntem mult mai pregătiți decât odinioară să accesăm, receptăm şi să prelucrăm informațiile, adaptându-le nevoilor noastre practice. Ca oameni practici, animați de cultul eficienței, ne acomodăm rapid schimbărilor de situație, solicitărilor nou ivite în câmpul activităților pe care le desfăşurăm. La nivel global creăm impresia unui furnicar cuprins de frenezie activistă, neobosit. Se pare că nimic nu ne lipseşte la nivel global. Dar, oare arătăm aceeaşi satisfacție ca indivizi? Pentru destinul individual, irepetabil al fiecăruia importante sunt şi momentele de respiro, răgazurile pentru bilanțul activității depuse, binemeritatele ceasuri de destindere în care poți să te plimbi, să stai la taifas sau să... citeşti.

Într-o asemenea perspectivă, cititul n-ar mai apărea ca o dezertare iresponsabilă de la îndatoririle obşteşti, ci ca o recompensă. Căci, cartea ştie să răsplătească nu doar prin recreere, ci şi prin idei, imagini, ficțiuni, sfaturi, emoții pe care le oferă cu generozitate şi discreție. Dacă suntem inspirați, ne putem asocia cărțile ca parteneri loiali şi statornici. Ele ne pot învăța să ne regăsim, să apreciem voluptatea clipelor de solitudine, să reînvățăm sensul expresiei „ viață privată", după o zi de calvar birocratic, de ghişee, semnături, facturi, telefoane, dead-lineuri, zâmbete de complezență, reproşuri deplasate, de chipuri isterizate de primejdii închipuite sau blazate de rutină. Cărțile ne pot arăta că se poate trăi şi altfel, că există moduri alternative de a profita de frumusețea vieții, ne vorbesc despre alte lumi, societăți, epoci, sau despre tărâmuri fantastice, despre ştiințe arte, religii, moravuri, eroi exemplari, tragedii sfâşietoare sau comedii savuroase. Ne propun alternativa unor experiențe pe care nu le-am trăit niciodată sau pe care nici nu le-am visat. Şi toate astea cu prețul unui ceasdouă de lectură din când în când.

Experiențele reale sau imaginare relatate de cărțile istorice sau de romane pot furniza un reper inestimabil pentru configurarea criteriilor cu ajutorul cărora să putem evalua experiențele vieții curente într-un context mult mai amplu şi mai inteligent decât o facem atunci când avem în vedere doar considerente practice. Prin cărți, viața se îmbogățeşte iar reacția noastră în fața provocărilor ei se nuanțează, devenim mai îngăduitori (în sens bun), mai intransigenți (atunci când se impune), mai apți să evaluăm comparativ, să cântărim alternative, mai ingenioşi, mai imaginativi. Astea sunt binefacerile culturii în general al cărților de cultură umanistă în particular. De

aceea, e regretabil că noile programe educaţionale se grăbesc să elimine pe cât posibil disciplinele umaniste din planurile de învăţământ. Cultura nu înseamnă doar tehnologie, informaţie şi comunicare, ci şi admiraţie pentru modele, efort de autodepăşire, trudă de formare îndrumată sau autodidactă. Practica are nevoie de suport teoretic, dar şi de imaginaţie, de bun gust şi de o cultură a sufletului.

Această cultură umanistă care s-a refugiat în cărţi şi biblioteci ne poate da şi criteriile cu ajutorul cărora să ne orientăm într-o librărie. Căci, deşi se citeşte tot mai puţin (eventual, mail-uri sau presa de scandal), se publică tot mai mult. La târgul Gaudeamus puteai vedea mulţimea vizitatorilor complet derutată în faţa unei oferte copleşitoare, ca număr şi diversitate. Te întrebi, cu îndreptăţire, ce îi animă pe oameni să frecventeze astfel de evenimente, dacă nu mai au timpul necesar lecturii şi nici preţuire prea mare pentru carte. Să fie dorinţa de a mai

mobila un raft de bibliotecă cu cotoarele aliniate şi strălucitoare ale unor volume ale căror titlu şi conţinut contează prea puţin, să fie un pretext pentru satisfacerea nevoii de contacte mondene, snobismul, sau, de ce nu, o achiziţie pentru copii sau pentru incertele vremuri viitoare în care ne promitem că ne vom retrage să recuperăm şi să răscumpărăm astfel anii de indiferenţă faţă de cărţi.

În peisajul unei societăţi dependente de confort, se iveşte biblioteca publică. Biblioteca publică e complementul binevenit al bibliotecii personale. Această instituţie încearcă să readucă plăcerea lecturii, interesul pentru cartea în formatul ei clasic. Structura bibliotecii trebuie să se adapteze diverselor nevoi ale societăţii, ale comunităţii unde îşi desfăşoară activitatea, oferind mijloacele de informare necesare, combinând formatul clasic cu cel modern. Satisface nevoia legitimă de informare, dar şi dorinţa nobilă de edificare formativă prin cultură, prin contact cu valorile consacrate, cu viaţa ideilor şi cu frumuseţea textelor literare. Cugetarea cronicarului moldovean Miron Costin „Nu e alta mai frumoasă şi mai de folos în toată viaţa omului zăbavă, decât cetitul cărţilor" îşi păstrează deplină actualitatea.

ALINA COJANU
Bibliotecar, Biblioteca Judeţeană
„I.H. Rădulescu" Dâmboviţa

BIBLIOTECA ŞI CITITORII

O bibliotecă nu este un depozit inert, o comoară îngheţată de valori nebănuite cuprinse sau expuse sistematic în rafturi, un templu babilonic care s-a înălţat de la unicatele manuscriselor, incunabulelor legate în lanţuri pentru a nu fi prădate în Evul Mediu, până la milioanele de exemplare, pe care le numără acum orice mare instituţie similară din lume. O bibliotecă este un templu al lecturii, al discursului în tovărăşia celor mai de seamă spirite ale culturii universale, de la îndepărtata Antichitate până la ultimii contemporani. Biblioteca trebuie să fie un for de comunicare între cititori şi aceia care creează sau pun în circulaţie cărţile.

Bibliotecarul este un element stimulator, care nu se mărgineşte a fi numai un custode al depozitului de gândire şi artă, ci caută să fie un difuzor al culturii ce sălăşluieşte în incinta instituţiei cărţilor. El este un sacerdot al culturii cărţii şi nu poate fi decât un intelectual foarte informat şi dinamic. El nu este un funcţionar pasiv, ci un factor stimulator, care caută, cu orice prilej, să pună în mişcare cartea. El este un îndrumător al cititorului începător pe care îl poate modela prin

Accesul la informaţie, la ştiinţă şi la cultură sunt drepturi fundamentale ale omului, care împreună cu dreptul la educaţie sunt recunoscute peste tot în lume ca elemente cheie ale unei dezvoltări durabile a umanităţii şi a progresului economic şi social.
(Conferinţa IFLA, Copenhaga, 1997)

sfaturile sale, în procesul evolutiv al lecturii, având mereu în faţa ochilor, poate cea mai cuprinzătoare definiţie a actului magic al lecturii, pe care a dat-o cronicarul român Miron Costin: *...că nu iaste altă mai frumoasă şi mai de folos în toată viaţa omului zăbavă, decât cetitul cărţilor....* Bibliotecarul trebuie să ducă o muncă într-adevăr diferenţiată în raport cu profilul bibliotecii sale şi al cititorilor care o frecventează. Corelând structura fondului de publicaţii cu setea şi necesităţile de lectură ale cititorului, bibliotecarul utilizează cele mai variate modalităţi de activare specifică, totdeauna determinate de voinţa dezvoltării armonioase a personalităţii umane. Aria lui de investigaţie trebuie să fie servită de cele mai moderne metode şi mijloace ale informării, graţie cărora el trebuie să poată pune la îndemâna cititorului ultimul document, ultima cercetare.

Un bibliotecar trebuie să fie el însuşi un mare, un pasionat cititor.

El trebuie să aibă permanent în vedere faptul că primirea cititorilor reprezintă o componentă esenţială a muncii bibliotecarului, pentru că de modul în care cititorii sunt primiţi depind numeroşi factori legaţi de bunele raporturi ale bibliotecii cu utilizatorii săi. În relaţia cu cititorii este extrem de important aspectul uman. O bibliotecă, chiar cu acces liber, dar fără bibliotecar este tristă şi rece.

Dialogul cu cititorii este un lucru de care trebuie să se ţină seama în permanenţă. Primul contact are o importanţă deosebită pentru că acesta contribuie la fixarea imaginii bibliotecii în spiritul noului beneficiar. O primire proastă are efecte dezastruase şi de lungă durată. Pentru o bună primire a cititorului nu există reguli, ci exigenţe umane. Bibliotecarul trebuie să dovedească tact, să cunoască psihologia cititorului, să fie discret, să aibă disponibilitatea şi calmul de a-l asculta pe acesta. Este ideal să se dispună de un spaţiu dedicat primirii şi orientării cititorilor, unde să se afle în permanenţă un bibliotecar.

Serviciile culturale în general, serviciile de lectură, mai ales, prin finalităţile lor educative, satisfac nevoi şi aspiraţii ale indivizilor şi grupurilor sociale în perspectiva devenirii umane.

Încă din perioada tranziţiei, natura fenomenului lecturii se modifică profund. În primul rând se modifică cerinţele de lectură ale cititorilor, ca efect al nevoilor lor sociale, economice, civice, spirituale. Se impune revitalizarea rolului bibliotecii, ca instrument important al dezvoltării umane. Mutaţiile din domeniile economic şi social se reflectă şi la nivelul beneficiarilor serviciilor de lectură. Aceşti beneficiari vor fi reprezentaţi, din ce în ce mai mult de adulţi de toate vârstele. Cerinţele reconversiei forţei de muncă, în condiţiile economiei de piaţă, solicitând formare profesională continuă, abilitează lectura ca necesitate în orice moment al vieţii active a indivizilor.

În al doilea rând se modifică natura serviciilor menite a satisface trebuinţele de lectură. La cererile individuale şi foarte diferenţiate ale beneficiarilor, ele vor trebui să ofere răspunsuri individualizate.

Un lucru important, direct legat de protecţia culturii scrise, deopotrivă a producătorilor şi a consumatorilor, este completarea colecţiilor, care se confruntă cu numeroase probleme: alocaţiile bugetare nu sunt puse de acord cu evoluţia preţurilor, sistemul de informare anticipativă ca şi cel de difuzare sunt deficitare; modalităţile de plată exclusiv prin virament fac dificilă procurarea publicaţiilor şi cărţilor ce se desfac cu bani cash; sistemul de anticariat se pulverizează într-o multitudine de iniţiative private, la preţuri necontrolate şi în absenţa unor spaţii comerciale de profil, care să permită fluenţa informării, contactul ritmic şi completarea retroactivă coerentă; alocaţiile valutare pentru procurarea de cărţi din import sunt în continuă scădere, nepermiţând o viziune ştiinţifică şi proiectivă în acest sens. Sunt aspecte asupra cărora compartimentele de specialitate din ministerele de resort ar trebui să mediteze, după cum serviciile metodice ale marilor biblioteci ar trebui să întreprindă studii de diagnoză şi variante de programe pe care să le pună la dispoziţia factorilor de decizie.

Al doilea aspect ce trebuie avut în vedere este asigurarea accesului publicului la publicaţii. şi aceasta comportă două planuri: cel fizic şi cel informaţional. O simplă observaţie arată că afluxul de public în sălile bibliotecilor a crescut spectaculos în ultima vreme, determinat, în primul rând, de creşterea preţurilor la cărţile noi, căreia fondurile alocate nu-i pot face faţă, dar şi de aşezarea învăţământului pe alte baze, studiul individual câştigând în pondere. Au contribuit la aceasta, de bună seamă, şi extinderea reţelei universitare în localităţi în care baza de informare o deţin, deocamdată, bibliotecile publice, interesul firesc faţă de o anumită literatură din fondurile tradiţionale, până de curând inaccesibilă, ca şi de cartea străină care, prin donaţii, dar şi prin achiziţii directe, a intrat masiv în colecţiile bibliotecilor, mişcarea profesiilor, diversificarea opţiunilor politice, implementarea economiei de piaţă, toate presupunând studiu şi informare la zi. Însă capacităţile de primire ale bibliotecilor au rămas aceleaşi, ajungându-se în unele biblioteci la uluitorul şi alarmantul indice de utilizare a unui loc la sala de lectură de patru. Nici depozitele şi secţiile cu acces direct la raft nu mai fac faţă pentru o conservare corespunzătoare şi o sistematizare funcţională a noilor achiziţii.

Mircea Eliade scria:„*Cetim ca să trecem examene* (deci lectura studiu), *ca să omorâm timpul* (deci lectura de loisir) *sau cetim din profesiune* (deci lectura informativă). *Lectura ar putea fi un mijloc de alimentare spirituală continuă, nu numai un instrument de informaţie sau de contemplaţie.*"

La câteva decenii după marele scriitor, Pamela Sence Richards, de la Rutgers University (SUA), afirma, în comunicarea ***Lectura şi cercetarea lecturii în SUA în sec. XX***, că cercetarea este concentrată în SUA pe demonstrarea avantajelor lecturii faţă de alte forme de recreere şi pe dezvoltarea metodologiei de a măsura efectul lecturii. Lectura şi educaţia au fost componente vitale ale succesului industrializării şi afacerilor.

Cele mai importante tendinţe negative în lectura curentă din SUA sunt, în viziunea cercetătoarei americane:

Bărbaţii par să fie abandonaţi lecturii ca activitate de loisir;

Lectura recreaţională este în descreştere printre tinerii americani de ambele sexe;

Lectura-înţelegere, abilitatea de a înţelege complex scrisul material a scăzut dramatic.

Lectura ocupă un loc important la tinerii cu un nivel de şcolarizare ridicat, însă ea este strâns legată de opţiunile pentru mass media. Peste 80% dintre subiecţii unei anchete, cu vârste cuprinse între 12 - 13 ani, se expun zilnic la TV. Acest procentaj scade în timp şi creşte din nou după vârsta de 21 ani. Tinerii germani manifestă interes pentru casete, computere, video, jocuri electronice şi le folosesc pentru a se diferenţia de copii şi adulţi. De aceea, subliniază Ilona Glashoff, de la Hamburg Offentliche Bucherailen, bibliotecarii trebuie să accepte că lectura este una dintre multele activităţi posibile ale tinerilor.

O concluzie importantă este că accesul la o colecţie diversă şi mare din bibliotecă este unul din elementele esenţiale în încurajarea copiilor să citească ca şi faptul că motivaţia lecturii este determinată de cunoaşterea acelor cărţi care au un rol modelator asupra comportamentului. Există o relaţie directă între modul cum este stimulată motivaţia lecturii în şcoală şi opţiunile pentru lectură ale elevului.

Cartea, ca element component al culturii unei naţiuni, face parte din acele bunuri a căror valoare se defineşte prin relaţia ei cu publicul (utilizatorul).

Dintr-un studiu recent, privitor la preferinţele consumatorilor de lectură - studenţi, a reieşit faptul că prioritatea lor numărul unu în satisfacerea unor necesităţi este cumpărarea unei cărţi (44,5%), în timp ce celelalte, vizionarea unui spectacol (21%), cumpărarea unui disc

(12%) ş. a. sunt procentual departe de prima. Reiese de aici faptul că studentul român pune opţiunea valorică spirituală cu mult mai mult înaintea celei materiale, de subzistenţă. Aceasta îi face pe bibliotecari să spere că, dacă oferta de servicii va fi adecvată nevoilor tinerilor şi nu numai lor, dacă se cunoaşte motivaţia opţiunii pentru carte şi purtători de informaţii, instituţia bibliotecară va fi tot mai căutată.

Biblioteca şi bibliotecarul îşi unesc forţele, la modul responsabil, determinant, spre a oferi cititorului servicii de informare în concordanţă cu nevoile acestuia, cu tradiţia şi cu valorile noastre perene.

Actuala politică de achiziţii nu mai este cea de dezvoltare cu orice preţ a colecţiilor, ci cea a satisfacerii cu orice preţ a solicitărilor membrilor comunităţii servite. S-a început structurarea unui sistem de canale pentru atragerea spre bibliotecă a informaţiei, iar apoi pentru prelucrarea şi oferirea ei celor care au nevoie de ea. Apropierea bibliotecii de potenţialii utilizatori şi modalităţile de atragere a acestora sunt politici care se practică prioritar.

Însumând realizările şi evaluând critic greşelile, bibliotecarii profesionişti români îşi stabilesc priorităţi în structurarea viitorului, fie el mai apropiat sau mai îndepărtat.

Între numeroasele programe naţionale cele mai importante sunt:

1. Informatizarea proceselor de bibliotecă:

a) achiziţia de soft şi hard pentru bibliotecile judeţene şi realizarea, în marile biblioteci, a accesului utilizatorilor la bazele de date în sistem automatizat;

b) extinderea reţelei informatizate la nivel local, în municipii, oraşe şi comune;

c) după anul 2000, extinderea acestei reţele în plan naţional şi legarea marilor centre bibliotecare la INTERNET.

2. Formarea şi dezvoltarea profesională a bibliotecarilor prin organizarea unor cursuri speciale modulare pentru managerii şi celelalte categorii de bibliotecari din bibliotecile publice, cu sprijin european.

O persoană care ştie cum să se informeze, fie ea bibliotecar, fie ea beneficiar, este cineva care:

- recunoaşte necesitatea informării;
- îşi dă seama că informaţia exactă şi completă este baza luării unor hotărâri inteligente;
- identifică sursele potenţiale de informaţii;
- elaborează strategii reuşite de investigare;
- are acces la surse de informaţii, incluzând tehnologii computerizate şi alte tipuri de tehnologii;
- evaluează informaţia;
- organizează informaţia pentru utilizări practice;
- integrează noua informaţie într-un stoc de informaţii deja existente;
- utilizează informaţia în gândirea critică şi la rezolvarea problemelor.

O astfel de persoană ştie cum să înveţe, deoarece ştie cum este organizată informaţia, cum s-o regăsească şi cum s-o utilizeze în aşa fel încât ceilalţi să poată învăţa de la ea.

În prezent, o singură bibliotecă sau, mai exact, fondul de publicaţii al unei singure biblioteci nu mai are capacitatea de a răspunde exigenţelor cercetătorului. Bibliotecarul tradiţional susţine adesea că biblioteca lui conţine tot sau aproape tot ce este necesar şi nu mai este nevoie de

altceva, o asemenea credinţă regăsindu-se la biblioteci importante precum cele de la Harvard - una din cele mai mari şi Yale şi chiar la British Museum - care susţin că cercetătorul poate găsi în biblioteca respectivă tot materialul de care are nevoie.

Într-o încercare de definire a „bibliotecii anului 2000", J. H. Saltzer arată câteva atribute ale bibliotecii. Fondul de documente (cărţi, manuscrise, partituri, hărţi geografice etc.) este în acelaşi timp **selectiv** (nu orice se scrie se publică şi nu tot ce se publică se colecţionează în biblioteci), **persistent** (destinat păstrării / arhivării pe o perioadă cât mai îndelungată) şi **destinat folosirii** de către public (fie acesta nerestricţionat sau aparţinând anumitor categorii, cu grade diferite de acces în funcţie de caracterul bibliotecii). La rândul lor, bibliotecarii au ca sarcină, nu numai colectarea, întreţinerea şi gestionarea fondului de carte, dar şi asistarea cititorilor, deosebindu-se, prin această din urmă activitate, de colecţionare. În cazul bibliotecilor publice, -colecţiile logice (cataloage, indexuri etc.) depăşesc colecţiile fizice. Caracterul partajat al bibliotecii, raţiuni economice şi chiar spaţiul fizic limitat de depozitare au condus la această stare de fapte, iar dezvoltarea recentă a comunicaţiilor a amplificat fenomenul.

Foarte puţini utilizatori dezvoltă interogarea într-un mod interactiv, parcurgând vedetele de subiecte sau legând alte puncte de acces, ca, de exemplu, indicii de clasificare. Ei nu încearcă opţiunile şi tacticile puse la dispoziţia lor, ci au tendinţa să selecteze prima opţiune apărută în meniu.

Majoritatea acestora nu fac căutare exhaustivă. Când au găsit una sau două referinţe, ei îşi iau cărţile şi nu-şi mai continuă căutarea.

Chestionarele indică faptul că aproximativ 25% nu găsesc ceea ce caută, 50% găsesc parţial şi 25% găsesc tot ceea ce caută, ba chiar mai mult. Ceea ce înseamnă că, în ciuda interactivităţii cataloagelor on-line, interacţiunea nu prea funcţionează. Utilizatorii trebuie mai întâi să se adapteze sistemului. şi, odată depăşită problema iniţială a accesului, ei nu au mijloace ca să-şi îmbunătăţească sau să dezvolte primul lor rezultat. „Pentru profesie este extrem de important să poată demonstra colectivităţii pe care o serveşte şi societăţii în ansamblu că informaţia oferită de un specialist este consistentă, cuprinzătoare, la zi. Este important ca societatea să conştientizeze că numai un specialist poate furniza într-adevăr informaţia de care are nevoie."

Luminiţa Gogioiu
Bibliotecar, Biblioteca „Gh. N. Costescu" Pucioasa

Tradiții culturale la Bezdead

Bezdeadul era „cel mai întins şi mai bogat sat din munții Dâmboviții" cum l-a definit Al. Vlahuță în anul 1901, în România pitorească.[1] Azi nu mai are întinderea pe care o avea atunci. Şi populația s-a împuținat, mai ales populația şcolară.

De la 5804 locuitori în 1972 şi de la 5543 în 1992, la recensământul din 2002 au fost înregistrați doar 5123. Sigur că în aceşti 7 ani s-au produs modificări şi, fără îndoiala, tot spre scădere.

Totuşi, în domeniul tradițiilor, Bezdeadul mai păstrează încă valori, concepte, credințe practicate din cele mai vechi timpuri.

Tradiția este definită drept ansamblul de valori, concepții, credințe, obiceiuri statornicite istoriceşte în cadrul unor grupuri sociale sau naționale şi transmise (prin viu grai) de la o generație la alta, constituind pentru fiecare grup social trăsătura lui specifică şi reprezentând o verigă de legătură între trecut şi prezent, un principiu de unitate şi continuitate în planul existenței şi al conştiinței de sine.[2]

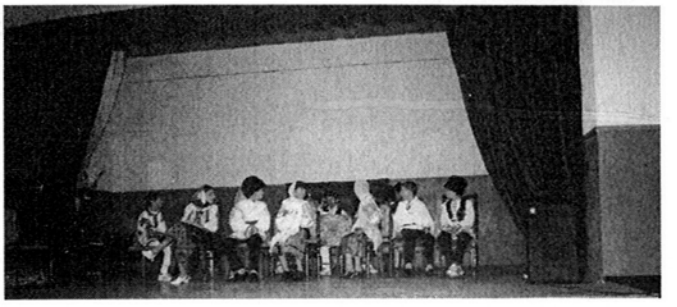
Păstrarea şi continuitatea unor tradiții se datorează, credem, şi aşezării Bezdeadului, complet izolat în nordul județului Dâmbovița, în copaia adâncă a văii Bezdedelului (nu Bizdidelului, cum apare de obicei, agramat) între două oraşe, Pucioasa şi Breaza (Prahova), exact la 15 km distanță de fiecare dintre ele.

În articolul de față vom prezenta aceste tradiții într-o anume clasificare.

În domeniul **ocupației locuitorilor** şi al **meşteşugurilor** specifice la Bezdead, amintim, în primul rând de **păstorit (ciobănie)**. Şi bezdedenii sunt neam de păstori, practicând transhumanța care i-a întărit şi înstărit, transhumanță păstrată încă. Din numărul de 16-18 baci care aveau ei înşişi câte 300-400 de oi şi care strângeau oi de la săteni, în turme de 600-700 fiecare, (până în anul 1990, nu exista gospodărie să nu dețină 3-6 oi) azi sunt încă urmaşi destoinici, iubitori ai oilor, ai vieții de la stână, ai izvoarelor limpezi, ai fluierului şi al buciumului sau al foşnetului de cetini. Se disting prin numărul de oi, în turme de 250-300 de oi şi prin organizarea unor stâne înzestrate, organizate atât în sat, pe la aşazisele „odăi", cât şi în munții pe care îi închiriază încă pentru păşunatul de vară.

„Odaia" are sensul de „aşezare gospodărească izolată de sat"[3], dar şi de „mică fermă, târlă de vite, adăpost în locuri îndepărtate de sat"[4]. „Odaia" este constituită dintr-o căsuță, construită numai din lemn pe o mică fundație din lespezi de piatră, cu o cameră de locuit tencuită, având ferestre, pat, măsuță, sobă din cărămidă, joasă şi cu o mică „subfiridă" (pron. sufiridă), cu plită, iar alături o altă cameră servind drept magazie. Căsuța avea sau nu şi prispă. Cei cu vite mai multe

îşi construiesc grajduri din bârne, solide pentru a rezista atacurilor lupilor sau urşilor care încă bântuie prin zonă, saivane pentru oi şi țarcuri pentru masivele clăi de fân.

Au fost oameni şi familii care au trăit toată viața numai la „odaie". Azi numai bărbatul stă acolo, coborând în sat doar să aducă produsele şi să ia provizii.

Dintre meşteşugurile care au dispărut, amintim **țesutul**, fiindcă a dispărut cultivarea inului şi a cânepii (nu exista gospodărie să nu aibă „petice" cu in sau cânepă), au dispărut şi creşterea viermilor de mătase şi prelucrarea lânii.

Până în anul 2000 femeile şi fetele din satul Costişata, fiind aproape de oraşul Breaza (Prahova), unde funcționa şi încă funcționează o secție de artă populară se ocupau de **cusutul** iilor la domiciliu.

Meşteşugul **prelucrării lemnului** a fost de-a dreptul înfloritor la Bezdead: rotăria, dulgheria şi dogăria. Au rămas locuitori care continuă, în special, **dulgheria**. Istețimea, inventivitatea acestor adevărați meşteri este evidentă în fațadele vilelor (caplamare), în aspectul variat şi estetic al acoperişurilor.

Dogari pricepuți la alcătuit butoaie, buții, tocitori, putini de varză, putinici de preparat oțetul din zeamă de prune sau bote de adus saramura de la Valea Sărată au fost destui în Bezdead, deoarece şi ocupațiile locuitorilor erau legate de aceste obiecte gospodăreşti. În prezent, dogarii lucrează: butoaie (stejar, dud, salcâm, frasin) butii, putini pentru varza murată şi „cărătoare" (acele vase din lemn, asemănătoare unui butoi masiv, dar care are în mijlocul pântecului o pâlnie pătrată prin care umpli pântecul cu borhot de prune, iar la unul din „funduri" un robinet masiv, plasat astfel, încât borhotul să se decanteze în rezervorul de la povarnă).

Tâmplăria are la Bezdead şi astăzi meşteri de rafinament.

Zidăria este veche de când satul şi specializată în prelucrarea şi folosirea pietrei din pârâul Bezdedel. Piatra acestui pârâu a fost şi este încă o comoară.

În condica Bisericii „Sf. Gheorghe" – Bezdead, la pag. 15, preotul Iacob Popescu notează în 1946: „meşteri zidari am avut destui în comună, căci comuna noastră este legată de aceşti meseriaşi care, în timpul verii, inundă Ploieşti(i) şi Sinaia şi se mândresc [...] zicând că jumătate din Ploieşti ar fi făcută de bezdedeni".

Şi acum, în Bezdead, găseşti zidari de valoare înaltă care, folosind materialele moderne, înalță case şi vile într-o arhitectură aparte.

Vărarii din Bezdead erau renumiți şi dincolo de hotarele satului şi asta pentru că materia primă, „piatra de var", de

forma şi mărimea unei mingi de handbal, dar şi mai mari ori mai mici, se găsea din abundenţă pe pârâul Bezdedel, pe vadul afluenţilor lui şi în Coclanda. Varniţele bezdedene produc varul alb. Azi un singur om mai are varniţă şi vinde var în comună în preajma Sărbătorilor de Paşti, când femeile fac curăţenie generală în gospodărie. Produce var şi la comandă, la varniţa lui din Coclanda.

Portul, costumul popular, nu este în afara specificului general în zonă. Marea majoritate a familiilor are în casă cel puţin un costum popular moştenit de la bunici, străbunici. Pentru femei: ia de pânză fină ţesută în casă, cusută în râuri sau crenguţe în cele mai ingenioase combinaţii, fie într-o singură culoare: negru, roşu, albastru, fie în culori armonios îmbinate, apoi poalele din bumbăcel, alese sau cusute cu motive asemănătoare iei, peste care se înfăşoară fota încinsă cu bete. Costumul de bărbat este alcătuit din: cămaşă albă, cusută la poale, la baza mânecilor largi şi la guler cu diverse motive populare, pantaloni albi din cea mai fină aba, largi pe picior, de obicei fără manşete, încinşi cu brâu ornamentat în culorile cămăşii, iar peste cămaşă, vestă neagră sau maro.

Azi, aceste costume se poartă la serbările locale ale şcolarilor sau ale populaţiei (de ziua localităţii Bezdead, de „Sf. Ilie"),de către dansatori sau de către interpreţii de muzică populară.

Doinele şi baladele specifice Bezdeadului se păstrează datorită culegerii lor şi publicării acestora în cele 10 numere ale revistei „Visuri", redactată la Şcoala nr. 2 „Vasile Voiculescu" din Bezdead în anii `70 şi în inserarea acestora în monografia comunei Bezdead.[5]

Se păstrează textul literar, dar muzica?

Nu mai sunt astăzi doinitori sau interpreţi de balade care, prin modulaţiile glasului lor, să te impresioneze până la lacrimi!

Şcoala bezdedeană mai are încă forţa să readucă (deşi arar) în actualitate doinele şi baladele bezdedene. Iată că, de foarte curând, în mai 2009, a apărut C.D. - ul „Pe plaiul Bezdeadului", cu 12 piese în interpretarea elevei din clasa a VII-a de la Şcoala nr. 2 „Vasile Voiculescu" din Bezdead, Andrada Iuliana Iordache, producător fiind Muntenia Music Product, iar sponsor, fiul satului, ing. Valentin Dacian Nenciu, patron al firmei „Cheagul Ideal". Meritul în pregătirea pieselor şi însăşi a vocii solistei îl are prof. Ion Tănase, iar lansarea C.D. - ului se va face chiar de ziua localităţii Bezdead, în ziua de „Sf. Ilie".

Descântecul se practică destul de rar şi numai de către femei de peste 70 de ani.

Legendele satului se păstrează datorită publicării lor în revista şi monografia amintite mai sus: „Râpa Zânii", „Râmata", legenda haiducilor Munteanu şi Tomescu, legenda toponimului „Bezdead".

Tradiţii calendaristice, din câte au fost la Bezdead, au dispărut definitiv: **„Strigătul pe muchie", „Sân-Toader",** când îşi spălau părul cu leşie făcută în casă în care se adaugă floare de fân şi ogrinji luaţi numai din ieslea cailor. În timpul ritualului, ele intonau:

„Toadere, Sân-Toadere,
Să dai părul fetelor
Cât coadele iepelor."

De asemenea, nu se mai practică **Dulapul** (la noi nu s-a numit niciodată „Scrânciob"), **„Paparuda", „Pe Faţa Teiului"** (ieşirea tineretului la iarbă verde, în cea de a doua zi de Paşte).

Acum se mai practică, în anumite familii **„Sălcinătorul"** întruchipat de un copăcel sau o creangă bogată de fag, cu frunze crude, care se leagă de unul din stâlpii casei sau la colţul casei, aşezat într-un vas cu apă. Ritualul aducerii şi aranjării lui are loc pe 22 aprilie, preziua Sf. Gheorghe şi se ţine acolo până veştejesc frunzele.

Fiind un moment de distracţie colectivă, la iarbă verde, ieşirea „La Burloi" antrenează zeci de familii din sat şi alte zeci din satele vecine. „La Burloi" este un „picior de plai şi-o gură de rai" situate la cumpăna apelor între Bezdead (satul Costişata) şi comuna Adunaţi (Ocina) din judeţul Prahova. Aici, la poalele dealului sub forma unei prispe, Vasile Voiculescu venea şi admira tărâmul de basm al Burloiului împreună cu dr. Friedman-Câmpina, pictorul Nicolae Constantinescu şi cu tânărul (scriitor) Nicu Filip. Verdele fagului, tăind pieziş întunecimile grave ale pădurii, le veşnicea în imaginaţie peisajul. Într-una din zile, poetul îl ia pe Nicu Filip şi împreună cu Stoian, solomonarul, sapă până la prânzul cel mare când, din coasta dealului ţâşneşte izvorul cristalin de apă. Şi azi există această fântână a cărei apă limpede şi rece nu seacă. O numim „Fântâna lui Vasile Voiculescu".

Oamenii vin frecvent „La Burloi": de „Armindeni", în prima, a doua şi a treia zi de Paşti şi în fiecare duminică de când dă colţul ierbii şi până la 1-10 iunie când „se opreşte" păşunatul, vitele plecând la munte, lăsând ca iarba să se facă de coasă. Aici e plăcut: muzică, dans, grătar, plimbări prin pădurile de fag şi molid, fotbal cântece, glume...

Tradiţiile legate de principalele momente din viaţa omului se continuă, dar într-o modalitate schimbată.

Naşterea cuprinzând **botezul, scăldatul** şi **tăierea moţului** se păstrează cam în ritualul creştin consacrat.

Botezul. Copilul este adus de acasă la biserică de către o femeie „curată" care, la noi, se va numi „moaşă". De la plecarea de acasă, mama nu mai are voie să pună mâna pe copil. La biserică sunt aşteptaţi de naşi. Primul moment se desfăşoară în faţa uşii de la intrarea în biserică. Jos este aşezată, pe un pled, o pernă a bisericii. Preotul, având de o parte şi de alta naşii, iar în faţă „moaşa" cu copilul spune:

- Moaşă, nu le dai copilul până nu-l cumpără!

La acest semnal, unul din naşi pune sub pernă o anumită sumă de bani.

- Acum pune copilul pe pernă - zice preotul - şi ia-ţi banii!

De aici se derulează ritualul bisericesc al botezului, după care naşii cu micul alai se deplasează acasă. Abia acum mama îşi primeşte copilul de la naş(ă) care-i spune:

- Ţi-am luat un păgân şi-ţi dau un creştin.

În acest timp celălalt naş stinge lumânarea de tocul uşii, după care începe masa de botez.

A doua zi, după botez, naşii vin la copil **să-l scalde**. Se păstrează tradiţia ca, la acest prim scăldat după botez, naşii să invoce zânele cele bune care să-i sorteasscă în viaţă trei lucruri esenţiale în credinţa populară, punându-i în baie: un ou (să aibă copii), bani şi bijuterii din aur (să fie bogat) şi flori (să fie frumos).

La un an **se taie moţul** de către naşi. Aceştia rup „turta" deasupra capului copilului, taie un smoc de păr care se păstrează într-o carte din casa părinţilor, sau într-o casetă, pentru a-l dărui copilului la majorat. După aceasta, pe o masă joasă se aşează: creion, caiet, bani, bomboane, jucării, foarfece, oglindă, aur (bani), ciocan; copilul este adus la masă; acesta va întinde mâna spre un obiect şi-l va apuca. Cei din jur, foarte atenţi, urmăresc mişcările micuţului „sortindu-i" viaţa în funcţie de ceea ce a apucat: va fi bogat, va fi deştept, va fi bun meseriaş, va avea funcţii mari, va fi înfrânt sau ajutat de forţele firii.

Nunta, spectacolul ei, participarea colectivităţii şi-au pierdut din farmec. (Totul este pentru bani!)

Moartea , cu durerea, întristarea şi jalea adâncă, pentru că este veşnică şi nu alege, păstrează numai elementele de esenţă: **priveghiul simplu**, ca atare, fără spectacular, anumite interdicţii sau îndrumări bisericeşti, rareori **bocetul** vreunui membru al familiei şi doliul expus vizibil la locuinţa decedatului, cortegiul funerar.

Lumea se schimbă. „Panta rei"! şi miracolul românesc al tradiţiilor se produce, inevitabil, o asemenea, să-i zicem, evoluţie sau mai degrabă involuţie? Totuşi, satul românesc are încă vitalitate în universul tradiţiilor.

Prof. Victor Davidoiu
Bibliotecar Mortoiu Maria-Izabela

NOTE

[1] Al. Vlahuţă - *România pitorească*, Editura Tineretului, 1958, p. 81

[2] Vezi *Micul dicţionar enciclopedic* şi *Dicţionarul explicativ al limbii române*

[3] Vezi *Micul dicţionar enciclopedic*

[4] Vezi *Dicţionarul explicativ al limbii române*

[5] Victor Davidoiu – *Vatră şi oameni în freamătul vremii*. Târgovişte: Editura Bibliotheca, 2001

BIBLIOGRAFIE

Davidoiu, Victor. *Vatră şi oameni în freamătul vremii*. Târgovişte: Editura Bibliotheca, 2001.

Biblioteca „Aurel Iordache" la 85 de ani de la înfiinţare

Sărbătorirea împlinirii a 85 de ani de la înfiinţarea bibliotecii orăşeneşti „*Aurel Iordache*" din Găeşti coincide cu omagierea poetului Aurel Iordache, de la a cărui naştere s-au împlinit anul acesta 9o de ani.

Această dublă aniversare a avut loc în cadrul festivităţii anuale „Zilele Bibliotecii Aurel Iordache" din 19-20 noiembrie 2009 şi la reuşita ei au contribuit decisiv Biblioteca Judeţeană „Ion Heliade Rădulescu" Dâmboviţa prin doamna directoare Carmen Vădan şi Vlăduţ Andreescu, metodist al instituţiei, Casa de Cultură „Dumitru Stanciu" din Găeşti prin doamna directoare Lucia Uţă ca şi prin colaboratorii ei de suflet Covalciuc Nicolae şi Bărbulescu Nicolae, Primăria oraşului Găeşti prin domnul primar Toader Alexandru, Biblioteca orăşenească „Aurel Iordache" prin doamna bibliotecară Maria Dumitru, Colegiul Naţional „Vladimir Streinu" prin doamna directoare Adriana Ghiţescu-Rădulescu şi prin elevii acesteia precum şi scriitorii George Anca, Tudor Cristea, George Coandă, Corin Bianu şi Dumitru Ungureanu.

Activitatea bibliotecii şi a unor colaboratori permanenţi ai acesteia a fost răsplătită cu diplome de merit, una din partea Bibliotecii Judeţene „Ion Heliade Rădulescu" Dâmboviţa oferită doamnei bibliotecar Maria Dumitru iar altele trei din partea primăriei din Găeşti primite de doamna Maria Dumitru, Daniela-Olguţa Iordache şi scriitorul Ioniţă Marin, sărbătorit pentru împlinirea a 80 de ani şi omagiat pentru întreaga sa contribuţie la viata culturală a oraşului Găeşti.

Cum este şi firesc, manifestarea ne prilejuieşte şi unele reflecţii referitoare la patronul spiritual al bibliotecii.

Aurel Iordache a fost un clasicist ivit aparent întâmplător exact în momentul in care poezia era umilită de ideologie iar „omul nou" căuta să-şi consolideze „morala".

Aflat în contra tuturor tendinţelor vremii, fabulistul cultivă cu ostentaţie antropologica literatură esopică.

Deşi poezia intrată în zona modernismului şi neomodernismului i se împotrivea, încercând să demoleze nevoia de moralitate precum şi de norme intangibile, personalitatea lui Aurel Iordache se întorcea mereu la „morala" unei lumi vechi şi noi prin care el redefinea arta şi remodela mitul

artistului.

S-a spus că Aurel Iordache era sarcastic, deşi fabula şi epigrama sa erau epurate de didacticism şi primeau un transfer poetic specific, dublat de finețea ironiei.

Cruzimea însă nu este nicăieri a poetului, ci a adevărului însuşi în puritatea lui.

În slujba aceluiaşi adevăr îşi îndreptaseră şi clasiciştii nevoia lor de valori morale. Moderniştii le-au dărâmat edificiul clădit cu atâta trudă, dar efectul acestei demolări se observă abia azi, în postmodernitate, când asistăm neputincioşi la criza valorilor instalată în viața omului contemporan şi tradusă prin percepția neagră a sinelui şi a societății, înstrăinare şi morbiditate.

Iată, de exemplu, o mică fabulă „ecologică" cu dublu substrat moral-uman şi antropologic, în care găsim o redefinire a sublimului născut de data aceasta din îmbinarea umană a admirației cu cruzimea, violența şi invidia:

Omenească
Pretinşilor prieteni
„Printre scaieții-nalți, printre urzici,
Cum o fi rezistat o floare-aici ?!
Ce fum de lujeri ...Ce-mplinită cupă !...
Şi omul se grăbi (mişcat!)... s-o rupă."

Ecologie şi moralitate se întâlnesc aici într-o simplă observație ce capătă forță tocmai prin raportare la real. E un adevăr de necontestat faptul că talentul şi, de ce nu, mai ales geniul, au fost strivite adesea de cruzimea umană, tocmai pentru „strălucirea" lor:

Motiv
Invidioşilor
„La licuriciul, strop aprins pe-o floare
S-a repezit un şarpe să-l omoare.
- Ce ți-am făcut de vrei să mă striveşti ?
- Nu mi-ai făcut nimic, dar ... străluceşti."

Respins de toate editurile vremii, mesajul esopic formulat de Aurel Iordache a pătruns subversiv în conştiința celor care l-au cunoscut şi apreciat.

Poetul, devorat de propria-i exigență, mai explică cititorilor săi că omul liber trebuie să-şi schimbe mentalitatea uitând de grijile meschine în favoarea frumosului („Mentalități"):

„Răsădisem trandafirul...
Parcă şi vedeam prin vreme
Cum se-mpodobeşte firul
Cu paftale şi cu steme
.....
- Nu robi un loc zadarnic
Unui rug! îmi spune tata.
Pune-un măr. Un măr e darnic
Şi-n curând îi guşti răsplata.
.....
- Tată, n-avem numai pântec...
Sub a soarelui vâltoare
Omul liber pune-o floare
Şi din ea țâşneşte-un cântec"

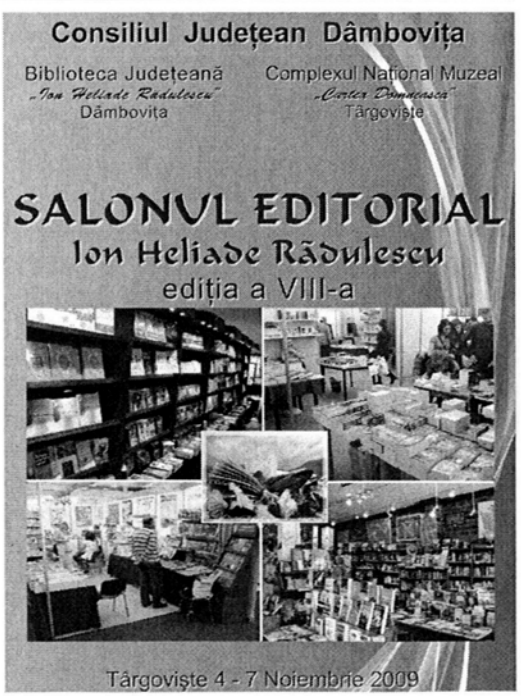
Fabulistul mai completează şi mitul jertfei de sine a artistului cu mitul jertfirii lui de către CEILALȚI, lansând însă mesajul simplu al rodului acesteia: „perla" pe care rana artistului o produce ca urmare a suferinței sale, respingând totodată ura ca fiind nocivă şi neproductivă:

„- De ce te laşi robită-ngenuncheată
Pentru podoaba unui vis, surată ?
.....
Furtunile-ți închise-n carapace
Ațâță-un stol de corbi să vină-ncoace.
Sub pliscul lor de brici eşti prima pradă
Pentru-n grumaz creol sau de zăpadă...
.....
- Cred dar i-nvăț o lege cunoscută
De la moluşte pân la pahidermi
Că orice rană, fie cât o cută
De nu rodeşte-o perlă, face... viermi."

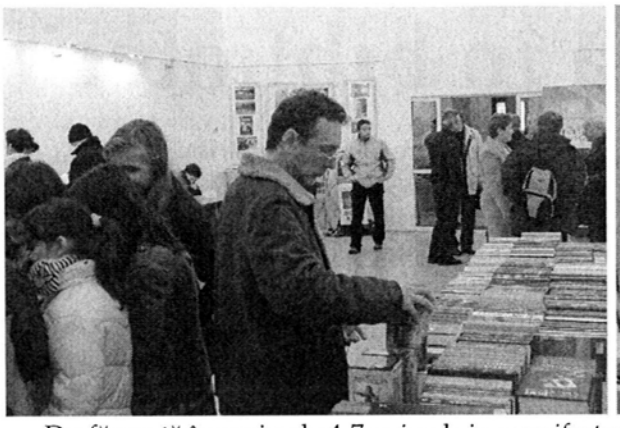
În contextul de azi al crizei cărții, manifestarea de la Găeşti aduce un omagiu „nevoii de valori" la care omul nu va putea renunța niciodată.

Daniela-Olguța Iordache

SALONUL EDITORIAL "I. H. RĂDULESCU" 2009

Devenind o tradiție pentru comunitatea locală, ediția din acest an, a VIII-a, a Salonului editorial "I. H. RĂDULESCU", a căutat să aducă în fața şi în atenția iubitorilor literei tipărite, cele mai noi apariții ale editurilor locale, cât şi ale editurilor invitate să-şi expună producția de carte. Anul acesta participarea editurilor a fost mai numeroasă şi mai bogată în titluri ca niciodată. Pe lângă editurile locale – *ApaArt, Bibliotheca, Cetatea de Scaun, RORA, Transversal, Valahia University Press*, au expus edituri de prestigiu din Bucureşti – *RAO, Comunicare.ro, Tritonic, ALL, Ideea Europeană, Trei*, Ploieşti – *Karta-Graphic*, Cluj-Napoca – *EIKON*, iar din Chişinău – *Prut Internațional*. Au mai expus trusturile de presă – *Art Press* şi *Impact* şi instituții editoare: *Arhiepiscopia Târgoviște, Complexul Național Muzeal „Curtea Domnească" Târgoviște, Centrul pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiționale Dâmbovița, Biblioteca Județeana „I. H. Rădulescu"*.

Desfăşurată în perioada 4-7 noiembrie, manifestarea a prilejuit întâlnirea cititorilor şi publicului dornic de carte cu numeroşi editori şi scriitori care în cadrul festiv al salonului şi-au prezentat producţia editorială sau propriile opere. Începutul l-a făcut editura *Bibliotheca*, care sub genericul *„Poeţi ai Societăţii Scriitorilor Târgovişteni"* a prezentat volumele: Corin Bianu – *Poftim Cultură* (pe bandă rulantă!); George Coandă – *Entropiile*; Grigore Grigore – *Noaptea miracolelor*; Ion Enescu Pietroşiţa – *Tolba cu săgeţi*; Viorica Pop – *Aspiraţii subtile*; Victor Sterom – *Litote*; Florea Turiac – *Neuronii somnambuli*; Emil Stănescu – *Liberus II*.

A urmat *Cetatea de Scaun* cu volumele: Sorin Paliga, Eugen Teodor – *Lingvistica şi arheologia slavilor timpurii. O altă vedere de la Dunărea de Jos*; Eugen Denize – *Propaganda comunistă în România (1948 – 1953)*, editura *Eikon* cu volumul: Vasile Andru – *În căutarea raiului promis* şi editura *Tritonic* cu volumul: Bogdan Hrib, Sofia Matei – *Somalia, mon amour*.

Data de 5 noiembrie, când s-a deschis oficial Salonul editorial, a coincis fericit cu începutul celei de-a XLI-a ediţii a Concursului Naţional de Literatură *„Moştenirea Văcăreştilor"*. S-au rostit alocuţiuni din partea: Consiliului Judeţean Dâmboviţa; Primăriei Municipiului Târgovişte; Direcţiei pentru Cultură, Culte şi Patrimoniu Cultural Naţional Dâmboviţa; Complexului Naţional Muzeal „Curtea Domnească" Târgovişte; Societăţii Scriitorilor Târgovişte; Bibliotecii Judeţene „Ion Heliade Rădulescu" Dâmboviţa.

Vorbitorii s-au referit pe larg la cele două manifestări legate de cuvântul scris, subliniind dezvoltarea culturii scrise atât la nivel local cât şi naţional, iar preşedintele juriului din acest an, academician Mihai Cimpoi, preşedintele Uniunii Scriitorilor din Moldova de peste Prut a avut numai cuvinte de laudă pentru manifestările prilejuite de cele două evenimente culturale.

Salonul a beneficiat zilnic de prezentări şi lansări de carte ale editurilor participante. S-au prezentat lucrări din domenii diverse – literatură, istorie şi critică literară, ştiinţe umaniste, carte pentru copii şi tineret, publicistică etc. Astfel, în ziua deschiderii oficiale a salonului editura *Transversal* şi-a lansat volumele: Mihai Oproiu, Eduard Samoilă – *33 de domni şi voievozi de Târgovişte*; Vasile Cucu – *Satul românesc. Tradiţie, contemporaneitate şi speranţe de viitor*; Gheorghe C. Popescu – *Personalităţi contemporane*; George Coandă – *Dacoursitele*; Marin Neagu – *Cartea relelor. Imaginarul malefic în folclorul literar românesc*, iar editura *Bibliotheca* sub genericul *„Prozatori ai Societăţii Scriitorilor Târgovişteni"* a prezentat volumele: Mircea Bădoiu – *Dincolo de Arcadia*; Carmen Duvalma – *Medalionul de argint*; Niculae Ionel – *Scrisori din toate zilele anului*; Ion Mărculescu – *O iubesc enorm, Domnule judecător!*; Emanoil Popa – *Vin florile, seceraţi-le!*; Ion Sorin Ivaşcu – *În suavul azi. Viaţa dintre dealuri*; Mihai Stan – *Paradis, Ieşirea din Paradis; Confreria. Convorbiri şi confesiuni*.

Ziua de vineri 6 noiembrie avea să aducă în faţa auditoriului şi a vizitatorilor, autori consacraţi din Republica Moldova, care, în prezentarea generoasă a academicianului Mihai Cimpoi şi a directorului editurii *Bibliotheca*, au prezentat din operele lor volumele pentru copii: Ion Hadârcă – *Grăuncioare de lumină; Ionuţ cel Nou-Nouţ; Pianul din abator*; Iulian Filip – *Rochiţa leneşă; Luna-i una*; Vasile Romanciuc – *De ce plânge clovnul?*, iar Iulian Filip cunoscut şi ca un talentat artist grafic a realizat câteva desene pe volumul de poezii recent lansat. Prezentarea de noi volume a continuat cu volumul: Ioana Geacăr – *Dictatura auctorială. Eseu despre proza experimentală a lui Mircea Nedelciu*, apărut la editura *Libra*, iar editura *Ideea Europeană* a lansat volumul: Aura Christi – *Casa din întuneric*, în prezenţa autoarei care a făcut şi o trecere în revistă a fenomenului literar actual. Editura *University Press* a lansat volumele: Viviana Filip, Cornel Marin, Alexis Negrea – *Proiectarea, modelarea, simularea sistemelor mecanice utilizând Solid Works, Cosmos Motion şi Cosmos Works*; Cornel Marin, Viviana Filip, Teodor Huidu, Alexis Negrea – *Mecanică clasică şi modernă*, ca făcând parte din literatura ştiinţifică dedicată în special învăţământului tehnic superior.

Trebuie menţionat faptul că de-a lungul manifestărilor organizate la Salonul editorial ambianţa de sărbătoare a cărţii a fost susţinută discret şi inspirat de muzica interpretată de elevi şi cadre didactice care activează la Liceul de Muzică şi Arte *„Bălaşa Doamna"*. De asemenea, grupurile de vizitatori ai salonului au beneficiat de informaţii şi prezentări ale secţiilor şi serviciilor oferite de *Biblioteca Judeţeana „I. H. Rădulescu"*.

Toate editurile participante au primit în cadru festiv, la închiderea manifestării, diplome de participare la ediţia din acest an a Salonului Editorial „I. H. Rădulescu".

Mulţumiri se cuvin aduse şi gazdelor, *Muzeul de Istorie Dâmboviţa*, care cu generozitate şi promptitudine, ne-au pus la dispoziţie locaţia unde ediţia din acest an a reuşit să impună atenţiei publicului dornic de cultură producţia editorială a editurilor şi a instituţiilor editoare, cu speranţa că am reuşit să venim în întâmpinarea dorinţei de frumos şi informare a publicului participant în număr mare la manifestările organizate.

Cornel Albuleţ, Şef serviciu Evidenţă, Biblioteca Judeţeana „I. H. Rădulescu"

Animaţia culturală în biblioteci

VALEA LUNGĂ (31 martie-1 aprilie 2009, bibliotecar responsabil Elena Moraru).

Deschiderea lucrărilor a fost realizată de Iustin Crăciun, director Căminul Cultural Valea Lungă. Au rostit alocuţiuni Viorel Brânduş, primarul localităţii, George Corneanu, director, Centrul pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Dâmboviţa şi Vlăduţ Andreescu, metodist, Biblioteca Judeţeană *Ion Heliade Rădulescu* Dâmboviţa. În program au figurat: *Nicolae Scurtescu – viaţa şi opera literară* (au prezentat lector univ. dr. Alexandru Nicolescu şi conf. univ. dr. Victor Petrescu), moment poetic inspirat din creaţiile lui Nicolae Scurtescu, balada *Mitul* (susţinut de elevii clasei a IV-a de la Şcoala generală Cricov, coordonator înv. Ileana Popescu), *Soacra şi nora* – baladă pusă în scenă de un grup de elevi coordonaţi de prof. Violeta Bucuroiu, vizionare de film de scurt metraj *Nea Radu* – film realizat de Ştefan Scărlătescu, distins cu Menţiunea de onoare la festivalul „Forumdoc 2007" din Brazilia, suită de dansuri populare specifice zonei (în interpretarea formaţiei de dansuri *Doina Cricovului*, instructor Ion Duţu), vizionare şi audiţii *Poveştile copilăriei* şi o oră de informare europeană *Economisiţi energia!* susţinută de Vlăduţ Andreescu, info officer - Centrul EUROPE *DIRECT* Târgovişte din cadrul Bibliotecii Judeţene *Ion Heliade Rădulescu* Dâmboviţa.

RACIU (7 aprilie 2009, bibliotecar responsabil Cateluţa Barbu).

La această ediţie a *Zilelor Bibliotecii Raciu* au rostit alocuţiuni Ionuţ Isari, director, Şcoala cu clasele I-VIII Raciu, prof. Mariana Urucu şi Vlăduţ Andreescu, metodist, Biblioteca Judeţeană *Ion Heliade Rădulescu* Dâmboviţa. În programul *Zilelor* au fost cuprinse activităţi artistice: teatru *Greierele şi furnica,* de George Topârceanu, *Boul şi viţelul,* de Grigore Alexandrescu, *Proces literar şi D-l Goe* de I.L.Caragiale, carnavalul personajelor din poveşti, recitări şi audiţii de cântece susţinute de un grup de elevi, coordonaţi de Mariana Urucu, Camelia Marinescu, Carmen Antonescu, Florina Niţă şi Cateluţa Barbu. Au mai avut loc vernisajul expoziţiilor de carte pentru copii, de desene şi ora de informare europeană pe tema *Schimbările climatice*

MORENI (13-14 mai 2009, bibliotecar responsabil Diana Beldiman).

La cea de a XI-a ediţie a *Zilelor Bibliotecii Moreni* au rostit alocuţiuni primarul localităţii, Vasile Goran, directorul Bibliotecii Judeţene "Ion Heliade Rădulescu" Dâmboviţa, prof. Carmen Vădan, şi bibliotecara responsabilă. Din programul manifestărilor amintim simpozion *Eugen Ionescu. Omul şi opera* (prilejuit de centenarul naşterii dramaturgului – 1909), prezentat de prof. dr. Christian Crăciun, moment dramatic *Un pedagog de şcoală* nouă, adaptare după I.L.Caragiale, medalion literar – aniversar *Pe urmele Otiliei Cazimir*, pelerinaj sentimental – moment poetic – colaj Otilia Cazimir, medalion literar – aniversar *Specificul românesc al creaţiei lui Panait Istrati,* moment folcloric (cântece din folclorul românesc), moment dramatic *Domnul Goe,* adaptare după I.L.Caragiale, întâlnire cu scriitori locali şi din judeţ, cum ar fi: Maria Nicolescu, Florina Biculescu, Gabriela Nicolae, Ioan Vişan, Corin Bianu, Grigore Grigore, Ion Bratu, Mihai Gabriel Popescu ş.a. În cea de a doua zi a manifestărilor au mai avut loc un medalion literar – aniversar *Victor Eftimiu – drumuri literare,* moment liric *Bine-ai venit, primăvară!*, simpozion *Ion Creangă – destinul unui clasic,* moment dramatic *Bădăranii*, adaptare după Carlo Goldoni, audiţie muzicală (CD): Tudor Gheorghe - *Risipei se dedă florarul*, expoziţie de carte şi materiale documentare cu tema *Lumea poveştilor lui Creangă,* expoziţie de pictură şi grafică *Senzualitate, lirism şi pitoresc decorativ în arta lui Eugen Lemnaru.*

DOICEŞTI (9 mai 2009, bibliotecar Gabriela Cristea).

Dedicate Zilei Europei, organizate cu sprijinul Bibliotecii Judeţene "Ion Heliade Rădulescu", Primăriei şi Consiliului Local Doiceşti şi al Centrului *EUROPE DIRECT* Târgovişte s-au desfăşurat *Zilelelor Bibliotecii „Nicolae Neagu"* din localitatea Doiceşti. Cuvântul de deschidere a fost ţinut de primarul comunei, Mircea

Ismail şi de bibliotecara Gabriela Cristea. Programul a cuprins *Scurt istoric despre Uniunea Europeană*, masă rotundă pe teme: *Cetăţenie europeană, Simbolurile Europei Unite, Parlamentul European, Un mozaic de credinţe*, vizionare DVD *O zi în Europa*, concurs *Cetăţenie europeană, nu doar cuvinte, ci drepturi concrete!*, program artistic *Frumuseţile Europei în cântecele şi poeziile sale.*

BEZDEAD (20 iulie 2009, bibliotecar responsabil Izabela Mortoiu).

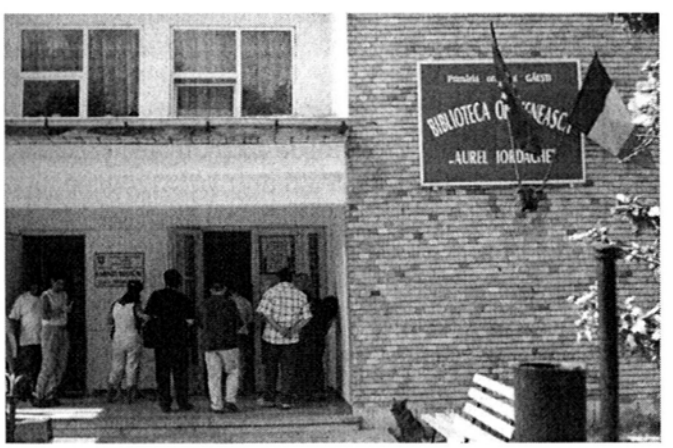
Inaugurarea evenimentului a fost realizată de primarul, Eugen Constantin Duca şi metodistul Bibliotecii Judeţene, Vlăduţ Andreescu care au rostit cuvântul de deschidere. La această ediţie a *Zilelor Bibliotecii „Vasile Voiculescu" Bezdead*, integrate în programul Zilelor localităţii Bezdead, au avut loc manifestări, precum: programe artistice susţinute de formaţii şi artişti din localitate şi din ţară, *Remember - Emil Lungeanu*, lansare de carte Stelian Brezeanu. *Moşneni din Bezdead.* Bucureşti, Editura Meronia, 2008.

VĂCĂREŞTI (5-6 noiembrie 2009, bibliotecar responsabil, Mariana Aldica).

Cuvântul de deschidere rostit de Florinel Voicu, primarul localităţii a fost urmat de un pelerinaj spiritual la ruinele conacului boieresc al familiei Văcăreştilor cu participanţii la Festivalul - Concurs de Literatură *Moştenirea Văcăreştilor*. Au fost vizitate *Muzeul Tradiţiilor şi Obiceiurilor Populare* din localitate şi Şcoala *Iancu Văcărescu*. Au urmat: întâlnire cu scriitori dâmboviţeni, lansare de carte - Mihai Stan. *Paradis. Ieşirea din Paradis, Confreria. Convorbiri şi confesiuni.* Târgovişte, Editura Bibliotheca, vernisajul expoziţiei de carte şi documente *Poeţii Văcăreşti în spiritualitatea contemporană.* Vineri 6 noiembrie 2009 au avut loc: dezbatere cu tema *Biblioteca publică, centru cultural şi de informare pentru comunitate*, comemorarea a 210 ani de la moartea poetului Alecu Văcărescu (1799), recital de poezie din creaţia poeţilor Văcăreşti, vernisajul expoziţiilor de carte *Literatura pentru copii în actualitate* şi de desene *A venit toamna.*

GĂEŞTI (19-20 noiembrie 2009, bibliotecar responsabil, Maria Dumitru).

Au rostit alocuţiuni: Alexandru Toader, primar; prof. Carmen Vădan, director, *Biblioteca Judeţeană Dâmboviţa.*

Au urmat: moment poetic comemorativ *Aurel Iordache – 90 de ani de la naştere*, recital *Agoniza lumina*, lansare de carte: Mihai Stan. *Confreria. Convorbiri şi confesiuni.* Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2009; George Coandă. *Entropiile.* Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2009; Victor Petrescu, Mihai Stan. *Târgovişte. Călători străini. Cronicari sec. XV – XIX.* Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2009; Corin Bianu. *Poftim cultură! : Epigrame.* Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2009. Au mai avut loc: recital *Dianoieticele. Înţelepţiri cu dor, Societatea Scriitorilor Târgovişteni la ceas aniversar – patru ani de utilitate publică.* În cea de a doua zi a manifestărilor s-au desfăşurat: întâlnire cu poetul George Anca / prezentarea volumului *Sfinţi în Nirvana.* Râmnicu Vâlcea, Editura OFFSET Color, 2008, *Ioniţă Marin – 80 de ani de la naştere* / prezentarea volumului *Dinozaurii.* Piteşti, Editura Tiparg, 2009, *In memoriam Nicolae Neagu*, vernisajul expoziţiei de carte *Cărţi cu autograf în colecţiile Bibliotecii Orăşeneşti "Aurel Iordache" Găeşti*, recital poetic *Scrisori neexpediate*, debut literar / Ancuţa Albu. *Joc de copil.* Târgovişte, Editura ApaArt, 2009, Cenaclul literar *Gura Teghii* al Colegiului Naţional *Vladimir Streinu* se prezintă cu proză de Alexandra Badea şi Florin Ştefan.

MOGOŞANI (3-4 decembrie 2009, bibliotecar responsabil, Vasilica Ionescu).

Au rostit alocuţiuni Marinel Angelescu, primarul localităţii; prof. Carmen Vădan, director, Biblioteca Judeţeană *Ion Heliade Rădulescu* Dâmboviţa, prof. Daniel Manole, director, Şcoala cu clasele I-VIII Mogoşani, prof. Daniela Duţă. *Zilele Bibliotecii Mogoşani* au continuat cu sesiune de comunicări şi referate *Importanţa cărţii în viaţa elevilor*, activităţi dedicate comemorării *Sfântului Nicolae – ocrotitorul copiilor şi tinerilor*, vernisajul expoziţiei de desene *Sărbătorile de iarnă la români*, program literar - artistic *Noi vrem să ne unim cu ţara !*, susţinut de un grup de elevi de la şcoala din localitate, teatru şcolar *Chiriţa în provinţie*, de Vasile Alecsandri, *Povestea unui om leneş*, de Ion Creangă, *Lanţul slăbiciunilor*, de I.L.Caragiale, cântece şi dansuri populare (prezentate de elevii clasei a III-a, coordonator înv. Constanţa Marin) şi ora de informare europeană pe tema *Uniunea Europeană şi statele membre.*

PUCIOASA (9-10 decembrie 2009, bibliotecar responsabil Luminița Gogioiu).

Deschiderea acestei ediții a *"Zilelor bibliotecii"* a fost realizată de jr. Dănuț Bădău, primarul orașului care a prezentat şi un scurt istoric al acestei instituții de cultură. Au urmat: sesiune de studii şi comunicări *Semnificația Zilei de 1 Decembrie*, proiecție video *Minunile Terrei, Ne plac desenele animate*, prezentare de carte Angela Mihai Cernăteşti. *Tristele iubiri.* Iaşi, Editura Sedcom, 2009, vernisajul expoziție de decupaje *Moş Nicolae a sosit!*

CENTRE METODICE

În anul 2009, schimburile de experiență din cele cinci centre metodice în care sunt grupate teritorial bibliotecile publice din județul nostru s-au desfăşurat după următorul program:

SEMESTRUL I :

- ***"Biblioteca azi. Între tradiție şi modernitate"***- prof. Carmen Vădan, director, Biblioteca Județeană "Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița.

-Dialog profesional : ***"Biblioteca publică – centru cultural şi de informare pentru comunitate".***

-Dezbatere: ***"Măsurarea calității serviciilor de bibliotecă"*** - jr. Vlăduț Andreescu, metodist, Biblioteca Județeană "Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița.

SEMESTRUL al II-lea:

- ***„Biblionet – program pentru sprijinirea bibliotecilor cu tehnologie IT şi formare profesională – runda 2"***, prof. Carmen Vădan, director, Biblioteca Județeană "Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița.

- ***"File din monografia comunei Voineşti"***, bibliotecar Florentina Belbe, Biblioteca Comunală Voineşti .

- ***„Info ANBPR Filiala Dâmbovița – aspecte dezbătute la cea de-a XX-a Conferință Națională a Bibliotecarilor din România"***, bibliotecar Camelia Petre, Biblioteca Județeană Ion Heliade Rădulescu Dâmbovița, bibliotecar responsabil jr. Luminița Gogioiu, Biblioteca Orăşenească *Gh. N. Costescu* Pucioasa, bibliotecar prof. Izabela Mortoiu, Biblioteca comunală *Vasile Voiculescu* Bezdead.

Dialog profesional: ***"Statistica de bibliotecă – instrument de măsurare a calității serviciilor"***, moderator - jr. Vlăduț Andreescu, metodist, Biblioteca Județeană "Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița.

WIKI – platformă colaborativă online pentru bibliotecari, jr. Vlăduț Andreescu, metodist, Biblioteca Județeană "Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița.

Au fost organizate şi activități de animație culturală sau de informare din care prezentăm :

GURA OCNIȚEI (26 mai 2009, bibliotecar responsabil Steliana Mițoi). Bibliotecari din centrul metodic Moreni au participat la vernisajul expoziției „Frumusețe continuă".

PUCIOASA (9 aprilie 2009, bibliotecar responsabil jr. Luminița Gogioiu). Au fost prezenți bibliotecari din acest centru metodic (Fieni, Brăneşti, Glodeni, Moroieni, Moțăieni, Pietroşița, Runcu, Vulcana Băi, Vulcana Pandele), care au participat la vernisajul expozițiilor de fotografie *Impresii de vacanță* şi de modelaj *Sărbători pascale.*

GĂEŞTI (28 mai 2009, bibliotecar responsabil, Maria Dumitru). Bibliotecari din comunele situate în preajma orașului Găeşti au participat la vernisajul expoziției de carte şi materiale informative *Eroi au fost, eroi sunt încă.*

TITU (5 iunie 2009, bibliotecar responsabil, Doina Marin). Au fost prezenți bibliotecari din comunele: Braniştea, Brezoaiele, Ciocăneşti, Conțeşti, Corbii Mari, Costeşti Vale, Gura Şuții, Lungulețu, Odobeşti, Poiana, Potlogi, Produleşti, Răcari, Sălcioara, Slobozia Moară, Tărtăşeşti. A fost vernisată expoziția de carte *Mai mult verde!.*

TÂRGOVIŞTE (28 aprilie 2009). Bibliotecari din localitățile arondate acestui centru metodic au participat la ora de informare europeană pe tema *Parlamentul European o enigmă ?*

TÂRGOVIŞTE (30 noiembrie 2009). În semestrul al doilea întâlnirea profesională a reunit la Târgoviște toți bibliotecarii din bibliotecile publice din județ. S-a participat la ora de informare europeană pe tema *Uniunea Europeană şi statele membre*, au susținut membrii echipei EUROPE *DIRECT* Târgoviște din cadrul Bibliotecii Județene *Ion Heliade Rădulescu* Dâmbovița.

Grupaj realizat de Vlăduț Andreescu

Uniunea Europeană, România şi memoria totalitarismului comunist

Desfăşurată în cadrul „Zilelor Bibliotecii" (24-29 aprilie 2009), masa rotundă dedicată aniversării a 20 de ani de la căderea comunismului, a reprezentat un eveniment semnificativ ce s-a bucurat de o distinsă participare. Manifestarea, organizată de Biblioteca Judeţeană împreună cu Centrul Europe Direct Târgovişte din cadrul acesteia, a reunit specialişti în domeniu precum conf. univ. dr. Mihai Andreescu (Institutul Revoluţiei Române din Decembrie 1989), conf. univ. dr. Silviu Miloiu (Universitatea „Valahia" din Târgovişte), doctoranzi ai Facultăţii de Ştiinte Umaniste - specializarea Istorie din cadrul Universităţii „Valahia" din Târgovişte, membri ai Societăţii Scriitorilor Târgovişteni. Dintre temele abordate amintim: „Revoluţia română din 1989", „Căderea regimurilor comuniste din Europa Centrală şi de Sud-Est", „Uniunea Europeană, România şi memoria totalitarismului comunist".

Cu 20 de ani în urmă în 1989, peisajul politic al Europei a fost radical schimbat. Vechea ordine, Războiul Rece dintre Vest şi Est, competiţia dintre democraţia capitalistă şi comunismul sovietic au fost brusc şi dramatic măturate. Europa, divizată de o barieră ideologică atât de puternică şi de imobilă încât Winston Churchill a numit-o „Cortina de Fier", împărţită de zidul Berlinului, patrulat de soldaţi înarmaţi şi de câinii lor, a făcut loc unei renaşteri şi regăsiri a vechilor sale temelii, dar şi unei redescoperiri a valorilor, legăturilor culturale şi istorice care fac din popoarele europene o familie şi le unesc. La 20 de ani de la separarea de trecut, împărţim aceleaşi valori care transcend frontierele naţionale, precum libertatea şi democraţia, toleranţa şi respectul, prietenia şi solidaritatea, drepturile umane şi statul de drept, pacea şi căutarea prosperităţii. Apartenenţa la Uniunea Europeană conferă ţărilor foste comuniste beneficiul solidarităţii, fără a sacrifica identitatea sau diversitatea culturală, moto-ul UE fiind „uniţi în diversitate."

Cea de-a 20-a aniversare a schimbării democratice din Europa Centrală şi de Est a fost adoptată de Comisia Europeană, Parlamentul European şi Consiliu ca una din cele 4 priorităţi de comunicare interinstituţionale pentru anul 2009. Sub acest titlu, Comisia doreşte să „se axeze pe celebrarea celei de-a 20-a aniversări a căderii Zidului Berlinului sau a Cortinei de Fier, precum şi asupra celei de-a 5-a aniversări a extinderii europene din 2004"[1], principalele obiective ale acţiunilor Comisiei fiind evidenţierea legăturilor cauzale dintre căderea Cortinei de Fier şi extindere, precum şi interacţiunea pozitivă reciprocă dintre aceste două evenimente, pe de o parte, şi integrarea europeană pe de altă parte. Intervenţia vicepreşedintei Comisiei Europene Margot Wallström din Parlamentul României din 7 aprilie 2009 intitulată „O privire în urmă şi o privire înainte. A 20-a aniversare a căderii comunismului" se încadrează, de altfel, în această strategie de asumare a trecutului şi de valorificare a sensurilor celor mai profunde ale dispariţiei Războiului Rece şi reunificării europene.

După 1989, procesul comunismului a reprezentat o dorinţă naturală a unor naţiuni care, victime ale unei ideologii impuse „manu militari" de o minoritate agresivă, au scos în relief teroarea fizică şi psihologică care a marcat regimurile comuniste de la instalarea acestora la putere în timpul şi după cel de-al doilea război mondial până la disoluţia lor în Anno Mirabilis 1989. Din această perspectivă, cea mai puternică condamnare a comunismului a avut loc chiar în anii 1980 şi a fost marcată de acţiunile sindicatului Solidaritatea din Polonia, de mişcarea condusă de Václav Havel în Cehoslovacia, de lanţul uman baltic de două milioane de oameni de la 23 august 1989, de dărâmarea Zidului Berlinului la 9 noiembrie 1989 şi de revolta anticomunistă română din 17-22 decembrie. Condamnarea comunismului a reprezentat, totodată, şi un proces politic, paradoxal mai dificil chiar decât înlăturarea regimurilor comuniste. Acest proces era menit, odată cu cunoaşterea şi valorizarea istoriei, să înlăture şi vestigiile şi moştenirea vechiului regim, ceea ce afecta mentalităţi, personalităţi şi interese, prin urmare, a fost şi este un proces îndelungat. Acest fenomen se datorează, aşa cum arăta Adam Michnik, faptului că „orice revoluţie - chiar şi una de catifea - [...] trezeşte speranţe şi visuri pe care nu le poate satisface niciodată." Între moderaţii care doresc să apere libertatea în numele statului constituţional şi radicalii care cred că apărarea libertăţii înseamnă anihilarea oamenilor vechiului regim, Michnik nu face un secret pentru opţiunea sa în favoarea celor dintâi.[2]

Condamnarea politică a comunismului a trecut, în primă instanţă, printr-o etapă în care s-au conturat instituţiile de cercetare chemate să ofere răspunsuri cu privire la crimele comise de regimul comunist, sau de regimurile totalitare, de dreapta şi de stânga, realizate în complicitate sau în opoziţie unele faţă de celelalte: aici se încadrează, spre exemplu, Institutul pentru Memorie Naţională din Polonia, Institutul pentru Studierea Regimurilor Totalitare din Republica Cehă, Comisia Internaţională pentru Evaluarea Crimelor Regimurilor de Ocupaţie Nazist şi Sovietic din Lituania, Institutul pentru Investigarea Crimelor Comunismului din România etc. Aceste institute şi comisii s-au implicat în realizarea de reviste, de publicaţii, de studii şi analize, chiar manuale

şcolare care aveau în vedere cunoaşterea adecvată a trecutului comunist şi totalitar şi evitarea repetării acestuia.

În România, ca urmare a Apelului societăţii civile, în anul 2006 a fost constituită Comisia Prezidenţială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România cunoscută şi sub numele de Comisia Tismăneanu, care realiza o analiză a trecutului bazată pe cercetarea arhivelor fostului Partid Comunist. Urmând Legii „Ticu Dumitrescu" din 1997, care a avut un rol puţin concludent în ceea ce priveşte primenirea societăţii de moştenirea comunistă, a activităţii supuse permanent intruziunii politice a CNSAS, Raportul final al Comisiei (care totalizează 660 de pagini elaborate de mai mult de 40 de autori), dat publicităţii în 2006, era menit a sta la baza unei condamnări finale a fostului regim, a instituţiilor, mecanismelor şi oamenilor acestuia. Raportul se încheie cu o serie de propuneri concrete de aprofundare a cunoaşterii şi de condamnare a comunismului, printre care se numără: condamnarea comunismului, inclusiv a PCR şi a Securităţii; comemorarea victimelor comunismului; adoptarea unei legislaţii şi proceduri judiciare bazate pe lustraţie, reabilitarea şi compensarea victimelor regimului; incriminarea oricărei forme de apologie a regimului şi a liderilor acestuia, incluzând prezentarea publică a simbolurilor comuniste; cercetarea de arhivă şi acces nelimitat la dosarele comuniste păstrate în arhivele de profil; educaţie orientată către analiza istoriei comunismului în şcoli şi în institutele de cercetare. Pe baza acestui raport, regimul comunist din România a fost condamnat ca ilegitim şi criminal de Preşedintele Traian Băsescu în faţa Camerelor reunite ale Parlamentului României la 18 ianuarie 2007. În vederea implementării acestui raport, Preşedinţia României a stabilit în aprilie 2007 Comisia Prezidenţială Consultativă pentru Analiza Dictaturii Comuniste al cărei mandat încetează în anul 2009.

Trebuie menţionat faptul că acest raport poate fi aşezat într-o heraldică a condamnării comunismului care a avut ca moment esenţial publicarea lucrării „Cartea Neagră a Comunismului", editată de Stéphane Courtois şi apărută în anul 1997 la editura Robert Laffont din Paris. Ediţia românească a acestei lucrări a văzut lumina tiparului un an mai târziu şi a inclus o adendda despre gulagul românesc realizată de Centrul Internaţional pentru Studiul Comunismului de la Sighet.

Începând cu anul 2006 s-au înmulţit apelurile cu privire la condamnarea internaţională a comunismului. În acest context, a fost elaborată şi Declaraţia de la Praga

(3 iunie 2008), un rezultat al conferinţei internaţionale „Conştiinţa europeană şi comunismul" organizată de Parlamentul Ceh. Declaraţia solicită realizarea a 19 paşi în direcţia condamnării internaţionale a comunismului, precum: asumarea ambelor regimuri totalitare, comunist şi nazist, ca egal responsabile în ceea ce priveşte aplicarea sistematică a terorii, suprimarea tuturor libertăţilor civile şi umane, exterminarea şi deportarea unor întregi categorii şi grupuri de populaţie, purtarea unor războaie agresive; recunoaşterea că aceste crime se încadrează în tiparul celor condamnate de Tribunalul de Nürenberg; adoptarea unei legislaţii de condamnare a celor ce au comis crimele comunismului şi compensarea victimelor acestui regim; acceptarea responsabilităţii paneuropene pentru crimele comise de comunism; stabilirea zilei de 23 august ca zi de comemorare a victimelor regimurilor nazist şi comunist în maniera în care sunt comemorate victimele Holocaustului la 27 ianuarie; responsabilitatea Parlamentelor Naţionale pentru condamnarea crimelor comunismului ca fiind crime împotriva umanităţii şi adoptarea unei legislaţii potrivite în acest sens; continuarea audierilor Comisiei Europene cu privire la victimele regimurilor totalitare; stabilirea în fiecare ţară care a trecut prin experienţa regimurilor comuniste a unor comitete independente de analiză a crimelor comunismului, care să conlucreze cu comitetul de experţi al Consiliului Europei; liberul acces la arhive; fondarea Institutului Memoriei şi Conştiinţei Europene; reajustarea manualelor şcolare la necesitatea de cunoaştere a crimelor comunismului; comemorarea comună a celei de-a 20-a aniversări a căderii Zidului Berlinului, a masacrului din Piaţa Tiananmen şi a revoltei din România. Semnată până astăzi de 1921 de persoane, dintre care se disting Václav Havel, Joachim Gauck, fost Comisar Federal pentru Arhivele Stasi (Germania), Vytautas Landsbergis, fostul disident şi preşedinte al Lituaniei, europarlamentarul estonian Tunne Kelam, fost disident, filozoful André Glucksmann, etc., Declaraţia de la Praga marchează o etapă importantă în efortul european comun de plasare a condamnării comunismului pe agenda comună europeană.

Parlamentul European nu a rămas insensibil faţă de necesitatea discutării Declaraţiei de la Praga, adusă pe ordinea sa de zi plenară din 25 martie 2009 de către europarlamentarii Jana Hybáškova (Cehia), Tunne Kelam (Estonia) şi József Szájer (Ungaria). Ca urmare a acestor dezbateri, Parlamentul European a adoptat la 2 aprilie 2009 cu o majoritate zdrobitoare (553 pentru, 44 abţineri şi 33 împotrivă) Rezoluţia asupra Conştiinţei Europene şi Totalitarismului. Aceasta exprima „respectul pentru toate victimele regimurilor totalitare şi nedemocratice din Europa" şi îi aprecia pe cei care au luptat împotriva tiraniei şi opresiunii; sublinia necesitatea menţinerii treze a memoriei trecutului şi, în acest sens, chema la deschiderea arhivelor trecutului totalitar de către toate statele membre ale UE; condamna ferm crimele împotriva umanităţii comise de către regimurile totalitare; sublinia necesitatea împărtăşirii prin intermediul educaţiei a acestei moşteniri a trecutului; menţiona susţinerea acordată asociaţiilor precum Memorial din Rusia angajate în aflarea adevărului despre trecut. În mod concret,

rezoluția solicita fondarea Platformei Memoriei și Conștiinței Europene, chemată să susțină rețeaua de cooperare între institutele de cercetare axate pe studiul totalitarismului și declara ziua de 23 august drept Zi Europeană a Memoriei.

Astfel, după 20 de ani de la ruptura de trecut, Parlamentul European dădea glas unei dorințe exprimate de națiunile europene, mai ales de acelea care au trecut prin regimurile totalitare comuniste, de a înscrie în mod oficial în memoria Europei totalitarismul comunist și victimele sale, alături de totalitarismul de dreapta.

În întreg acest proces, România și reprezentanții săi au fost adânc implicați, mai cu seamă în procesul de audiere declanșat de Parlamentul European preliminar ședinței plenare din 25 martie. Astfel, la 17-18 martie, la Bruxelles, în cadrul așa-numitelor „audieri publice", România a fost reprezentată de o delegație consistentă (Ana Blandiana, Marius Oprea, Andrei Oișteanu, pastorul László Tökés s.a.), care a căutat să prezinte o poziție comună din partea tuturor celor implicați in procesul de investigare a crimelor și abuzurilor comise în timpul regimului comunist.

Eveniment esențial în sine, Rezoluția Parlamentului European, ca și actele de condamnare a comunismului de către state precum România, Lituania, Cehia, Polonia ș.a.m.d., între care există numeroase similitudini, creează, în primul rând, premisele pentru înțelegerea mai profundă și mai deplină a evenimentelor trecutului totalitar comunist, o platformă pentru însușirea de către tânăra generație a unor cunoștințe adecvate despre ceea ce a însemnat acest trecut, și, pe de altă parte, a oportunităților, deschiderii și libertății oferite de cadrul european de dezvoltare a României.

Loredana Spînu

Note:

1. Commission Legislative Work Programme 2009, COM (2008) 712 final, p. 9.

2. Adam Michnick, „Restaurația de catifea", în Vladimir Tismăneanu, „Revoluțiile din 1989. Între trecut și viitor", Editura Polirom, Iași, 2005, pp. 362-363

ZILE DE SĂRBĂTOARE ...

Conferința Generală a UNESCO ținută în 1995 la Paris, a stabilit ca ziua de 23 aprilie să fie proclamată drept ziua mondială a cărții și a Drepturilor de Autor.

Această zi de aprilie nu a fost aleasă întâmplător, de vreme ce, prin uimitoarea lucrare a destinului, Shakespeare și Cervantes au murit în aceiași zi de 23 aprilie 1616. Cartea, acest străvechi depozitar de cultură și cunoaștere, merită cu adevărat să aibă o zi a ei, care să-i marcheze uriașa importanță în dezvoltarea omenirii.

În România, această zi a dobândit o semnificație în plus începând cu anul 1999 când ziua de 23 aprilie a fost proclamată Ziua Bibliotecarului, serbată în cadrul Săptămânii Naționale a Bibliotecilor.

Cu această ocazie, scriitori, editori, bibliotecari, librari, oameni care ceas de ceas respiră aerul tare al cărții, aduc un omagiu în plus muncii lor.

Anul acesta Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu" din Târgoviște a sărbătorit Săptămâna Națională a Bibliotecilor și Ziua Bibliotecarului în cadrul Zilelor Bibliotecii printr-un program dens și atractiv (prin mai multe manifestări).

Sub genericul *Săptămâna cărții spaniole* s-a organizat o expoziție de carte spaniolă donată de Biblioteca „Luis Rosales" a Institutului Cervantes, cu ajutorul doamnei Maria Petrescu care a făcut o prezentare a cărții spaniole și totodată a unor filme documentare: *Spania văzută de sus* și *Orașe spaniole în patrimoniul cultural universal* – care au rămas în biblioteca noastră timp de o lună, la dispoziția tuturor celor interesați. Legătura între Spania, cartea spaniolă și autorii români născuți pe plaiurile dâmbovițene a fost făcută de domnul Ștefan Ion Ghilimescu de la Direcția de Cultură Dâmbovița, prin lansarea cărții „România exilată: George și Alexandru Ciorănescu". Această carte, premiată anul acesta de Uniunea Scriitorilor a fost prezentată de domnul Nicolae Florescu director la revista „Jurnalul Literar" și de doamna Ileana Corbea de la Radio România Cultural.

Cea de a doua zi a fost dedicată patronului spiritual al bibliotecii noastre, ctitor al culturii românești „I. H. Rădulescu" prin organizarea unui simpozion ce-i poartă numele.

Cinstim memoria celui ce a făcut din Târgoviște „Simbolul Înălțării și gloriei românești" la 180 de ani de la apariția primului ziar în Țara Românească – „Curierul românesc".

Despre semnificația și importanța acestui eveniment în presa din spațiul european ne-au vorbit prof. dr. Victor Petrescu (fostul director al Bibliotecii „Ion Heliade Rădulescu"), prof. Dobrin Pârvan (director la Direcția Județeană Dâmbovița a Arhivelor Naționale), dr. George Coandă (membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști), prof. Mircea Petrescu și colegul nostru Alexandru Ștefănescu.

Evenimentul a fost completat de eseul „Mitul folcloric al zburătorului reflectat în balada lui Ion Heliade Rădulescu" prezentat de elevii Liceului „Ion Heliade Rădulescu" din Târgoviște coordonați de prof. Laura Enache, o microexpoziție cu ediții bibliofile „Ion Heliade Rădulescu" din colecțiile bibliotecii și un moment muzical susținut de elevii Liceului de Artă „Bălașa Doamna" din Târgoviște.

În aceeași zi, biblioteca a acordat diplome colaboratorilor din presă și media, cu ajutorul cărora ducem mai departe dorința de înnoire și progres a celui ce a urmat cu perseverență împlinirea

testamentului lui Ienăchiţă Văcărescu privind „creşterea limbei româneşti ş'a patriei cinstire" a lui I.H. Rădulescu.

La finele zilei ne-am relaxat în compania Studioului de teatru al bibliotecii care ne-a prezentat piesa „La judecată" după schiţa „Justiţie" a I.L. Caragiale în regia d-nului Ştefan Ştefănescu de la Teatrul „Mihai Popescu" din Târgovişte.

A treia zi a fost dedicată bibliotecarilor din judeţ care au participat la Cercul metodic cu tema „Biblioteca publică - centru cultural de informare pentru comunitate", coordonat de metodistul bibliotecii d-nul Vlăduţ Andreescu.

Noile tendinţe în bibliotecă şi programul Biblionet au fost anunţate de către directorul bibliotecii.

Am participat cu interes alături de oaspeţii noştri la vernisajul expoziţiei de carte dedicată Zilei Mondiale a cărţii.

Aceste zile de sărbătoare s-au finalizat cu o masă rotundă cu tema „20 de ani de la căderea comunismului" realizată cu sprijinul colegilor noştri de la Centrul Europe Direct - Loredana Spînu şi Vlăduţ Andreescu, la care au fost invitaţi conf. univ. dr. Mihai Andreescu - Universitatea Bucureşti, conf. univ. dr. Silviu Miloiu - Universitatea „Valahia" Târgovişte cât şi voluntarii bibliotecii (Denisa Paşalan şi Cristian Moise) ce au realizat o comparaţie între perioada comunistă şi cea democratică într-un scurt metraj.

„Libertatea de creaţie şi comunicare după 1989" a fost genericul simpozionului la care au participat membri ai Societăţii Scriitorilor Târgovişteni cât şi reprezentanţi ai Societăţii civile, d-nul Valentin Grigore de la Fundaţia pentru Tineret Dâmboviţa şi d-na Ana Popescu de la Fundaţia Sutter.

După o zi în care dezbaterile ne-au „activat circulaţia", ne-au stimulat interesul pentru comunicare, am inaugurat expoziţia „Amintiri din epoca de aur".

Au fost zile pline pentru noi, în care ne-am bucurat de prezenţa prietenilor, a colaboratorilor şi partenerilor în acest spaţiu de cultură pe care îl numim Casa noastră - Biblioteca Judeţeană „Ion Heliade Rădulescu".

Prof. Carmen Văidan

Director, Biblioteca Judeţeană
„Ion Heliade Rădulescu" Dâmboviţa

Patrimoniu

Arhiva Primăriei oraşului Târgovişte în perioada 1864-1948

- II -

(continuare din numărul anterior)

La 31 martie 1864 domnitorul Alexandru Ioan Cuza a promulgat multaşteptata lege de organizare administrativă prin care se pun cu adevărat bazele administraţiei publice moderne. Potrivit acesteia oraşul Târgovişte devine comună urbană, reşedinţă de judeţ.

În ceea ce priveşte activitatea pe linie de arhivă aceasta era încredinţată, conform noii scheme de organizare intrată în vigoare la 1 ianuarie 1865, unui „ajutor de secretar şi arhivar"[1].

În întreaga perioadă activitatea legată de registratură şi arhivă a fost coordonată de către secretarii primăriei, existând întotdeauna în subordinea secretariatului general un compartiment de muncă însărcinat cu aceste activităţi, care a păstrat în general denumirea de „Biroul registratură-arhivă", dar şi: Biroul de petiţionare, registratură şi arhivă", în 1940, sau „Biroul administrativ", în 1941 [2].

Se remarcă activitatea din primele două decenii ale secolului al - XX-lea a secretarului George Dragomirescu, institutor de profesie, căruia i se datorează, pe lângă grija purtată păstrării şi conservării arhivei şi inventarierea acesteia până la nivelul anului 1923 [3].

Dintre registratorii-arhivari ai primăriei îi amintim pe G. Vasilescu, cel care a ocupat aceasta funcţie aproape întreaga perioadă interbelică, implicându-se în inventarierea arhivei, precum şi în păstrarea şi conservarea acesteia [4].

În 1947, în schema de organizare a Biroului Arhivei şi Registraturii apare postul de arhivar principal ca dovadă a creşterii importanţei acordate acestei sfere de activitate [5].

De anul 1864 se leagă şi reglementarea problemelor privind starea civilă şi înfiinţarea pe lângă Primăria oraşului Târgovişte a Oficiului de stare civilă, compartiment de muncă având o registratură proprie. Pe lângă activitatea curentă, în sarcina oficiului a intrat şi preluarea de la bisericile din oraş a condicilor de botezaţi, căsătoriţi şi morţi, din perioada 1832-1864[6].

Alături de registrele de stare civilă, în arhiva oficiului s-au păstrat, încă de la înfiinţare, dosare cuprinzând declaraţii de căsătorie şi naştere, corespondenţă ş.a.

În privinţa documentelor, acestea continuau şi după 1864 să fie grupate in dosare, pe probleme, dosarele precum şi materialele preconstituite fiind cusute, filele numerotate şi numerotarea certificată. Coperta dosarului conţinea elementele de cotă necesare precum şi rezumatul succint al conţinutului.

Pe lângă opisele anuale întocmite sporadic, începând cu anul 1914, au fost întocmite opise pentru întreaga arhivă, existând o evidenţă, la zi, până în anul 1949.

În perioada 1864-1948 se constată, cum este şi normal, o permanentă creştere atât a numărului dosarelor create într-un an cât şi a numărului materialelor preconstituite. Creşte de asemenea numărul documentelor tehnice aflate in dosare, împreună cu corespondenţa aferentă.

Începând cu anul 1944 şi până în 1949, în virtutea unei dispoziţii primită de la Ministerul Afacerilor Interne, arhiva instituţiilor publice nu mai este repartizată, în dosare pe probleme, ci în ordinea numerelor de înregistrare, fapt care îngreuna foarte mult cercetarea şi făcea din registrul de intrare-ieşire

un adevărat instrument de evidență.

Mai observăm, în privința muncii de arhivă o mai mare implicare a Direcției Generale a Arhivelor Statului, în special în perioada interbelică. În privința evidenței arhivei, începând cu anul 1933, anual sunt trimise la D.G.A.S. borderourile dosarelor create de primărie precum şi inventarul documentelor scrise în alfabet chirilic[7].

Din documente reiese faptul că atât D.G.A.S. cât şi conducerea Primăriei oraşului Târgovişte au luat poziție în privința „înstrăinării, prin vânzare ca maculatură a arhivei vechi. În perioada interbelică s-au făcut selecționări ale arhivei primăriei de către specialişti trimişi de conducerea Arhivelor Statului. În 1943 arhiva selecționată de reprezentantul D.G.A.S., I.I. Şucu, este vândută Asociației Cercurilor de Gospodine şi Societății Tinerelor Fete[8].

Grija față de documente şi respectarea legii au făcut ca astăzi să beneficiem de existența acestui fond arhivistic, cel mai complet şi mai bogat aflat în depozitele D.J.A.N. Dâmbovița.

Arhiva a beneficiat, începând cu anul 1897 de condiții în general bune, de păstrare, având destinat un spațiu special de depozitare. Cu timpul arhiva istorică a fost depozitată în podul clădirii, iar în 1938, în urma intervenției primarului şi a Arhivelor Statului a fost mutată la parterul clădirii, în condiții de păstrare cu mult mai bune decât cele din zilele noastre[9].

Există suficiente informații asupra folosirii documentelor din arhiva instituției încă din perioada regulamentară. Documentele erau folosite, în special, la eliberarea de atestate pentru serviciul prestat, certificate de bună purtare, certificate de proprietate, cărți de alegător etc.

După Războiul de Independență, crescând interesul pentru cercetarea trecutului istoric al oraşului, documentele de arhivă din fondul Primăriei oraşului Târgovişte, încep a fi folosite la efectuarea de investigații legate în special de monumentele istorice. Printre cei care le-au cercetat menționam pe Nicolae Iorga, Virgil Drăghiceanu şi Alexandru Vasilescu[10].

În anul 1939 se constituie o comisie însărcinată cu redactarea unei monografii ample a oraşului Târgovişte, aflată sub preşedinția istoricului Alexandru Vasilescu şi cuprinzând nume de profesori, avocați, doctori, magistrați, preoți, ofițeri. Cu această ocazie s-au făcut ample cercetări în arhiva primăriei[11].

Interesul pentru cercetare cuprinde şi generația tânără, astfel că în 1942 Liceul „Ienăchiță Văcărescu" solicita aprobare pentru studierea arhivelor vechi de către elevii săi în scopul întocmirii unor studii[12].

NOTE

1. Mihai Oproiu, Pârvan Dobrin. op. cit, p. 176.
2. D.J.A.N. Dâmbovița, fond Primăria oraşului Târgovişte, dosar 41/1940. f .9.
3. Idem, dosar 44/1941, f. l.
4. Idem, dosar 33/1925, f. 16-17.
5. Idem, dosar 3/1947, f. 14.
6. Idem, dosar 96/1864, f.l.
7. Idem, dosar 36/1933, f. 1-7.
8. Idem: dosar 1933/1933, f. 1-5.
9. Idem, dosar 11/1938, f.5, şi dosar 40/1938, f 1.
10. Idem, dosar 40/1938, f. 5.
11. Idem, dosar 26/1939, f. l.
12. Idem. dosar 11/1942. f. 3.

Dobrin Pîrvan

Director, Direcția Județeană Dâmbovița a Arhivelor Naționale

PETRU VERUSSI
(1847-1886)

Petru Verussi este una dintre personalitățile culturale din Dâmbovița peste care s-au așternut pe nedrept umbrele uitării. Timpul este uneori nedrept, iar încercarea noastră de recuperare va aduce la suprafață implicit, sperăm, și cauzele în aparență doar misterioase ale acestei nedreptăți.

Petru Verussi s-a remarcat la mijlocul secolului al XIX-lea ca profesor de estetică și istoria artei, conferențiar, pictor, publicist și parlamentar.

După propria declarație consemnată în Albumul Societății „Junimea" din Iași, înființată în anul 1878, unde figurează la numărul de înscriere 44, Petru Verussi s-a născut la 17 iunie 1847 în satul Mărunțiș (comuna Costeștii din Vale) din județul Dâmbovița. Se cunosc puține date despre familie. Anumite informații care provin din familia Ghilin, cu care se înrudea, conduc la concluzia că noul venit pe lume a fost rodul unei legături legiuite dintre Anica, o localnică și administratorul schimbului de cai de poștă din punctul Matraca (Poșta- Mărunțișu), stație care făcea legătura pe „drumul Glavaciocului" între localitățile din Vlașca, prin Ziduri (Brâncoveanu) și Potlogi cu Bucureștiul. Administratorul, pe nume Verussi, era aromân și se înrudea cu celebrul Atanasie Torba Verussi, cel care, în 1831, sub domnia lui Alexandru Ghica, fusese numit de Banul Mihalache Ghica (la origine Ghiculeștii au fost și ei aromâni !) antreprenor al construcțiilor din piatră care se realizau pe cursul râului Câlnău din județul Buzău. În timpul acestei însărcinări, se știe, A. T. Verussi ajunge primul posesor al celebrului Tezaur de la Pietroasele : „Cloșca cu puii de aur" descoperit în zonă. Înrudirea dintre acești doi Verussi care fuseseră aduși în România din Italia de către domnitorul muntean este foarte posibilă atât grație patronimicului de familie foarte rar întâlnit cât și circulației unei legende locale despre „Comoara lui Verussi"!

În 1861, tânărul orfan(în ce condiții se va fi prăpădit tatăl său nu se știe, dacă nu va fi fost lovit de „blestemul comoarei"!) era elev al „Gimnaziului lui Lazăr" din București , înființat cu un an mai înainte de domnitorul Alexandru Ioan Cuza. Elevul din Mărunțișu care învăța bine la toate materiile este remarcat și îndrăgit de profesorul de arte plastice Petru Alexandrescu pentru deosebitul său talent la desen. După ce realizează „conte a Paris" (apud Gr. Băjenaru) un tablou care-l reprezenta pe Cuza Vodă călare, Petru e sfătuit de profesorul său să-i ofere tabloul domnitorului. Încântat de pictură, Alexandru Ioan Cuza îl răsplătește cu 20 de napoleoni și îi oferă o bursă de patru ani pentru studii de specialitate în străinătate. După ce ajunge mai întâi în Italia, pe urmele probabil ale unor rude ale familiei, în 1865, îl găsim la Paris, unde, alături de Mihail Dan și Iacovache Constantinescu, urmează cursurile Scolii de Belle-Arte, avându-l ca profesor pe Sebastian Cornu, dascăl la care „ucenicise", cu doar câțiva ani în urmă, și Nicolae Grigorescu.

Deși se pare că a funcționat ca profesor suplinitor la Scoala de Belle-Arte din Iași încă din 1869, titular al catedrei de estetică și istoria artelor devine aici de-abia în 1870 prin Decretul nr. 11753 din 4 decembrie(conf. Arhivelor Istorice Naționale , dosarul 1277 pe anul 1871, filele 125, 138). In același timp cu catedra de la Scoala de Belle-Arte, Petru Verussi a fost profesor la Scoala fiilor de militari și la Liceul Național din Iași până în 1885, când, ales deputat liberal de Iași, se va muta la București. Aici a condus o vreme ziarul „Liberalul". In 1886, pe 29 ianuarie, moare subit pe băncile parlamentului în timpul unei furtunoase interpelări adresate ministrului instrucțiunii și cultelor Dimitrie Sturdza.

A lăsat în urma sa , potrivit lui Silvan Ionescu, o mulțime de datorii, pentru care urma ca picturile ce le realizase în timpul vieții să fie vândute la licitație, după ce o vreme fuseseră păstrate la școală.

În calitate de membru al „Junimii", Petru Verussi se angajează alături de aripa tânără a grupării în susținerea programului junimist al „prelecțiunilor populare". În 1874, în cadrul seriei de prelecțiuni intitulate „Elemente naționale", va conferența despre „Artele plastice", pentru ca în 1876, o dată cu inaugurarea ciclului „Influențe consecutive asupra poporului român", să abordeze tema „Înrâurirea bizantină (Bizantinii)", în timp ce Mihai Eminescu a conferențiat în acel an despre „Influența germană (Germanii)". În 1877, a conferențiat despre „Politeism", conform articolului „Prelegerile Junimei" semnat de Mihai Eminescu și publicat în ziarul „Curierul de Iași" din 2 martie 1877. În 1875, va publica în „Convorbiri Literare" amplul articol „Despre arta națională", iar, în 1879, un studiu de mare noutate „Despre clar-obscur". Petru Verussi a participat împreună cu pictorii Sava Henția, G. Mirea-Demetrescu și Em. P. Bardasare la ilustrarea Albumului macedo-român (!!!) care va apărea în 1880 la București. Nu există, după știința noastră un fond de lucrări Petru Verussi în pinacoteca națională, însă nu se știe ce surprize ne vor face în anii următori colecționarii particulari. Se cunosc totuși câteva lucrări aparținând lui Petru Verussi: „Autoportret", „Basarabia", „Napoleon al III-lea", „Muzicanți în stradă" , "Portretul lui Carol I"(realizat împreuna cu Szathmary) ultimul, inclus într-un album de 60 de piese cu imagini de mânăstiri și domnitori a reprezentat România la Expoziția Universală de la Paris din 1867, unde (ce teribil destin!) a fost expus și Tezaurul de la Pietroasele, restaurat sub îngrijirea lui Alexandru Odobescu.

Autor de portrete, în maniera Lecca- Popp- Tattarăscu, Petru Verussi a încercat, se spune de către

criticii de artă, şi alte subiecte, toate influenţate de romantism. Între 1876-1877, Petru Verussi pictează interiorul Capelei Cimitirului „Eternitatea" din Iaşi, lucrare care, după Nicolae Andriescu Bogdan, autorul "Monografiei istorice" şi sociale ilustrate a oraşului Iaşi, publicată între 1913-1915, s-a deteriorat şi a dispărut cu timpul în urma deselor restaurări. Dar, scrie Nicolae Andriescu Bogdan, fiindcă sfinţii şi arhanghelii prezentau prea evidente forme plastice şi nuduri contrare stilului acceptat de biserica română la vremea respectivă, pictura lui Verussi a stârnit o adevărată furtună în presa locală şi consiliul local, aşa „încât pictorul a fost nevoit să-şi slăbească Sfinţii şi Sfintele prea rotofee zugrăviţi de el şi să acopere cu voaluri braţele şi picioarele lor pe care le înfăţişase deodată prea «decoltate ». Lucrările, potrivit aprecierii aceluiaşi Nicolae Andriescu Bogdan, „oricât ar fi dat de vorbă celor ce ţin încă la stilul arhaic al zugrăviturei bisericeşti de la noi, aveau totuşi meritul lor şi trebuiau păstrate cel puţin ca o încercare de tranziţie între pictura bisericească din vremurile precedente şi arta modernă a picturii".

Aşa cum reiese din „micromonografia" lui Petru Verussi: „Stefan-Voevod Cel Mare" (46 pagini), Bucureşti, Tipografia „ Stefan Mihăescu", 1879, BCS, fond II, 94236 , pictorul a realizat documentarul pomenit la însărcinarea Comisiei(Vasile Alecsandri, Iacob Negruzzi, Nicu Gane ş.a.) numită de Comitetul înfiinţat pentru ridicarea la Iaşi a Statuiei ecvestre al lui Stefan cel Mare. Monumentul realizat de sculptorul francez Emmanuel Fremiet a fost dezvelit în 5 iunie 1883 în prezenţa regelui Carol I şi, cum bine se ştie, a stârnit numeroase critici din partea lui Eminescu, Haşdeu şi Verussi.

În 2008, cu ocazia expoziţiei româno-franceze „Napoleon al III-lea şi Principatele Române", deschisă la Muzeul Naţional de Artă din Bucureşti, vizitatorii au putut admira Portretul lui Napoleon al III-lea realizat de Petru Verussi, în 1868, pe vremea când se afla la studii la Paris.

Ştefan Ion Ghilimescu,
scriitor

Restituiri

NOI ŞTIRI DESPRE POETUL DONAR MUNTEANU

Biografia poetului şi memorialistului Donar Munteanu (n. 16 iunie 1884, Podu Bărbierului, judeţul Dâmboviţa – m. 1972, Bucureşti) se cuvine corijată de unele erori comise de istorici literari şi, evident, întregită cu noi şi preţioase informaţii biografice, bibliografice, literare şi culturale.

Poetul este autorul a patru cărţi şi al unor evocări, amintiri şi confesiuni de o reală valoare pentru epoca în care a trăit şi pentru clarificarea unor evenimente la care a participat.

Revelatoare, sub multiple aspecte, e şi literatura sa epistolară, deloc de neglijat, care conţine informaţii, precizări, note, completări şi, desigur, unele accente şi nuanţe privitoare la opera sa şi a unora dintre confraţii săi.

Epistolele trimise, în timp, lui Mihail Dragomirescu, Liviu Rebreanu, Corneliu Moldovanu, Perpessicius, Constantin Banu, Al. Teodor Stamatiad, Constantin Râuleţ, Nicolae Dunăreanu, Alexandru Terziman, Dimitrie Iov, Şerban Cioculescu, Al. Piru şi mulţi alţii, se constituie în veritabile mărturii ale unui poet care nu-şi neglijează opera şi care e atent la orice fel de receptare a creaţiei sale.

Interesante şi pline de semnificaţie sunt demersurile sale pe lângă Liviu Rebreanu, pe atunci preşedinte al Societăţii Scriitorilor Români (1925–1929), căruia îi solicită cu insistenţă un permis pe Căile Ferate Române spre a se deplasa de la Chişinău, unde funcţiona la Curtea de Apel, la Bucureşti, pentru a urmări tipărirea celei de a doua plachete de versuri.

Misivele trimise istoricului şi criticului literar Perpessicius surprind nostalgia, tristeţea şi neputinţa de a restitui, precum unii dintre confraţii aceleiaşi generaţii, o parte a operei sale, unei lumi din ce în ce mai puţin receptivă la poezia tradiţionalistă şi, evident, religioasă.

*

Chişinău, 25 decembrie 1928
Hotel Londra
Stimate domnule Rebreanu,

Îmi permit să-ţi fac o rugăminte, cu credinţa că voi fi ascultat şi satisfăcut. Sunt, precum ştii, membru al Societăţii Scriitorilor Români încă de la înfiinţarea ei de bietul Gârleanu[1] şi niciodată n-am cerut nimic.

Din cauza ocupaţiunilor mele, dar şi din cauză că am trăit departe de Capitală şi nu m-am putut mişca, de ani de zile sunt în afară de mişcarea literară.

Acum, însă, cred că a sosit momentul să ies din amorţeală şi să intru iarăş[i] în curentul literar.

De multă vreme lucrez la un volum de sonete[2]. În vederea tipăririi am nevoie să vin mai des la Bucureşti, să iau din nou contact cu scriitorii şi cu cercurile literare.

În altă ordine de idei, alte gânduri mă preocupă. Am avut cinstea să cunosc pe d[omnul] Maniu[3] în 1919, ca comisar regal în procesul Apáthy şi m-am legat sufleteşte de dânsul, păstrând contactul şi ca prim-procuror la Sibiu, şi ca prim-procuror la Târgu Mureş, cum şi mai pe urmă.

Astăzi simt trebuinţa să-l văd câte o dată, poate chiar în scopul îndreptării unor stări de lucruri şi a unificării legislaţiei penale, fiind competinte în această materie, ca unul ce a aplicat legiuirile penale, în toată România Mare (Vechiul Regat, Cadrilater, Transilvania şi Basarabia).

Dar spre a putea veni mai des de la Chişinău la Bucureşti, am nevoie neapărat de liber parcurs pe Căile Ferate.

În acest scop, deci, te rog cu insistenţă să mă ai şi pe mine neapărat în vedere la distribuirea permiselor de cale ferată ale scriitorilor.

Vă încunoştiinţez, totodată, că acum înaintez Ministerului Comunicaţiilor o cerere pentru liber parcurs, însoţită de o fotografie. Iar pentru orice eventualitate o cerere identică cu fotografie îţi alătur şi aci.

Mulţumindu-ţi de pe acum, te rog să primeşti salutările mele împreună cu stima ce-ţi port.

Donar Munteanu
publicist
Consilier la Curtea de Apel din Chişinău

*

Chişinău, 23 februarie [1]929

Stimate domnule Rebreanu,

Printr-o scrisoare precedentă, am intervenit pe lângă d[umnea]ta cu rugămintea de a dispune să mi se acorde, în calitate de membru al Societăţii Scriitorilor, un permis gratuit pe Căile Ferate pe anul curent.

Îmi închipuiam că poate mi s-ar cuveni şi mie această favoare, mai mult decât altora mai tineri.

Necunoscând rezultatul intervenţiei mele, v-am telegrafiat, rugându-vă să mi-l comunicaţi. N-am primit însă nici un răspuns, deşi cred că mi s-ar fi cuvenit un răspuns, or[i]cum ar fi fost.

Dacă doream să cunosc rezultatul, nu o făceam din simplă curiozitate, ci îndemnat de cele ce vă scriu acum mai jos.

Prietenul meu, scriitorul N. Dunăreanu[4], căruia i s-a acordat pe anul acesta un permis gratuit pe C[ăile] F[erate] R[omâne] în acelaş[i] carnet cu d[omnul] Iov[5], pentru motive personale, dar şi din prietenie pentru mine, renunţă în folosul meu la favoarea ce i s-a acordat. Dovadă alăturata scrisoare de renunţare.

Fiindcă nimeni cred că n-ar avea nici o obiecţie de făcut (căci renunţarea fiind făcută numai în favoarea mea, nimeni n-ar avea, nici de câştigat, nici de pierdut nimic), vă rog f[oarte] mult să dispuneţi ca să se facă formele necesare, trecându-mă pe mine în carnet cu d[omnul] Iov, în locul prietenului N. Dunăreanu.

D[omnul] Terziman, care este şi prietenul meu, dar şi prietenul cel mai apropiat al d[omnu]lui Iov, şi-a luat însărcinarea ca, prin bunăvoinţa d[umi]tale, să facă tot ce este necesar pentru eliberarea carnetului în chestiune.

Dânsul este autorizat de mine ca să facă orice demers şi or[i] ce fel de cerere în legătură cu această chestiune şi la trebuinţă chiar să mă şi iscălească.

Mai adaug că în chestiunea carnetului sunt înţeles şi cu d[omnul] Iov. Pe de altă parte, N. Dunăreanu, a declarat expres şi [domnu]lui Terziman, cum vă va şi încredinţat, că nu înţelege să renunţe decât numai pentru mine.

Mulţumindu-vă pentru îndatorire, vă rog să primiţi cele mai bune sentimente şi cordiale salutări.

Donar Munteanu

*

Bucureşti, 1 iunie 1943
B[ulevar]dul Palatului Cotroceni, nr. 31

Stimate domnule Perpessicius,

Încă înainte de Paşti a apărut în „Editura Institutului Biblic" un volum al meu de poeme în sonete cu conţinut religios, Bisericuţa neamului[6].

După dorinţa mea şi după sfatul prietenului meu, poetul V. Voiculescu[7] vi l-am expediat recomandat, întâi pe adresa: Perpessicius, Str[ada] Romană, 22. (Adresa îmi fusese dată de doctorul Voiculescu). Însă volumul mi s-a restituit de poştă cu menţiunea: „adresantul necunoscut".

După aceasta l-am expediat, din nou, pe numele d[umnea]v[oastră] întreg: D. Panaitescu-Perpessicius. Şi iarăşi mi s-a restituit: „adresantul necunoscut".

Atunci căutând în cartea mea de telefon (o carte mai veche) am găsit adresa d[umnea]v[oastră] la nr. 122, Str[ada] Romană (nu 22 cum mi se dăduse).

Încredinţat că de astădată am nimerit adresa cea adevărată, vi-l expediez pentru a treia oară, dar acum însoţit încă de un volum de sonete Simfonia vieţii ce urmează să apară în librării.

Persistenţa mea de a vă trimite volumul Bisericuţa neamului, însoţit de astădată de un al doilea, însemnează dorinţa mea de a le avea d[umnea]v[oastră] în posesie, cum şi consideraţiunea ce o am pentru critic, fiind încredinţat că vă veţi exprima şi părerea asupra lor.

După toate aceste lămuriri, vă rog să primiţi, odată cu salutările mele, expresiunea celor mai alese sentimente.

Donar Munteanu

[Domniei sale domnului D. Panaitescu-Perpessicius. Critic literar, profesor, Strada Romană, 122, Loco; Expediat de Donar Munteanu, Consilier la Consiliul Legislativ, publicist. Bulevardul Palatului Cotroceni, 31, Loco]

*

[Bucureşti], 23 sept[embrie] 1967
Telefon 56.13.47

Iubite Maestre,

Simt în suflet o remuşcare care mă doare ca o rană.

Aţi fost sărbătorit[8] acum câţiva ani, şi eu, deşi m-am bucurat poate mai mult decât mulţi, nu m-am învrednicit să vă exprim bucuria ce am simţit, să-mi exprim respectul pentru opera d[umnea]v[oastră] de erudit şi de îndrumător al literaturii, operă uriaşă ce nu se poate îmbrăţişa prin cuvinte, cum şi dragostea ce fiecare din cei ce vă citesc o simt, urmărindu-vă scrisul.

Făcându-vă această mărturisire simt o uşurare ce mă apăsa de atâta vreme.

Împăcându-mi puţin conştiinţa, vreau să vă întreţin acum asupra necesităţii presante de a vă scrie.

Sunt câţiva ani de când v-am făcut cunoscut că am depus la Editura pentru Literatură opera mea poetică anterioară tipărită şi ceea ce am scris în ultimul timp: volumul de poezii tipărit în 1925 în Editura Casei Şcoalelor, recenzat de d[umnea]v[oastră][9], volumul de sonete Simfonia vieţii,

tipărit în 1943 şi ce am mai scris în anii din urmă cu privire la Răscoalele din 1907.

Bătând drumul la Editură, după numeroase promisiuni zadarnice, am lăsat treaba în părăsire, până acum vreo doi ani, când s-a luat hotărârea să mi se cerceteze opera.

Săvârşindu-se cu chiu şi vai această operaţiune tov[arăşul] director Şora[10], de acord cu mine, a însărcinat pe profesorul Al[exandru] Piru[11] să mi facă un referat.

Este referatul negativ ce vă prezint în original. Ce l-a determinat să-l facă negativ, căci a fost o cauză, în afară de convingerea referentului, cum vă veţi încredinţa, a rămas pentru mine mister.

Nemulţumit de acest referat nedrept, am adresat Editurii un memoriu, argumentând cu dovezi ~ (între care şi o scrisoare anterioară a lui Al[exandru] Piru, adresată mie cu vreun an mai [î]nainte ~ netemeinicia referatului şi nedreptatea ce mi s-a făcut.

Editura, după multă chibzuire, a însărcinat pe tov[arăşul] profesor Şerban Cioculescu[12] să facă un nou referat, punându-i-se la dispoziţie opera poetică în chestiune, referatul lui Piru şi întâmpinarea mea.

În acest fel tov[arăşul] Cioculescu a avut şi un rol de arbitru, fiind dator să hotărască între referatul lui Piru şi întâmpinarea mea.

Ţin să vă arăt că eu vă propusesem pe d[umnea]v[oastră] ca referent, dar Editura s-a fixat asupra tov[arăşului] Cioculescu, dorind ca să nu vă obosească pe d[umnea]v[oastră].

Tov[arăşul] Cioculescu, executând însărcinarea, a prezentat Editurii un referat favorabil. Vi-l alătur şi pe acesta.

În urma acestui referat, Editura a hotărât tipărirea. Din volumul de poezii: Aripi fantastice, tipărit aproape în întregime, din volumul de sonete Simfonia vieţii, mai bine de trei sferturi şi din 1907[13] ceva foarte puţin, se va forma un singur volum: Poeme. Poezii. Sonete.[14]

Tot ce e de tipărit a fost cules la maşina de scris şi, după cum am fost anunţat telefonic, s-a trimis la tipografie.

Mi se cere de urgenţă nu o prefaţă-studiu, ci un Cuvânt înainte, două trei pagini de prezentare a operei şi a autorului.

Am vorbit astăzi la telefon cu tov[arăşul] Cioculescu, rugându-l. Dânsul până la 1 octombrie e peste cap ocupat cu pregătirea Centenarului Bibliotecii Academiei.[15]

Constrâns de situaţie, îmi permit a mă adresa d[umnea]v[oastră], deşi mi vine greu când ştiu cât de scump vă este timpul. Dar încă o dată: nu e vorba de o prefaţă cap de operă, cum aţi făcut pentru volumul prietenului Celarianu[16], ci numai de câteva cuvinte de introducere asupra operei. Despre 1907 se poate face abstracţie.

În speranţa că rugămintea mea nu va rămâne fără efect, vă mulţumesc de mai [î]nainte, dorindu-vă multă sănătate.

Cu dragoste şi devotament,

Donar Munteanu

[Tovarăşului academician Perpessicius. Prin bunătate; Donar Munteanu, Str[ada] Ştefan Furtună, 42].

Literatura de frontieră, din care fac parte şi epistolele, s-a constituit într o inepuizabilă sursă de informaţii, note şi date, pe care un cercetător onest trebuie să le folosească ori de câte ori e nevoie.

Donar Munteanu, scriitor autentic şi apropiat de unii dintre colegii săi, a întreţinut un dialog epistolar ce se cuvine cunoscut, în întregime, spre a elucida unele aspecte ale biografiei şi operei încă necunoscute temeinic.

Epistolele ce se publică acum, întâia oară, contribuie la cunoaşterea şi nuanţarea, în detaliu, a unora dintre moravurile din lumea literară românească de odinioară şi, chiar, mai de curând.

Nicolae Scurtu

Note

• Originalele celor patru scrisori, inedite, se află la Biblioteca Academiei Române din Bucureşti ~ şi

1. Emil Gârleanu (n. 1878 - m. 1914), prozator, publicist şi traducător. Societatea Scriitorilor Români s-a înfiinţat în ziua de 28 aprilie 1908 la Bucureşti. Emil Gârleanu a fost ales secretar, iar în anul 1911 a preluat conducerea, în calitate de preşedinte, al acestei prestigioase instituţii culturale a României antebelice.

2. Simfonia vieţii. Sonete. [Coperta de I. Mihail]. [Bucureşti, Imprimeria „Văcăreşti", 1943], 174 pagini.

3. Iuliu Maniu (n. 1873 - m. 1953), jurist şi personalitate distinctă a politicii româneşti. A contribuit, fundamental, la crearea României Mari (1918).

4. Nicolae Dunăreanu (n. 1881 - m. 1973), prozator, publicist, memorialist şi traducător.

5. Dimitrie Iov (n. 1888 - m. 1959), poet, prozator şi memorialist.

6. Bisericuţa neamului - poeme în sonete. Bucureşti, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1943, 95 pagini.

7. Vasile Voiculescu (n. 1884 - m. 1963), poet, prozator, dramaturg şi epistolier.

8. Perpessicius a fost omagiat, în 1966, cu prilejul împlinirii a şapte decenii şi jumătate de viaţă. Revelatoare e intervenţia sa ~ Confesiune la 75 de ani.

9. Perpessicius ~ Donar Munteanu ~ Aripi fantastice în Mişcarea literară, 2, nr. 48, sâmbătă, 10 octombrie 1925, p. 3, col. 2, mijloc. (Menţiuni şi medalii critice).

10. Mihai Şora (n. 1916), eseist, traducător şi memorialist. Redactor şef la direcţia moştenirea literară de la Editura de Stat pentru Literatură şi Artă şi, apoi, la Editura pentru Literatură (1954–1969).

11. Alexandru Piru (n. 1917 - m. 1993), istoric şi critic literar, eseist şi prozator. A întocmit un număr apreciabil de astfel de referate externe.

12. Şerban Cioculescu (n. 1902 - m. 1988), istoric şi critic literar, eseist şi memorialist. A elaborat un referat de acceptare a cărţii.

13. Poezii privitoare la mişcările sociale din 1907. Nu se cunosc.

14. Nu a apărut nici până acum.

15. În calitate de director general al Bibliotecii Academiei Române s-a ocupat de acest eveniment de o importanţă excepţională.

16. Mihail Celarianu ~ Inimă omenească. Poezii. Cu o prefaţă de Perpessicius. [Bucureşti], Editura pentru Literatură, 1966, XIX + 321 pagini + 1 f. portr.

IN MEMORIA LUI NICOLAE SCURTESCU (1844-1879)

Puțini sunt cei care își mai amintesc de Nicolae Scurtescu, autor din perioada post pașoptistă, el merită totuși o clipă de atenție datorită sârguinței depusă de el pentru a contribui la lărgirea și dezvoltarea dramaturgiei moderne. Din amintirile celor care l-au cunoscut aflăm că Scurtescu abia știa să citească și să scrie la vârsta de 16 ani când arhiereul Calistrat Sevastis impresionat de istețimea băiatului, l-a dus în capitală cu gândul de a face din el un slujitor al bisericii. După ce însă cu o remarcabila ambiție își dă examene de clase primare și intră în anul 1862 la Liceul Sf. Sava, Scurtescu își dovedește o înclinație deosebită pentru literatură și istorie uimindu-și profesorii și colegii printre care remarcăm pe Grigore Tocilescu și Spiru Haret, prin ambiția, puterea de muncă și setea de învățătură cu care a pornit din satul sau natal.

Scurtescu semăna cu oamenii din satul său, era mândru de originea lui de fiu de țăran, ținea la originea lui rustică și iubea pe cei care cu hărnicie și destoinicie trăgeau cu plugul pe țarina înțelepciunii românești. Era un amic sigur, un om drept care nu știa ce e pizma și alunga de la sine răutatea câștigând astfel mulți prieteni datorită caracterului său de aur. Maturitatea vârstei determină la elevul Nicolae Scurtescu paleta preocupărilor sale manifestată în versurile scrise încă de pe băncile școlii. Fiind elev se integrează în mișcarea literară a epocii, participă la cercul literar „Orientul" care s-a format la București pe 1 aprilie 1869 și al cărui scop era „Cultura literară prin discuții, lecturi, comunicări intime și publicații...și strângerea basmelor, a poeziilor populare și a documentelor ce interesează istoria și literatura patriei. La terminarea liceului este numit învățător la școala Sf. Ilie din Gorgani, dedicându-se cu un deosebit devotament muncii pedagogice, îmbogățind literatura didactică a vremii, participând la diferite manifestări legate de preocupările sociale, literare, pedagogice, publicând critice și studii. Bogata sa activitate pedagogică se împletește cu preocupări literare foarte variate: scrie fabule, satire, meditații, elegii, ode, drame în proză și versuri alături de conferințe și articole publicate în periodicele vremii. Modestul institutor desfășoară o activitate intensă, multilaterală în ciuda sărăciei și a bolii care l-au întovărășit de-a lungul vieții.

Cei care l-au cunoscut îndeaproape au vorbit despre sufletul deschis, despre bunătatea și generozitatea care-l îndemnau să ajute adesea pe alții mai lipsiți decât el, deși el însuși trăia în mizerie. Primii lui amici erau școlarii, îl iubeau, căci și el îi iubea. Nicolae Tincu a povestit cu ce satisfacție îi spusese Scurtescu într-o zi:

- Azi am examinat o fătucă de 8 ani care m-a uimit.
- Ce fătucă?
- Lilica Hasdeu.

Într-adevăr, Iulia Hasdeu dăduse examen ca să dobândească certificatul de clasele primare.

- Sfioasă fată, concise el gânditor; are să ajungă departe

Și așa s-a întâmplat. Prevederea institutorului s-a realizat. Dar Iulia Hasdeu moare la vârsta de 19 ani, înainte de a-și lua licența, la vârsta la care Nicolae Scurtescu dădea examen la clasele primare și începuse pe cele secundare. Dascăl conștiincios, Scurtescu pledează pentru introducerea metodelor didactice noi și compune pe de alta parte și un „Manual de istoria romanilor". În anul 1870 când își încheie studiile secundare, ocupă, în urma unui concurs, un post de învățător. Obține certificatul de absolvire a cursului primar, avându-l pe B.P. Hasdeu ca examinator și începe totodată o perioadă de activitate scriitoricească și publicistică intensă. Articolele din domeniul istoriei se referă și la învățarea istoriei patriei. Prietenos din fire, se simțea bine mai ales în compania tinerilor, lucru care a dus la formarea uneia dintre cele mai originale societăți -"fără titlu și cu statute nescrise" având drept scop „dezvoltarea prin noi... a cunoștințelor noastre literare".

Nicolae Scurtescu a fost primul culegător de folclor din perimetrul Dâmboviței. Piesele culese de el sunt din zona comunei Valea Lungă de pe valea Cricovului, una din Târgoviște și altele din zona Potlogi și Corbii Mari din care remarcăm: „Blestemul", „Bacul haiducului", „Soacra și Nora", „Mitul".

Primele încercări literare datează încă din vremea liceului, cu poezii ce includ versuri de factură populară semnate cu pseudonimul Niță Vintilă Stroe. În anul 1871, când participă la Serbările Putnei ce marcau 367 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, l-a reîntâlnit pe Eminescu, unul dintre organizatori. Tot acolo a simțit impulsul omagierii lui Tudor Vladimirescu și a pandurilor săi, manifestări organizate în același an de „Societatea Românismului" pe câmpia Cotrocenilor.

A participat activ la viaţa social-culturală: a fost secretar al „Societăţii didactice", membru al „Societăţii Românismului" şi a participat la şedinţele "Junimii" în 1876.

Poet, publicist, dramaturg, animator cultural al vremii sale, şi-a făcut simţită prezenţa prin articole şi creaţii originale publicate în mai toate ziarele şi revistele vremii „Albina Pindului", „Vulturul", „Columna lui Traian", „Ghimpele", „Revista Contimporana", „Revista literară şi ştiinţifică", „Foaia Societăţii Românismului", „România liberă", „Românul". Până la acea dată scrisese dramele: „Rhea Silvia", „Despot Vodă", „Ştefan Rareş", „Brutu şi Tarciniu", „Pârvu, banul Craiovei". În manuscris avea partea întâi a unui roman istoric despre Mihai Viteazul, versuri, proiectele unor nuvele începute: „Teofil şi Manasia", „Un episod la Plevna". În 1877 publică şi volumul „Poezii", ce cuprinde 64 de poezii. Credincios ideilor sale, Nicolae Scurtescu compune opere dramatice ce au ca punct de plecare realităţi autohtone. Astfel, „Dan şi Ancuţa" este o drama a cărei acţiune se petrece în Târgovişteа secolului al XVI-lea. Ancuţa fiica boierului Vintilă, dejoacă planurile acestuia de a o mărita cu boierul Stroie, fata preferându-l pe Dan. În dialogul personajelor sunt evocate vremurile de aur din timpul lui Mircea şi Ţepeş.

Referindu-se la activitatea de dramaturg a lui N. Scurtescu, ziarul „Timpul", nr.170/1877 spunea: „Lupta dintre libertate şi tiranie este ideea pe care se aşează întreaga dramă, pasiunile omeneşti, iubirea, ura, setea de mărire, tot ce este omenesc, pentru domnul Scurtescu nu este decât un mijloc pentru susţinerea discuţiilor social - politice".

În scrierile sale vibra cu deosebire coarda patriotismului şi dorul de lumină, acea lumină pe care o dobândise târziu şi cu greu, dar prin dragostea stăruitoare ce prinsese de carte şi-o mărea în toate zilele atât cât îi permitea timpul liber şi sănătatea şubredă. Cuprins de o ardoare nespusă de lucru, se silea cu precădere să câştige timpul pierdut, să se folosească de prezent, să se asigure de viitor, simţind că pentru el avea să se termine curând. În 1879 moare la spitalul Colentina în noaptea de 31 martie spre 1 aprilie, la orele 3 dimineaţa în ziua de Paşti. Ultimii doi ani i-au fost sfâşiaţi de chinurile bolii, de încercarea inutilă de a se lecui. Anul acesta pe 31 martie, Biblioteca Comunală în colaborare cu Primăria şi Căminul Cultural au omagiat 130 de ani de la trecerea sa în nefiinţă, amintindu-l celor care nemeritat l-au uitat şi făcând cunoscută celor tineri valoarea neprețuitului fiu al comunei Valea Lungă.

Bibliotecar,Elena Moraru
Biblioteca Comunală Valea Lungă

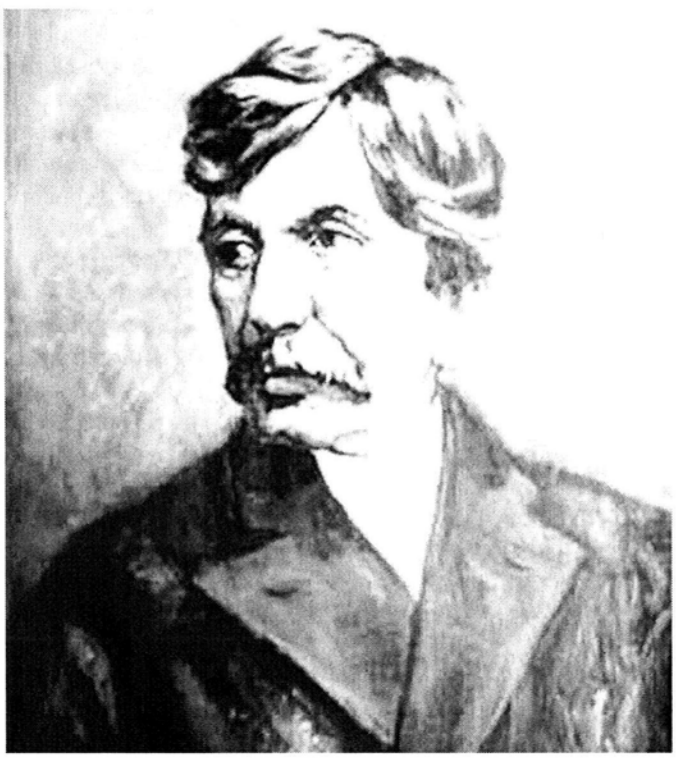
ALEXANDRU VLAHUŢĂ – perioada târgovişteană

Foarte apreciată în epocă, bucurându-se de un imens prestigiu şi de o audienţă flatantă pentru orice autor, opera lui Alexandru Vlahuţă, de la a cărui trecere în nefiinţă se împlinesc acum 90 de ani, a fost privită de posteritate cu multă severitate. Tonul l-a dat G. Călinescu în „Istoria literaturii române de la origini până în prezent" (1941), clasificându-l printre epigonii lui Eminescu: „Cariera lui A. Vlahuţă, publicist merituos, este cu totul absurdă. Acest epigon al lui Eminescu, declarat «maestru» încă din viaţă, trecut printre clasici în manualele şcolare, este comemorat şi astăzi şi preţuit cu o nestinsă îndărătnicie în cercurile naţionale ca şi în cele evree."

Născut în zodia Fecioarei pe 5 septembrie 1858, în urmă cu un secol şi jumătate, în comuna Pleşeşti, din fostul judeţ Tutova, într-o familie săracă care cu multă greutate îşi putea întreţine cei opt copii, Alexandru Vlahuţă a avut o copilărie bolnăvicioasă, marcată de tot felul de privaţiuni.

Va fi înscris la scoală la vârsta la care copiii de vârsta sa, dar sănătoşi, porniseră cu doi ani înainte. Va înfrunta cu dârzenie toate greutăţile şi are o mare încredere în viitor. Notează, amintindu-şi de aceşti ani „umblu eu desculţ acum , rabd de foame şi tot felul de umilinţe , dar are să vie vremea pentru mine să se vadă ce pot".

În perioada frecventării gimnaziului, Alexandru Vlahuţă ia contact cu operele geniului poeziei noastre, opere care-l fascinează profund, rămânând un admirator al lor întreaga sa viaţă: „Eram la gimnaziu când am citit primele poezii ale lui Eminescu şi fantastica lui nuvelă Sărmanul Dionis. Versurile lui exercitau asupra mea o înrâurire extraordinar de puternică. Adâncimea fascinantă a gândurilor lui mă umpleau de un fior mistic, de o admiraţie estatică". Ulterior,

în anul 1891, reîntâlnindu-se cu fostul său coleg Paul Bujor, îşi vor aminti de „noaptea ceea, în care am citit pe Sărmanul Dionis. Ştii cum ne opream la fiecare frază, la fiecare epitet ce ne surprindea prin noutatea lui şi ce foc simţeam şi admiram frumuseţile acelea?"

În anul 1879, după ce trece cu bine bacalaureatul, Alexandru Vlahuţă se înscrie la Facultatea de Drept pe care lipsurile

materiale îl împiedică să o urmeze şi să o termine. Plecarea din Bucureşti într-un oraş mai mic părea cea mai bună soluţie în care se afla la acea vreme: „ ... mi-aş plăti inscripţiile (taxele) la drept şi aş veni numai la examene. Într-un oraş mai mic înveţi mai în răgaz. Aici nu-i chip", aşa îi mărturisea Vlahuţă fostului său coleg N. Petraşcu.

„Oraşul mai mic" pe care îl dorea Vlahuţă era Târgovişteа.

Activitatea sa de dascăl va debuta la Scoala Primară nr. 1 din Târgovişte, unde va activa însă numai câteva luni pentru ca ulterior, la începutul anului 1880 să fie recomandat prefecturii, care avea în subordine scolile secundare ale oraşului, pentru postul de profesor de română şi latină la Gimnaziul Ienăchiţă Văcărescu.

Se prezintă la catedră marţi, 22 ianuarie 1880. Predă limba română la clasele I şi a II-a şi limba latină la clasele I-IV. De la 12 mai 1880 şi până la sfârşitul anului şcolar suplineşte şi catedra de limba franceză. În anul şcolar următor, 1881-1882, predă tot latina şi româna. Aceeaşi situaţie o aflăm şi în anul următor până la 10 noiembrie 1882, când semnează pentru ultima dată în condica liceului.

În perioada 20 octombrie 1881 – 6 octombrie 1883 devine profesor şi la Şcoala Divizionară de la Mânăstirea Dealu. Referitor la această perioadă, se plânge unui prieten: „Am treburi multe... De vreo trei luni, mai ales de când m-a numit profesor la Şcoala Divizionară, mă găsesc într-o grea lipsă de timp".

Ca profesor va elimina vechile metode, a căror victimă fusese şi el, şi introduce un spirit de încredere şi respect reciproc, recurgând la expuneri colorate, cultivând dragostea pentru frumos.

Poate că ar fi trecut neobservaţi cei câţiva ani petrecuţi la Târgovişte, dar încă de acum încep să se dezvolte trăsăturile pregnante ale personalităţii sale, Vlahuţă, înţelegând mai bine decât mulţi dintre confraţi cerinţele vremii a căutat să le slujească cu pasiune şi cu dăruire. A fost unul dintre acei scriitori cetăţeni care au răspuns la chemările timpului, mai cu seamă în prima parte a activităţii lui, până în preajma anului 1900. Cu un acut simţ al actualităţii, de cele mai multe ori a reuşit să intuiască exact cerinţele ei, fie în articolul de ziar, fie în opera literară propriu-zisă.

Pasiunea jurnalisticii a fost, aşa cum aprecia G. Călinescu, caracteristica dominantă a lui Vlahuţă.

Începând din 27 septembrie 1881 Vlahuţă a fost membru al comitetului de redacţie al ziarului "Armonia" pe care avea datoria să-l „cârmuiască materialiceşte şi moraliceşte", fiind practic principalul animator al acestei publicaţii. Înainte de această dată, ziarul, al cărui nume poate nici n-ar fi fost pomenit astăzi dacă în paginile lui n-ar fi colaborat Vlahuţă, era scris cu stângăcie, mărginindu-se la polemici mărunte. În afară de lucrările lui Vlahuţă se publica şi puţină literatură de o totală mediocritate.

Ce va publica Alexandru Vlahuţă, în paginile ziarului „Armonia", sunt doar germenii operei sale reprezentative care se va cristaliza după 1883, când începe colaborarea la ziarul "România Liberă".

Încă din anii tinereţii Alexandru Vlahuţă se afirmă ca un publicist de talent, un pamfletar curajos şi cu vervă. Astfel, atitudinea din unele articole şi pamflete, publicate în ziarul „Armonia" din Târgovişte, articole şi pamflete referitoare la oficialitatea şi protipendada târgovişteană, sau versurile satirice îndreptate împotriva unor fruntaşi politici stârneşte mai întâi indignarea pentru ca ulterior să se treacă la măsuri drastice. Ziaristul curajos va avea numai neajunsuri de pe urma atitudinii sale şi va începe să simtă consecinţele nonconformismului. În portretul intitulat „Un Fănuţă", timpurie producţie literară, Vlahuţă va creiona tipul fantelui de provincie, al micului burghez mărginit, dar cu pretenţii de intelectual. Publicarea acestui pamflet se va solda cu un incident pe care Vlahuţă îl relatează în „Armonia" din 20 septembrie 1881: „În numărul trecut al „Armoniei", junele şi simpaticul nostru colaborator d-l A.V. a publicat la foileton un studiu-portret asupra căruia împrejurări pe care le regretăm din suflet ne fac a reveni astăzi. D-nu N.S., funcţionar la prefectură şi personalmente mai deloc cunoscut d-lui A.V., nu ştim prin ce apropieri între costumul şi aventurile lui Fănuţă şi între (...) a crezut a se vedea pe d-sa descris în articolul menţionat. O scenă de explicaţiuni violente a urmat acestor greşite presupuneri, şi lucrul ar fi mers desigur mai departe – considerată fiind circumstanţa că dl. N.S., găsise de cuviinţă a-şi da ca punct de susţinere argumentărilor sale, o scândură de dimensiuni în adevăr considerabile, ca loc – strada, şi ca timp – miezul nopţii - dacă din fericire d-l substitut (...) nu ar fi fost de faţă şi prin atitudinea sa energică să ţină în respect pe agresor".

Atacul la adresa unor oameni ce deţineau posturi în fruntea administraţiei locale va avea urmări mai grave, căci critica lui Vlahuţă nu se va limita la portretul satiric amintit. Dovada cea mai elocventă este poezia intitulată "Scrisoare către un bătrân", publicată mai întâi în „Armonia", apoi în "Convorbiri literare", în care se recunoaşte portretul unui fruntaş politic. Drept urmare autorităţile trec la măsuri drastice. În "Armonia" din 4 noiembrie 1882, citim următoarele rânduri, sub semnătura lui Vlahuţă:

„În una din şedinţele consiliului judeţean d-nu Nichiforescu face o interpelare: profesorii de la gimnaziu lipsesc fără nici un control. Se numeşte o comisiune pentru a cerceta faptul.

Ne pomenim deci sâmbăta trecută la 9 ore dim. cu domnii Bucşeneanu, Niţă Andronescu şi Nichiforescu constituiţi în comisie de anchetare la gimnaziu. După o scurtă cercetare a condicii de prezenţă se găseşte de cuviinţă ca să meargă şi dumnealor prin clase. Foarte bine.

Fără multă socoteală, d-nu Nichiforescu mă poftеşte să-i las singuri în clasă ca să parlamenteze dumnealor cu şcolarii. Mărturisesc că am rămas înmărmurit. Pentru a evita orice explicaţiuni însă în faţa elevilor, am ieşit".

Şi astfel ajungem la situaţia din ziua de 10 noiembrie 1882 când numele profesorului Vlahuţă nu mai apare în condica liceului. Nu e vorba de o întrerupere temporară a activităţii, Vlahuţă fusese destituit din învăţământ. În "Armonia" din 18 noiembrie 1882, citim că „în locul d-lui Vlahuţă s-a numit la catedra de limba şi literatura română de la gimnaziu, d-nu N.A. Catuniari".

Îşi va păstra însă cele câteva ore de la Şcoala Divizionară, însă acestea nu-i puteau asigura un venit suficient. La Târgovişte funcţiona atunci vestita „şcoală de avocaţi" care elibera, contra unei sume oarecare, diplome ce dădeau dreptul practicării acestei meserii chiar fără studii superioare corespunzătoare. Chiar "Armonia", în urmă cu câteva luni, scria : „E cunoscută în întreaga ţară faimoasa fabrică de avocaţi din Târgovişte prin numărul cel mare de avocaţi ce a produs". Atunci autorul articolului cerea să nu se mai elibereze cu atâta uşurinţă aceste diplome pentru că „o să avem că avocaţi toată suflarea din ţară".

Împins de nevoie, chiar Vlahuţă va recurge la diploma şcolii din Târgovişte. Ulterior recunoaşte: „Autorul acestor rânduri posedă şi el un asemenea document pe care l-a plătit cu 60 de franci în naht şi 60 în chitanţă".

În ziua de 23 octombrie 1882 "Armonia" anunţă: „D. Alexandru Vlahuţă fost profesor la gimnaziu a îmbrăţişat cariera de avocat. Este de prisos a mai recomanda acest talentat tânăr. Cei care au asistat la prelegerile ţinute de d-sa anii trecuţi, s-au încredinţat de verva şi forţa argumentării sale în chestiunile cele mai grele şi controversate".

În ciuda acestor recomandări se pare că Vlahuţă nu avea talent de avocat, astfel că primele sale procese de la Târgovişte, ca şi cele susţinute la Galaţi s-au soldat cu insuccese. Comparând situaţiile financiare este evident că veniturile realizate ca avocat erau destul de mici. Astfel, dacă în anii 1881 şi 1882 în listele de alegători la colegiul al treilea din „Urbea Târgovişţei – mahalaua Voivozilor", cetăţeanul Alexandru Vlahuţă figura ca „profesor" cu un impozit pe profesiune de 18 lei lunar, iar în 1883 îl aflăm ca „avocat" plătind contribuţii către stat de 12 lei lunar.

Situaţia materială devine îngrijorătoare chiar dacă la 10 decembrie 1883 Vlahuţă este din nou suplinitor la gimnaziu. La 15 mai 1884 face parte din comisia care studiază transformarea gimnaziului clasic în gimnaziu real.

La 3 august 1884 îi scria lui Titu Maiorescu: „Sunt tare îngrijorat pentru că gimnaziul de aici, de la toamnă e şcoală reală şi deci profesorul de limba latină rămâne pe dinafară. Dac-aş putea şti din vreme că nu e chip să vin în Bucureşti, mi-aş căuta de pe acum un căpătâi, ca să nu m-apuce septembrie aşa, fără nici un rost" .

Şi, într-adevăr, în toamna anului 1884 profesorul Alexandru Vlahuţă „rămâne pe dinafara" învăţământului din Târgovişte. De aceea este nevoit să părăsească vechea capitală şi să vină în Bucureşti, unde, pentru o scurtă perioadă de timp , 22 octombrie 1884 - 22 martie 1885, lucrează ca profesor la Şcoala Normală a Societăţii pentru Învăţătura Poporului Român, iar, din ianuarie 1885, îl găsim profesor şi la Azilul „Elena Doamna".

Radu Alexandru

Portrete literare - o serie recurentă:

Elena Văcărescu, Ion Stăvăruş, Nicolae Scurtu - mărturii, corespondenţă, iconografie - discursul biografiei interioare şi exterioare

Cartea lui Nicolae Scurtu, „Ion Stăvăruş şi contemporanii săi. Mărturii, corespondenţă, iconografe", Editura Bibliotheca, Târgovişte, 2008 este mai mult decât o colecţie de scrisori, e practic, un studiu monografic, deocamdată în stare incipientă. El se prezintă, în primul rând, lectorului de specialitate care caută elementele biografiei exterioare şi interioare ale unui scriitor rămas în uitare pe nedrept. Raţiunea demersului prof. dr. Nicolae Scurtu, un eminent om de cultură, istoric şi critic literar, un bibliolog fără pereche în literatura română contemporană, este tocmai aceea de a reactualiza imaginea unui istoric şi critic literar dar şi plastic, Ion Stăvăruş cel care, împiedicat printr-un „accident" absurd, şi-a întrerupt activitatea profesorală universitară şi cea de creaţie, plecând la numai 60 de ani la cele veşnice. Coperta întâi, bine inspirată, ilustrează printr-un facsimil sintetic, doar prin câteva linii autoportretul lui Ion Stăvăruş la 40 de ani, moment de bilanţ, o autocontemplaţie a unui eu inadaptabil, romantic, un personaj uimit şi aproape contrariat de saltul făcut singular faţă de comunitatea din care s-a ridicat: ţărani săraci: „Sunt primul intelectual al satului meu, primul profesor dintre ai mei, primul ziarist, primul diplomat. E aproape incredibil: cel care era păstor până la 15 ani, ajungea diplomat la Paris!". Şi de aici determinările: Franţa, a doua patrie a Elenei

Văcărescu, exilată din cauza iubirii ei de o viață, acea relație romantică și dramatică avută cu prințul Ferdinand, poetă de expresie franceză dar de simțire înaltă românească, ambasadoarea culturală a României la propriu și la figurat. Era evident că un poet de factura lui Ion Stăvăruș, critic și istoric literar, gazetar, atașat cultural la Paris, să fie fascinat de opera lirică, romantică dar și modernă în substanța ei a ultimei descendente a dinastiei literare dâmbovițene – poeții Văcărești. Scormonirea bibliotecilor, a arhivelor de familie, contactul cu personalități din țară și din străinătate legate într-un fel de poeta care și-a iubit țara și cultura națională cu frenezie – îl vor determina pe Ion Stăvăruș să-și elaboreze propria teză de doctorat cu tema Elena Văcărescu (1972), conducător științific fiind prof.dr. Dumitru Micu, una din personalitățile literare care au făcut o breșă în mentalitatea proletcultistă susținând programul de restituție a valorilor respinse de stalinism. Apoi, la doi ani distanță, va dezvolta tema într-o carte de referință, Elena Văcărescu, Editura Univers, București, 1974, ca imediat, anul următor, Ion Stăvăruș să prezinte publicului românesc o ediție sub titlul Elena Văcărescu. Scrieri alese, ediție îngrijită, prefață, note și bibliografie de Ion Stăvăruș, Editura Minerva, București, 1975. Aceste cărți, așa cum reiese din corespondența dată la iveală de dl. Nicolae Scurtu, au fost bine primite, Ion Stăvăruș fiind socotit unul dintre cei mai de seamă exegeți ai Elenei Văcărescu și consemnat în periodice prin referințe critice de valoare (România literară, 7, nr. 44, 31 octombrie 1974, p. 8 – Dumitru Micu; Viața românească, 28, nr. 2, februarie 1975 – Mircea Zaciu, etc.). Cartea Ion Stăvăruș este, nu întâmplător, una din cele patru opusuri despre scriitorii dâmbovițeni cu trimitere directă „Cercetări literare. Scriitori dâmbovițeni I, II, III" apărute respectiv 2007, 2008, 2009 la Editura Bibliotheca, Târgoviște și Ion Stăvăruș... 2008, apărută la aceeași editură ca rezultat al colaborării sale, număr de număr, la revista SST Litere, „Ion Stăvăruș...." este un studiu structurat pe două paliere distincte: discursul propriu-zis al cărții, corespondența, fără pretenția de a fi ordonată cronologic ci clasificată pe autori români și străini, de regulă francezi, prieteni și admiratori ai lui Ion Stăvăruș, profesori universitari, scriitori de referință, pictori, diplomați. Acest palier este însoțit de un aparat critic care iluminează activitatea, opera, legăturile lui Ion Stăvăruș în lumea în care trăiește și creează, constituind o dimensiune specială a cărții. Cercetătorul adâncește studiul corespondenței prin note curriculare despre toți cei care intră în scenă. O panoramă vie se desfășoară în fața lectorului surprins de intensitatea vieții literare. Apoi trimiterile numerotate la o bibliografie îndestulătoare fac din carte un opus excelent pentru cercetare. Celălalt palier-bibliografie: volume, ediții, publicistică, referințe critice despre Ion Stăvăruș, indice de nume, nu este un corp adăugat, ci mai degrabă un registru de date care dau motivație, sens și materialitate demersului. Din această perspectivă a intersecției textelor, pe de o parte, scrisorile, prin natura lor, aflate la o înaltă tensiune a mărturisirilor a autodescrierilor stărilor sufletești conectate la evenimente cheie, pe de altă parte, discursul riguros înlătură impresia de uscăciune academică. Neîndoios lucru este un fapt peste care comentatorul nu poate trece: istoricul literar N. Scurtu scapă printre rânduri din chingile demersului autoaplicat sieși eliberând prozatorul care reconstituie textualizând evenimente, oameni, epoci prin fapte palpabile existente în documente literare aparent banale. Criticul știe să le deslușească sensurile adânci, să facă conexiunile de rigoare. Așa se explică ab initio de ce autorul clasifică întregul material sub generic Note pentru un portret 1, 2, cartea sa devenind perfect rotundă conținând la început un microportret al lui Ion Stăvăruș Inscripție p. 5 și Însemnări despre cărturarul Ion Stăvăruș, urmând ca la pagina 15 să introducă o Incendiară confesiune. Are grijă însă ca personalitatea lui Ion Stăvăruș să fie definită de Dumitru Micu și Ana Blandiana, personalități care-l leagă pe Ion Stăvăruș de Elena Văcărescu, cu trimitere specială la opera sa capitală monografia Elena Văcărescu. Când dl. Nicolae Scurtu invocă o cunoaștere a lui Stăvăruș din perspectiva relației profesor student, printr-un exercițiu metalingvistic, lectorul realizează o altă imagine – cea a portretului autorului/autorilor: o serie recurentă, determinativă – Elena Văcărescu – Ion Stăvăruș – Nicolae Scurtu. „Argumentele" acestei afirmații pot fi deduse și din ceea ce scrie, la distanță de 34 de ani, D. Micu: „Prin readucerea în actualitate a descendentei întemeietorilor poeziei lirice culte românești, Văcărești, tânărul, pe atunci lector universitar, a împlinit o veche îndatorire a istoriei literaturii față de scriitoarea de limbă franceză, rămasă în substanța ei sufletească românca". Cât îl privește pe Nicolae Scurtu, autorul cărții "Ion Stăvăruș și contemporanii săi", prin aparatul critic determină lectorul să facă o lectură specială a corespondenței, întrucât, părere pe care n-o împărtășim decât parțial, personalitatea lui Ion Stăvăruș e legată de „biografia sa lineară", dar cum bine observă istoricul biografia acestuia nu e lipsită de momente care l-au individualizat ca pe „un veritabil cărturar în spațiul cercetării românești". Scrisorile primite de Ion Stăvăruș, de regulă, de la colegii și prietenii de catedră din București, dar și din Finlanda – Universitățile din Turku și Helsinki, fără a trece cu vederea pe cele din perioada franceză când se afla ca atașat cultural sau chiar din S.U.A., Portland, Oregon etc. conțin în ele caracteristicile unei personalități excepționale, așa cum bine îl definea Nicolae Scurtu: „pasionat, afabil, extrem de muncitor și plin de înțelegere față de oameni și evenimente". Altruismul acestui om deosebit, modest în

substanţa sa intimă, capacitatea sa de a rezolva chestiuni de ordin administrativ costisitoare financiar şi prin cheltuire de timp pentru colegii şi prietenii săi constituie componentele unui model uman. E posibil ca această trăsătură să fie una zodiacală care i-a adus unele prejudicii propriei opere. Citind această corespondenţă observăm că Ion Stăvăruş parcă nu-şi aparţinea în întregime sieşi şi familiei ci, mai de grabă, altora. În pofida acestor scurgeri de energie, care-l apropie structural de protagonistul operei sale de căpătâi, Elena Văcărescu, ea însăşi aflată tot timpul vieţii într-o efervescentă dăruire faţă de problemele culturale şi diplomatice ale României, dar şi prin legăturile cu personalităţile spirituale ale acelor vremuri. Ion Stăvăruş a scris cărţi despre runele finlandeze, a lămurit problemele legate de Vlad Ţepeş Dracula etc. Elena Văcărescu prin opera sa poetică, prin relaţiile pe care le-a avut cu mari scriitori francezi promova ea însăşi literatura română, iar prin scrierile sale, în limba franceză, făcea cunoscut Europei specificul nostru naţional. „Se cuvine, adaugă Nicoale Scurtu, după ce analizează prezenţa istoricului literar Ion Stăvăruş în revistele literare din România, să mai precizez că între anii 1982 - 1986 Ion Stăvăruş a predat limba şi literatura română precum şi civilizaţia românească la Universităţile din Helsinki şi Turku, unde a editat o interesantă şi inspirată revistă, "Columna. Publicaţie a studenţilor şi cursanţilor Lectoratului românesc din Finlanda", în care sunt publicate articole, microsinteze, note, însemnări şi evocări privind literatura română, precum şi unele materiale privitoare la confluenţele româno-finlandeze în decursul veacurilor. Cel de al treilea portret, practic al lui N. Scurtu, autorul studiului „Ion Stăvăruş..." prin preocupărilor sale faţă de personalităţile literare dâmboviţene, prin obstinenţa cu care restituie spiritualităţii româneşti, cărţi, documente de istorie literară, scrisori - tulburătoare prin conţinutul lor (vezi ultima scrisoare a lui Alex. Brătescu-Voineşti către Tudor Arghezi din detenţia sa la domiciliu înainte de moarte!), prin participarea sa la simpozioanele organizate de SST (preşedinte scriitorul Mihai Stan), Biblioteca judeţeană (director prof. Carmen Vădan), Complexul Muzeal „Curtea Domnească" (director Ovidiu Cârstina), Consiliul Judeţean Dâmboviţa prin Mircea Niţă, director Departamentul Cultură şi Culte se alătură, volens nolens, acestui areal istoric geografic cultural dominat de prezenţa celor 41 de voievozi şi de figura luminoasă a Elenei Văcărescu evocată de Ion Stăvăruş în mod exemplar.

George Toma Veseliu

Nerva Hodoş - 140 de ani de la naşterea bibliologului şi bibliografului român

Anul acesta se împlinesc 140 de ani de la naşterea lui Nerva Hodoş, principalul colaborator al bibliologului Ioan Bianu. Născut în Baia de Criş, la 20 noiembrie 1869, Nerva Hodoş provine dintr-o familie de cărturari şi luptători transilvăneni „în al cărui mediu înaintaşii au implântat dârzenia, iubirea de neam şi de carte, sacrificiul de sine".[1]

Tatăl său, Iosif Hodoş, a fost una din personalităţile centrale ale vieţii politice şi culturale din Transilvania, numele său, împreună cu cel al lui Alexandru Papiu Ilarian, vărul acestuia, împletindu-se cu toate marile acţiuni ale timpului, începând de la revoluţia din 1848, el fiind unul din secretarii marii adunări istorice de pe Câmpia Libertăţii. Bunicul din partea mamei a fost protopopul Simeon Balint, luptător şi apropiat al lui Avram Iancu. Dintre fraţi s-au remarcat scriitorii Enea Hodoş şi Alexandru Hodoş (Ion Gorun). Alături de fiii doctorului Davila, Nerva Hodoş s-a format în atmosfera spirituală a casei Goleştilor.

A plecat de tânăr în Bucureşti unde a urmat liceul şi Facultatea de Litere şi Filozofie fiind îndrumat de profesori străluciţi precum Hasdeu şi Iorga. Încă din studenţie, la 1 aprilie 1891, este angajat la Biblioteca Academiei Române în calitate de „scrietor", cum se numeau pe atunci bibliotecarii începători ai acestei instituţii. În noiembrie 1891 a fost numit ajutor de bibliotecar iar mai târziu a devenit prim ajutor de bibliotecar. Priceperea şi pasiunea sa pentru ceea ce el însuşi numea „acea muncă ingrată care nu-şi găseşte răsplata decât în conştiinţa împăcată a celui care o desăvârşeşte" [2], l-au impus devenind şef al serviciului cataloagelor de imprimate la Biblioteca Academiei [3], într-o perioadă de reorganizare a fondurilor şi a sistemului de evidenţă a acestora. A desfăşurat o intensă activitate de modernizare a vastelor colecţii ale Bibliotecii Academiei Române. Între 1904-1905 s-au realizat o serie de lucrări de mari proporţii la Biblioteca Academiei: întocmirea noilor cataloage pe fişe de format internaţional (un catalog alfabetic şi altul pe materii după sistemul Otto Hartwig), separarea fondului de periodice de cel de cărţi, aşezarea materialului în rafturi pe formate, întocmirea cataloagelor topografice pentru cărţi şi periodice.[4] Cabinetul de Manuscrise-Carte Rară al Bibliotecii Academiei Române păstrează o schiţă aparţinând lui Hodoş care cuprinde reguli privind înregistrarea cărţilor, inventarierea acestora. Hodoş a făcut muncă de adevărată pedagogie în domeniul biblioteconomiei. Unele din instrucţiunile sale se pot urmări chiar în sistemul actual de catalogare al Bibliotecii Academiei Române.

BIBLIOGRAFIA
ROMÂNÉSCĂ
VECHE

1508-1830

DE

IOAN BIANU
BIBLIOTECARUL ACADEMIEI ROMÂNE
PROFESOR UNIVERSITAR

ŞI

NERVA HODOŞ
BIBLIOTECAR-AJUTOR AL ACADEMIEI
ROMÂNE

TOMUL I.

1508-1716

EDIŢIUNEA ACADEMIEI ROMÂNE

BUCUREŞCI
STABILIMENTUL GRAFIC J. V. SOCEC
1903.

C 2488/1-50

A fost preocupat de organizarea Bibliotecii Adunării Deputaților, dorind să ofere parlamentarilor instrumente comparabile cu ceea ce exista pe plan internațional. La Cabinetul de Manuscrise-Carte Rară al Bibliotecii Academiei Române, se află copia unei scrisori adresate directorului Bibliotecii Parlamentului, în care Hodoş atrage atenția asupra necesității de „a se da o organizare definitivă bibliotecii", pentru „a o ridica la înălțimea altor biblioteci similare de pe lângă parlamentele străine", ceea ce se poate face „fără de aproape, nici o cheltuieală".[5] În opinia sa, Biblioteca Adunării Deputaților trebuia să fie nu numai o bibliotecă legislativă şi politică, ci să reprezinte fondul național, pentru a-i determina, probabil, în acest fel pe deputați, să se apropie de cultura țării. Hodoş pune problema unui fişier tematic care să cuprindă bibliografia diferitelor probleme, ceea ce reprezintă o idee înaintată pentru acea vreme. Modelul pentru această bibliotecă l-a reprezentat Biblioteca Reichstagului din Berlin. Activitatea lui Hodoş nu s-a mărginit la atât. El a alcătuit rezumate în limba franceză pentru toate legile votate de Adunare[6], destinate schimbului de documente parlamentare cu alte țări, fiind în acelaşi timp un instrument de lucru foarte util şi pentru membrii Adunării.

Orizontul său larg şi râvna pentru „progresul ştiințific în genere şi pentru educația morală şi intelectuală a poporului" [7], îl fac să înainteze în 1906 Ministerului Cultelor şi Instrucțiunii Publice un memoriu pentru crearea unui număr de biblioteci publice pe lângă şcolile secundare din țară.[8] Hodoş prezintă necesitatea şi însemnătatea bibliotecilor publice, prin care înțelege „nu numai biblioteci savante, adică cele alipite pe lângă universități sau societăți ştiințifice", ci „toate bibliotecile, de toate categoriile, începând cu primele şi până la modestele cabinete de lectură şi depozite de cărți (Bucherhallen)".[9] El crede că statul este cel care trebuie să aibă inițiativa argumentându-şi expunerea cu exemple din Occident, unde mai întâi inițiativa privată, apoi autoritatea superioară a statului au făcut sacrificii mari în această direcție.

Hodoş este de părere că dacă la noi în țară statul ar lua inițiativa în privința bibliotecilor publice ar putea atrage mai apoi şi inițiativa particulară în această direcție.

„Sâmburele pentru viitoarele biblioteci publice se găseşte în bibliotecile existente pe lângă şcolile noastre secundare, dintre care unele sunt în plină prosperitate iar altele nu aşteaptă decât un impuls pentru a se desvolta".[10]

După examinarea stării bibliotecilor de pe lângă şcolile secundare, arătând numărul de volume pe oraşe, proveniența lor, Hodoş alcătuieşte un regulament de funcționare al acestor biblioteci cu referiri asupra categoriilor de utilizatori, destinației împrumutului, programului bibliotecii, conducerii şi personalului bibliotecii etc. Hodoş are viziunea modernă a unei rețele de biblioteci publice, controlate şi dirijate de Ministerul Cultelor şi Instrucțiunii Publice.

Nerva Hodoş a fost unul din donatorii de seamă ai Bibliotecii Academiei, dăruind în 1891, din partea familiei sale, peste 600 de documente, în mare parte originale. În activitatea sa multilaterală se înscriu şi cursurile de limba şi literatura română pe care le-a ținut timp de doi ani la Şcoala Superioară de Război.

Activitatea bibliografică a lui Nerva Hodoş reprezintă o parte foarte valoroasă a operei sale.

Concepția sa bibliografică, pe care nu a expus-o niciodată în ansamblu, apare în metoda sa de lucru, în scurte teoretizări, în prefețele unor lucrări sau în polemici, în însemnările rămase manuscrise, în propunerile pentru organizarea bibliotecilor, în abordarea a numeroase şi variate lucrări de bibliografie: Bibliografia românească veche (în colaborare cu Ioan Bianu), Publicațiunile periodice româneşti (ziare, gazete, reviste) (în colaborare cu Al. Sadi Ionescu), Revista bibliografică, prima publicație de specialitate de la noi din țară, în notițele bibliografice din Revista noastră, cronicile literare din Tribuna poporului, din L'indépendance roumaine. Opera care îi pune în evidență talentul şi pregătirea ştiințifică este Bibliografia românească veche. 1508-1830, în două volume (1903-1910), la al treilea volum, apărut postum (1936), el având o importantă contribuție. Putem stabili cu precizie textele care au rezultat din gândirea sa prin claritatea şi bogăția informațiilor. Rolul lui Ioan Bianu a fost mai ales de inițiator şi organizator, întocmirea efectivă a bibliografiei revenindu-i în cea mai mare parte lui Hodoş care s-a dovedit a fi foarte stăpân pe metoda cercetării analitice. Nerva Hodoş şi Alexandru Sadi Ionescu au publicat în 1913, o lucrare admirabilă, mai puțin monumentală ca Bibliografia românească veche dar nu mai puțin prețioasă prin conținut, Publicațiunile periodice româneşti (ziare, gazete, reviste) cu o introducere de Ioan Bianu. Din această bibliografie nu a apărut decât Tomul I. Revista bibliografică (1903-1904) se impune ca fiind prima publicație bibliografică alcătuită pe baze ştiințifice. În introducerea primului număr al Revistei (ianuarie – februarie 1903), Hodoş face o incursiune în publicistica

bibliografică de la noi dar şi din Europa. Tot aici precizează şi tipurile de bibliografie, arătând cu exactitate sensul termenilor. Revista prezintă, în ordine alfabetică, 3541 de publicaţii, în 1903 înregistrând 1759 de cărţi şi periodice iar în anul următor, 1782. Pe lângă descriere, unele cărţi mai importante beneficiază de recenzii şi dări de seamă, purtând semnături prestigioase precum cele ale lui Ilarie Chendi, Nicolae Iorga, Ovid Densuşianu, Vasile Pârvan.

Între 1902 şi 1907, Hodoş a publicat o serie de cronici literare, dramatice şi artistice.[11] În foiletoanele ziarului L'independance roumaine a făcut cu succes critică literară. A fost preocupat şi de istoria tiparului românesc. Într-un articol intitulat Începuturile tipografiei în Ţara Românească [12] dovedeşte că nu este exclusă posibilitatea ca încă de la începutul secolului al XVI-lea, şi anume între 1508-1512, să fi funcţionat o tipografie în Ţara Românească, fără a mai vorbi de anii 1545-1547, când existenţa acesteia este pe deplin dovedită.

Hodoş a fost atras şi de problema ortografiei române. Într-un articol apărut în 1906, afirmă că deosebirea de ortografie a dezbinat multă vreme pe români. Analizând cele două sisteme ortografice importante aplicate în ţara noastră, cel fonetic şi cel etimologic, el susţine necesitatea adoptării de către toţi românii a noii ortografii a Academiei Române. [13]

Hodoş a desfăşurat şi o intensă activitate de editor de texte. A fost unul din primii editori ai poeziei postume a lui Eminescu. După ediţia lui Titu Maiorescu (1884), care cuprindea, în esenţă, poeziile lui Eminescu apărute în Convorbiri literare, Hodoş a publicat în 1902 volumul M. Eminescu - Poezii postume (Ed. Minerva, Bucureşti). În prefaţă, editorul menţionează că poeziile sunt extrase din manuscrisele lui Eminescu, dăruite Academiei Române de Titu Maiorescu şi justifică titlul dat volumului, exprimând totodată şi regretul că aceste poezii nu au putut fi publicate de Eminescu: *„Le-am dat numele de Poezii postume, pentru ca să fie bine înţeles că s-au tipărit după moartea poetului, adică fără ca el să le fi putut revedea, pentru a le da forma pe care el însuşi ar fi putut-o socoti definitivă"*.[14] Împreună cu Ilarie Chendi, a început pregătirea pentru tipar a unui ciclu de Opere complete, din care a fost tipărit numai primul volum, Literatura populară (1902). În 1903, Hodoş a publicat Un fragment din Molitvenicul Diaconului Coresi (1564), care apăruse, alături de alte 15 lucrări, în volumul Prinos lui D. A. Sturdza la împlinirea celor şaptezeci de ani (Bucureşti, 1903). În introducere, Hodoş face consideraţii interesante asupra unor tipărituri româneşti din secolul al XVI-lea. Introducerea cuprinde şi comentarii asupra limbii şi textului Molitvenicului.

În aceeaşi serie a editării de texte se înscrie şi Le voyage en Moldavie du Comte de Moriolles (1809), publié avec une introduction par Nerva Hodoş, Bucharest, 1903.

Hodoş a reeditat şi scrierea lui Dinicu Golescu, Însemnare a călătoriii mele, Constantin Radovici din Goleşti, făcută în anul 1824, 1825, 1826 (Buda, 1826). Ediţia îngrijită de Hodoş apare în 1910, cu o substanţială şi originală prefaţă, cuprinzând genealogia Goleştilor, o biografie a autorului şi prezentarea lucrării.

De numele său este legată şi elaborarea volumelor XVI, XVII şi XVIII din Documentele Hurmuzaki (1912-1916). Volumul XVIII a fost tipărit după moartea sa, cu participarea lui Nicolae Iorga, care, după ce Nerva Hodoş s-a îmbolnăvit, s-a oferit să continue pregătirea documentelor completând volumul început de acesta.[15]

În 1913, Nerva Hodoş a publicat două documente (francez şi spaniol) referitoare la Vitejiile lui Mihai-Vodă apreciate în Apus. 1595-1599, cu o prefaţă în versuri închinată luptei de la Gorăslău de Nicolae Iorga. În acelaşi an, Hodoş a publicat, după un manuscris al fratelui său, Enea Hodoş, Simeon Balint. Vieaţa şi luptele lui în Munţii Apuseni ai Ardealului la 1848-1849.

Multe din iniţiativele sale au fost curmate brusc în septembrie 1913 când inteligenţa sa sclipitoare a început să se întunece, iar după două luni, la 9 noiembrie, s-a stins din viaţă într-un spital din Sibiu, având numai 44 de ani. Întreaga sa viaţă şi-a dedicat-o scrisului şi muncii de bibliotecă. A avut o „viaţă grea şi modestă, de cărturar harnic, dezinteresat".[16]

Nerva Hodoş este unul din fondatorii bibliografiei ştiinţifice româneşti. Personalitate cu orizont larg, având preocupări în aproape toate compartimentele culturii umaniste, de la istorie şi istoriografie literară până la cronica vioaie de ziar, fie literară, fie teatrală, cercetător pasionat, cu o putere impresionantă de muncă, călător pentru a descoperi cărţi şi manuscrise vechi, spirit devotat ridicării societăţii noastre prin intermediul cărţii, Nerva Hodoş rămâne o figură remarcabilă a culturii noastre.

Loredana Spînu

Note:

1. Barbu Theodorescu, Istoria bibliografiei române, Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1972, p. 99
2. Nerva Hodoş, Biblioteci publice libere. O propunere, Bucureşti, 1906, p. 12
3. I. Lupu, Alexandru Sadi Ionescu, în Călăuza bibliotecarului, nr. 12, 1959, p. 42
4. Ibidem, p.41-42
5. Biblioteca Academiei Române, ms. rom. 5101, f. 1
6. Ibidem, ms. rom. 5101, f. 11
7. Nerva Hodoş, Biblioteci publice române. O propunere, în Convorbiri literare, 40, nr. 10, 1906, p. 937
8. Rapoarte asupra învăţământului public, Bucureşti, 1907
9. Nerva Hodoş, Biblioteci publice române. O propunere, în Convorbiri literare, 40, nr. 10, 1906, p. 937
10. Ibidem.
11. L'Indépendance roumaine, 1902-1904; Revista noastră, I, 1907
12. Nerva Hodoş, Începuturile tipografiei în ţara noastră, în Convorbiri literare, XXXVI, nr. 11, 1902, p. 1051-1055
13. Nerva Hodoş, Ortografia română, în Revista politică şi literară, I, nr. 1, 1906, p. 5-6
14. M. Eminescu, Poezii postume, Editura Minerva, Bucureşti, 1902, p. 1
15. Arhiva Academiei Române, dos. 1910, A-13, f. 19
16. Barbu Theodorescu, op. cit., p. 100

I. D. PIETRARI – 110 ani de la naştere

Prevăzută în programul său de animaţie culturală pe anul 2009, aducerea în atenţia publicului târgovişten a unor personalităţi locale - astăzi puţin cunoscute sau chiar uitate - constituie una din preocupările majore ale Bibliotecii Judeţene „I. H. Rădulescu" Dâmboviţa.

Pe fondul acestui demers se situează şi aniversarea a 110 de la naşterea poetului dâmboviţean I. D. Pietrari, organizată de către Secţia Colecţii Speciale în cadrul programului dedicat Zilei Internaţionale a Poeziei din data de 20 martie 2009. Printre invitaţi s-au numărat poeţii Alexandrina Dinu - care conduce Cenaclul Literar „Elena Văcărescu" şi Ion Iancu-Vale. Aceştia au dialogat cu elevi de la Colegiul Naţional „Nicolae Titulescu" Pucioasa, Liceul Teoretic „Petru Cercel" Târgovişte şi Şcoala „Tudor Vladimirescu" Târgovişte, printre care şi copii-poeţi, ce au recitat din propriile creaţii.

Pe lângă o scurtă narare a vieţii şi activităţii literare, momentul dedicat lui I.D. Pietrari, a fost completat şi de o prezentare a cărţilor şi ma nuscriselor sale aflate în colecţiile bibliotecii.

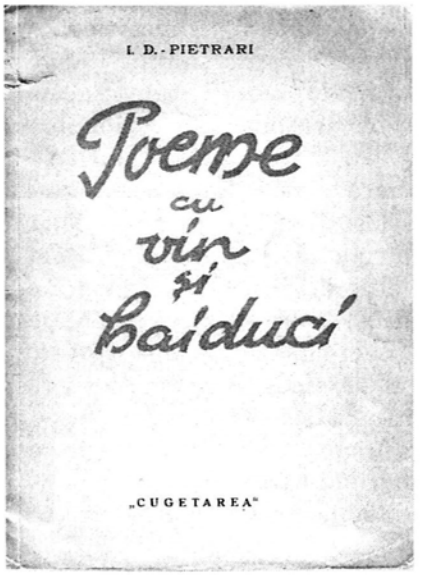
Iosif C. Dumitrescu (numele real al poetului I. D. Pietrari) s-a născut la 19 Martie 1899, în localitatea Pietrari, judeţul Dâmboviţa, fiind fiul Filofteiei (născută Coman) şi al notarului Constantin Dumitrescu.

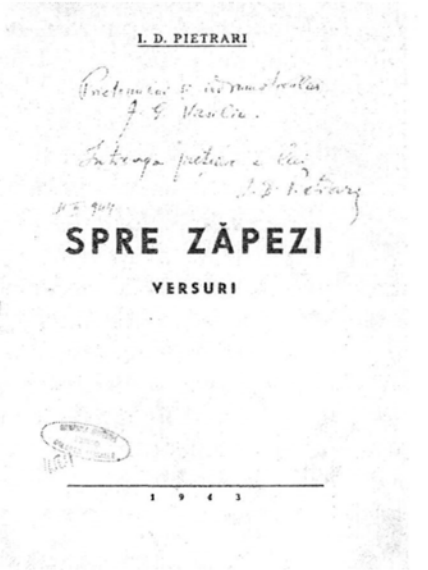
Urmează clasele primare în satul natal, fiind admis apoi la Şcoala Normală din Bucureşti, pe care, datorită întreruperii cursurilor în vremea ocupaţiei germane, o va absolvi abia în 1920. Învăţător în câteva sate dâmboviţene şi în Târgovişte, se transferă în 1939 la Bucureşti. O vreme a funcţionat ca revizor si inspector general şcolar. Debutează publicistic relativ târziu, în 1926, la „Graiul Dâmboviţei" (Târgovişte). Mai scrie, iscălind I. Dumitrescu-Pietrari, I. Aliniş, Secure, N. Pinten ş.a., şi în alte gazete locale, precum „Ecoul Dâmboviţei", „Ancheta", „Gorjanul", şi înfiinţează el însuşi „Suflet de ţăran" (Târgovişte, 1932), care nu rezistă mult timp. La toate dădea şi versificări ocazionale, cronici rimate sau epigrame. Acestea din urmă sunt strânse în volumul "Ţepi... cu adresă" (1930). Ulterior îşi tipăreşte plachetele "Scrisori de primăvară" (1932), "Amintiri" (1935), "Depărtări" (1936), "Regelui meu" (1936), "Poeme cu livezi" (1937), "Poeme cu vin şi haiduci" (1939) - ultimele însumând declaraţiile, spovedania şi testamentul haiducului Stoica (în fond o mască a eului liric, care, de altfel, se exprimă şi direct) şi atrăgând întrucâtva atenţia criticii.

După mutarea în capitală, se apropie de cercurile literare, iar poeziile, inspirate de actualitatea tragică - amputările teritoriale suferite de ţară, intrarea în război - îi sunt găzduite în „Convorbiri literare", „Viaţa", „Curentul magazin", „Viaţa Basarabiei", „Revista Bucovinei", „Porunca vremii", „Gazeta refugiaţilor", „Gazeta luptătorilor" ş.a. De sub tipar îi ies acum "Scrisori pentru poeţi" (1940), "Omagiale" (1940), "Ne fac dojană grea strămbunii" (1940) - în care durerea sinceră şi deosebit de intensă provocată de Dictatul de la Viena şi de ultimatumul sovietic se împleteşte cu revolta împotriva celor care le-au acceptat, a lipsei de eroism şi de spirit de sacrificiu, "Carte cu eroi" (1941), "Spre zăpezi" (1943) - în care surprinde tragismul războiului. A mai publicat, în colaborare, "Cartea cercurilor culturale" (1939). După 1944, când în treacăt se cere pedepsirea lui pentru „naţionalism" şi „instigare" la războiul antisovietic, numele îi dispare din presă. Abia în 1968 este admis în Fondul Literar, de la care va primi pensie, si izbuteşte în cele din urmă să editeze broşura Din Ţara lui April (1970), conţinând versuri pentru copii, şi o antologie de autor, "Scrisori de primăvară" (1972). Se stinge din viaţă la Bucureşti, în data de 10 Februarie 1986.

SCRIERI: "Ţepi...cu adresă", Târgovişte, 1930; "Scrisori de primăvară", Târgovişte, 1932; "Amintiri", Târgovişte, 1935; "Depărtări", Târgovişte 1936; "Regelui meu", Târgovişte, 1936; "Poeme cu livezi", Târgovişte, 1937; "Poeme cu vin şi haiduci", Bucureşti, 1939; "Cartea cercurilor culturale" (în colaborare), Bucureşti, 1939; "Scrisori pentru poeţi", Bucureşti, 1940; "Omagiale", Bucureşti, 1940; "Ne fac dojană grea strămbunii", Bucureşti, 1940; "Carte cu eroi", Bucureşti, 1941; "Spre zăpezi", Bucureşti, 1943; "Din Ţara lui April", Bucureşti, 1970; "Scrisori de primăvară", pref. G.G. Ursu, Bucureşti, 1972.

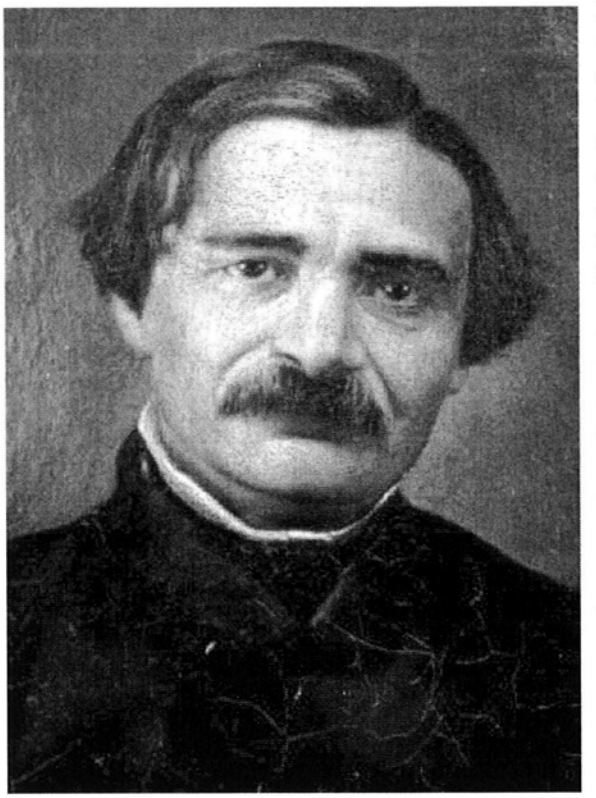
Alexandru Ştefănescu

Tableta de scriitor

LIMBA NOASTRĂ MATERNĂ ŞI GRAMATICA LUI IENĂCHIȚĂ VĂCĂRESCU SAU A LUI ELIADE

Pentru noi, limba maternă este cea română, astfel că învățăm româneşte în familie şi pe neobservate, ca o modalitate firească de a comunica în postura noastră de ființe raționale, de oameni.

La vorbirea limbii noastre materne nu întâmpinăm nici o dificultate, deoarece gândurile pe care le exprimăm în vorbe se articulează coerent grație sunetelor ce se asamblează între ele natural şi armonios, sunetul fiind cea mai mică particulă fonetică în această situație. Dificultatea începe însă imediat ce trebuie să ne transpunem grafic gândurile, adică să le consemnăm sau şi mai explicit, să transpunem sunetele în semne în scopul comunicării prin scris, ori al fixării şi conservării lor.

De ce poate fi mai dificilă scrierea limbii materne decât vorbirea ei? Dintr-o cauză la fel de naturală ca limba însăşi! Limbajul omenesc, fiind un fenomen, adică ceva ce se naşte, funcționează şi dispare odată şi odată, are la bază anumite mecanisme de apariție şi funcționare, de care suntem şi nu suntem conştienți când vorbim, dar ne trezim că fără a le cunoaşte nu putem scrie, nu putem continua comunicarea prin scris!

Fără a intra în detalii de strictă specialitate şi fără a recurge la definițiile corespunzătoare stabilite de lingvişti pentru fenomenul lingvistic ca atare, ori pentru fiecare piesă componentă în parte, voi simplifica arătând că acestui mecanism specific vorbirii şi scrierii într-o limbă, oricare ar fi ea, i s-a spus gramatică.

Dacă, de bine de rău, omul se mai descurcă până la urmă cu scrierea limbii materne, pentru a-şi însuşi corect o limbă străină are neapărată nevoie de cunoaşterea prealabilă ori paralelă a mecanismului aflat la baza naşterii şi funcționării acelei limbi pe care vrea să o învețe! Orice intelectual român care doreşte să deprindă pe conaționali să scrie în limba maternă ori pe străinii interesați să le învețe limba, simte în mod natural necesitatea punerii în evidență a mecanismului interior al acestuia! Primii care şi-au pus problema la noi, au fost Ienăchiță Văcărescu şi mai apoi Ion Heliade Rădulescu în Muntenia, dar şi Dimitrie Eustatievici, Gheorghe Şincai şi Inochentie Micu-Klein în Ardeal! De ce aşa de târziu față de cristalizarea limbii române şi de ce separat?! Pentru a lămuri şi acest neajuns, apare neapărat necesară o explicație ținând de istoria poporului nostru...

După retragerea administrației romane din Dacia şi practic, autodesființarea statului antic roman de pe teritoriul Daciei, sub presiunea invaziei popoarelor migratoare, autohtonii, care erau descendenți nu numai ai dacilor de odinioară – strâns uniți prin spațiu şi obiceiuri în jurul unui conducător ereditar, regele – ci şi ai populațiilor de diverse etnii şi religii, venite din imperiu, nu aveau cum se regrupa de îndată într-o altă entitate statală, capabilă să funcționeze de sine stătătoare, şi au cam rămas la discreția ... istoriei. Aceeaşi istorie a omenirii care determinase cucerirea Daciei de către armatele romane şi înglobarea ei în Imperiu! Totuşi elementul autohton dac, fost şi rămas covârşitor, a făcut ca de-alungul evoluției istorice separate a spațiului nord-Dunărean în trei provincii Valahia, Moldova şi Transilvania să-şi mențină în permanență însuşirile ce îl uneau în ciuda succesivelor influențe externe mai mult sau mai puțin puternice. Iată de ce limba oficială de comunicare grafică în epoca de mai încoace, a lui Ienăchiță Văcărescu şi Ion Helide Rădulescu, a fost cea slavonă şi/sau cea neogreacă. Limba slavonă, scrisă cu caractere chirilice, nu a fost o limbă propriu-zis rusă, ci una cam artificială, după cum şi cea greacă vorbită de protipendada fanariotă imigrată la noi din cartierul Fanar al capitalei turceşti, nu era nici ea, sută la sută, cea vorbită de populația de pe teritoriul propriu grecesc.

Toți marii noştri înaintaşi pomeniți mai sus, Eustatievici, Văcărescu, Şincai, Micu-Klein, Ion Heliade Rădulescu au fost oameni umblați, culți, adevărați savanți ai epocilor lor, cunoscători a câte trei până la şapte-opt limbi străine, care deveniseră conştienți prin natura lucrurilor de necesitatea identificării şi evidențierii mecanismului interior al limbii române, pentru deprinderea scrierii ei de către tineretul autohton, ca şi

pentru uzul străinilor, ca unică modalitate a plasării culturii şi civilizaţiei româneşti în circuitul universal.

Toate consideraţiile expuse până aici de către subsemnatul sunt de la sine înţelese de către lingvişti şi filologi în general, dar publicului larg i-ar putea fi utile spre înţelegerea exactă a gestului cu adevărat revoluţionar pentru epoca respectivă, al fiecăruia dintre cei amintiţi mai sus...

Dacă e să dăm credit total profesorului şi istoricului austriac Sulzer, „Gramatica" lui Ienăchiţă este, cronologic, prima pe întreg teritoriul românesc, fiind tipărită în aprilie 1787 la Râmnicu-Vâlcea sub titlul „Observaţii sau băgări de seamă asupra regulilor şi orânduielilor gramaticii româneşti...", iar apoi şi la Viena. Autorul însuşi menţionează ce a avut ca modele, „Lezioni di lingua toscana" - gramatica de la începutul secolului al XIII-lea a italianului Girolamo Gigli, precum şi cele mai noi, ale limbii greceşti, semnate de către Gheorghios Fatseas - 1760, Meletie - 1728 şi Antonie Catiforos - 1734.

Menţinând alfabetul chirilic ca modalitate de scriere, el l-a redus la 33 de litere şi 9 diftongi.

Suntem datori a menţiona „Gramatica" întocmită la nivelul anilor 1755 – 57 în Transilvania, la Braşov, de Dimitrie Eustatievici, rămasă însă în manuscris şi publicată abia în secolul al XIX-lea, precum şi pe cele ale lui Gheorghe Şincai şi Inocenţiu Micu-Klein, rămase de asemenea în manuscris şi publicate după moartea autorilor.

Opera lui Ienăchiţă Văcărescu, în ciuda imperfecţiunilor ei, de care el era conştient, a fost preluată de contemporani şi de urmaşi, drept o „Gramatică", aceasta mai având şi importanţa de a fi fost aplicată în practică, inclusiv în provincia transilvană. Ea a fost studiată şi preluată creator de toţi cei care au întocmit apoi gramatici, anume Tempea, Paul Iorgovici, Constantin Diaconovici Loga, Ion Heliade Rădulescu, Iordache Golescu. Aşa de exemplu, o societate de filozofie din Ardeal îl considera în anul 1795 „un Anacreon al românilor", iar îndată după 1800 Zaharia Carcalechi scria cu patos că „în toate bibliotecile împărăteşti şi crăieşti se află această gramatică, ca un semn de laudă a neamului românesc".

De bună seamă că lucrarea aceasta a folosit ca instrument de cunoaştere pentru învăţarea limbii române în Şcoala Domnească de la Sfântul Sava, unde a fost el însuşi şi profesor, descendenţilor de boieri români, cât şi în cea de la „Sfântul Gheorghe", odraslelor de meşteşugari şi negustori, ambele din capitala ţării, Bucureşti şi probabil în celelalte şcoli din principate, ca de exemplu, cea de la Pătroaia, pe moşia Cantacuzinilor, judeţul Dâmboviţa, atestată documentar în secolul al XVIII-lea.

Ulterior, cam peste 70 de ani, Ion Heliade Rădulescu, cel care va elabora prima gramatică autentic ştiinţifică a limbii noastre, îl va denumi cu o sintagmă aproape jubiliară, drept „părinte al gramaticii româneşti"!

Devenind la rândul lui, profesor la Şcoală Domnească de la „Sfântul Sava", după ce studiase şi la înalte şcoli din străinătate, absolventul Ion Heliade Rădulescu se va lovi de acelaşi neajuns - lipsa unei gramatici care să corespundă necesităţilor de deprindere corectă a limbii române, la nivelul epocii sale. Având însuşiri înnăscute de novator şi beneficiind în aceeaşi măsură de progresele înregistrate de lingvistică până la epoca sa, acest demiurg al culturii române, ne-a înzestrat, pe lângă multe alte lucrări de valoare, şi cu o gramatică completă şi perfect funcţională, astfel că, titulatura de „părinte al gramaticii româneşti", cu care el l-a încununat pe Ienăchiţă, i se potriveşte şi lui, cel puţin la fel de bine.

Eliade a explicat regulile gramaticale într-un limbaj fluent şi accesibil, a redus în acelaşi scop alfabetul chirilic, adaptându-l şi mai mult foneticii naturale a limbii române, toate într-un ansamblu coerent de norme pe cât de importante, pe atât de utile însuşirii practice.

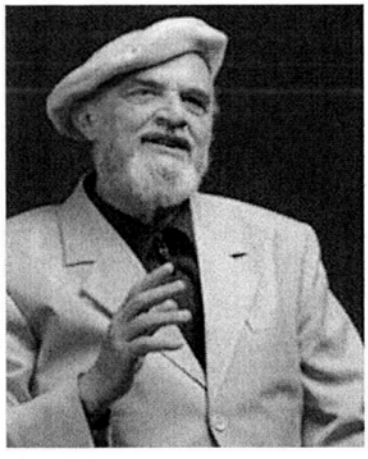
Ca şi predecesorul, el experimenta în practica profesorală de zi cu zi din Şcoala unde se întorsese ca profesor, funcţionalitatea regulilor gramaticale pe care el doar le identificase şi le exprimase în mod specific.

Urmaşii apropiaţi ai celor doi titani ai limbii şi literaturii române, Ienăchiţă Văcărescu şi Ion Eliade Rădulescu, ca şi noi, cei de azi, ne folosim de roadele muncii lor novatoare, ca de axiome lingvistice, cu caracter cu totul şi cu totul general, dar ele au fost la origine, două recorduri pur personale în domeniu, care au devenit cu timpul, pe măsura integrării lor în progresul cunoaşterii, două acumulări fireşti, cvasianonime, de a căror paternitate îşi mai amintesc doar specialiştii, în timp ce ei, autorii primelor gramatici funcţionale, ale limbii noastre continuă să-şi trăiască cu demnitate veşnicia...

Corin Bianu

REMEMBER

Am trăit două războaie mondiale

În vara lui 1941, când au sunat sirenele, goarnele agenților de prin sate şi clopotele tuturor bisericilor eram la unchiul meu, Petre Nițescu, preotul din Drăgăeşti. Mergeam uneori la Priseaca, un sat vecin, şi acolo, pe malul stâng al râului Dâmbovița, era un platou înalt unde s-au dat lupte în primul război mondial. Nemți atacaseră din vest şi trupele române apăraseră poziția platoului spre a bloca marşul invadatorilor spre Capitală. Pe platoul acela ne jucam uneori noi, copiii. Câmpul era presărat cu tunuri şi blindate sfârtecate, îngropate pe jumătate în pământ, rămăşițe ruginite, încă neadunate de la primul război mondial. Găseam baionete, căşti militare, tot felul de fiare şi eram fericiți. Ne jucam de-a războiul, de-a nemții şi românii, chiar în spațiul marilor bătălii retrăite de noi copiii la dimensiunile imaginației şi candorilor infantile. Pentru noi, primul război mondial nu se sfârşise, când un alt război, mult mai dureros, mai distructiv şi mai nemernic pentru soarta nației române venea peste vârstele noastre. Ne jucam pe platoul de la Priseaca între afeturi de tun şi arme ruginite când au sunat clopotele, vestindu-ne că undeva, departe, pe Prut a început al doilea război mondial.

Am rămas la Drăgăeşti până în septembrie când am revenit la Glodeni, spre a răspunde la primul clopoțel, începându-mi viața de şcolar. La ieşirea din Târgovişte spre Teiş, pe podul Mihai Bravu de peste râul Ialomița, căruța noastră a fost oprită de soldați. Podul avea numai o singură bandă de circulație pentru ambele sensuri şi dacă două vehicule se întâlneau, unul din ele trebuia să aştepte într-o alveolă până la trecerea celuilalt. Într-o astfel de alveolă am fost noi opriți ca să lăsăm liberă trecere unui convoi cu răniți care venea de pe front. Tata lupta atunci în linia întâi şi mama nu mai primise de multă vreme veşti de la el. Îți poți imagina cu câtă emoție a privit ea spre convoiul cu răniți, erau 20-30 de căruțe pline cu oameni însângerați, cu pansamentele neschimbate de mult timp, oameni suferinzi, infirmi, neraşi, cu privirile pierdute, culcați în paie sau îngrămădiți pe scândurile căruțelor. Steaguri tricolore apăreau când şi când, steaguri rupte şi însângerate. Convoiul părea nesfârşit. Mi-o amintesc pe mama tremurând, cu ochii în lacrimi, întrebând soldații din ce regiment sunt, dacă nu sunt cumva din regimentul 22... A fost cumplit. Aceste imagini m-au urmărit toată viața şi mă urmăresc şi acum. Ele au săpat adânc în memoria copilului care eram, găsindu-şi ecou în cărțile mele.

Aceasta e o parte din zestrea emoțională pe care județul natal şi oraşul copilăriei mele, al primei mele tinereți mi le-au dăruit. Este un dar amar, al suferinței, dar inima mea îl păstrează cu sfințenie ca pe un semn de jertfă, ca un memento în curgerea îndelungatei mele vieți. Mi-a fost dat să trăiesc, copil fiind, două războaie mondiale. Primul, imaginativ, în decorul autentic al blindatelor cu şenila ruptă, al tunurilor ruginite, al pământului încă mustind de sângele eroilor. Al doilea, privit în fibra lui autentică de un copil cu ochii dilatați de spaimă şi grandoare. Şi apoi, ne-a dat Dumnezeu la toți o pace lungă, de 65 de ani, mulți înainte! Şi poate înțelepciunea de a nu mai trece din nou prin cataclisme înfiorătoare. Revin deseori la Târgovişte şi îi văd istoria gravată în ziduri, în hrisoave şi în chipuri omeneşti. Este multă bărbăție venită din vremi voievodale şi asta este tinerețea fără bătrânețe a Târgoviştei noastre.

Daniel Drăgan

Tinere condeie

RĂSTIGNIT ÎNTRE CRUCI. Sau viaţa şi dupăviaţa lui Vlad Vodă căruia norodul i-au zis Ţepeş.

de Vasile Lupaşc
Roman istoric, 332 p., format 13x20 cm,
Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte

Prezentare

În a doua jumătate a secolului XX, adevărata istorie a românilor a fost dată uitării, regimul comunist înlocuind-o cu o versiune destinată manipulării maselor, unicul scop fiind sovietizarea conştiinţei naţionale. În anii '80, când regimul ceauşist a implementat naţional-comunismul, istoria naţională a devenit un penibil surogat având ca fundal marşurile şi defilările omagiale. Marile personalităţi istorice au fost reduse la strictul necesar propagandei oficiale.

Refuzând şabloanele romanului istoric, din spaţiul cultural românesc, tributare patriotismului festivist, Vasile Lupaşc reconstituie personalitatea lui Vlad Ţepeş, redându-l memoriei contemporaneităţii. Animat de dorinţa arzătoare de răzbunare, de pedepsire a ucigaşilor tatălui şi fratelui său Mircea, voievodul nu-şi uită menirea de apărător al libertăţii şi demnităţii poporului său, devenind un justiţiar legendar.

Dincolo de cruzimea afişată, Ţepeş este capabil de puternice sentimente de iubire, este omul care doreşte să ierte, să se împace cu Dumnezeu prin renunţarea la ura care-i arde sufletul. Le oferă boierilor şansa de a fi iertaţi. Cu o singură condiţie: să pună interesul politic, în sensul medieval al cuvântului, mai presus de cel personal. Este ocazia unică, irepetabilă a împăcării pe care boierii o disprețuiesc, fiind prea obişnuiţi să creadă că sunt deasupra Legii strămoşeşti. În asemenea condiţii, voievodul recurge la singura modalitatea care-i permite să-i învingă pe boieri şi pe turci: spaima, teroarea, împinse până la limitele suportării. Astfel, apar legendarele "păduri de cadavre trase în ţepe". Vlad Vodă foloseşte cruzimea rafinat dozată în scopul redării demnităţii şi curajului colectiv, pentru respingerea pretenţiilor Imperiului Otoman.

Vlad Ţepeş, cel descris de Vasile Lupaşc, nu are nimic din arhetipala exemplificare a eroicei şi didacticei iubiri de glie strămoşească. Vasile Lupaşc este un maestru al naraţiunii antrenante, fără alunecări în penibilul comercial sufocant. Descrierile sunt pline de culoare, de viaţă, te prind în vârtejul evenimentelor, astfel încât romanul devine un culoar al timpului către Cetatea de Scaun a Târgovişteii.

„Răstignit între cruci" este mai mult decât un roman istoric. Este drama unui voievod şi a neamului său, mereu duşmănit şi trădat. Vasile Lupaşc a reuşit, la modul narativ splendid, să demonstreze acest lucru printr-un roman istoric ce este cu mult deasupra a ceea ce s-a scris până la el, iar scurgerea timpului ne va da probabil dreptate, sau nu. În final, Dumneavoastră veţi decide.

Mircea Cotârţă, jurnalist

Vasile Lupaşc se mişcă firesc printre figurile impunătoare ale trecutului naţional şi are talentul de a crea o întreagă epocă - plină de evenimente, de personaje proeminente -, de a stabili raporturi între diferitele forţe sociale aflate în luptă, de a pune în pagină înţelesuri istorice, fapte de conştiinţă, tensiuni şi tendinţe ale vremurilor... Şi din tot acest context de întâmplări, povestea lui Vlad Ţepeş capătă forţa unei reprezentaţii teatrale. Prin adevăr, credinţă şi putere de convingere, această istorie poate deveni oricând nucleul unui spectacol de teatru viu, impresionant! Cred că teatrul românesc a câştigat promisiunea unui dramaturg!

Mircea Albulescu, actor

Prin forţa expresiei, prin instinct, prin inteligenţă, scriitorul Vasile Lupaşc se află la înălţimea destinului său de învingător.

A ştiut să facă din arhicunoscuta figură istorică a lui Vlad Ţepeş o fiinţă apropiată cititorului de secol XXI, un idol pe care cauţi să-l descifrezi, să-l înţelegi, să-l urmezi...

A adus în discuţie idei ca libertatea, binele, adevărul, sensul social, ostilitatea faţă de orice fel de autoritate nejustificată, faţă de orice tip de agresiune politică...

A ştiut să redea toate faţetele unui personaj istoric complex, amestec de lumini şi tenebre, de vitejie şi tandreţe... Şi a reuşit să arate, într-o succesiune de tablouri tulburătoare, cum acest erou exercita asupra tuturor o fascinaţie puternică, polarizând, într-un fel, acţiunile şi impulsurile celorlalţi... cum radia, pur şi simplu, ceva care-i determina pe apropiaţii lui să i se închine, iar pe duşmani să-i recunoască forţa...

Între atâtea legende şi istorisiri aberante, şocante, revoltătoare, create în jurul acestui erou, poate că am uitat să-l iubim pe adevăratul Vlad Ţepeş... iar cartea lui Vasile Lupaşc tocmai asta ne învaţă!

Fresca istorică pe care autorul a creat-o este plină de precizie, de mişcare, de tensiune lăuntrică şi elasticitate şi ne transmite o energie fantastică!

Şi, totodată, ne provoacă o emoţie vie, intensă, deoarece se constituie într-o adevărată chintesenţă de idei etice, politice şi chiar filosofice, principii morale, atitudini umane, sentimente, pasiuni...

Parcurgând toate stările unei existenţe istorice, legendare, luminând toate cutele, toate laturile alcătuirii profund omeneşti a unui

mare voievod român, "Răstignit între cruci" reprezintă o cheie sigură pentru cele mai tainice căi ale sufletului şi ale spiritului.

Domnica Ţundrea, redactor Radio România

În vremurile pe care le trăim, interesul faţă de istoria neamului este destul de scăzut. Sub influenţa puternică a spiritului consumist occidental, românii de azi nu îşi mai dau seama că a cunoaşte trecutul neamului înseamnă a cunoaşte pe părinţi şi strămoşi, a fi mândri, bucuroşi, de faptele glorioase ale lor si ale celor care i-au condus, a le recunoaşte şi aprecia efortul depus pentru atingerea unor idealuri al căror beneficiu a depăşit de multe ori graniţele în care românii au trăit. Apărarea Ţărilor româneşti de hoardele năvălitorilor păgâni (turci, tătari) a însemnat pe de o parte conservarea existenţei româneşti ca neam european creştin, dar într-o măsură la fel de importantă a însemnat o oarecare linişte pentru celelalte popoare europene. Romanul lui Vasile Lupaşc atinge câteva elemente esenţiale în efortul de a pune în lumina adevărului chipul marelui voievod Vlad Ţepeş. În primul rând, abordează evenimentele istorice dintr-o bogată perspectivă literară, mai sugestivă şi mai consistentă, care permite o înţelegere mai clară a acestora. În al doilea rând, spulberând miturile de multe ori aberante scornite în lumea occidentală, îl descrie pe Vlad Ţepeş aşa cum a fost în mod real, încercând totodată şi o justificare sentimentală şi raţională a acţiunilor voievodului, acolo unde au fost mai puţin înţelese. Nu în ultimul rând, prin stilul sau, Vasile Lupaşc reuşeşte să integreze întreaga scriere într-o compoziţie captivantă de talia romanelor de aventură cu cavaleri şi muschetari ale scriitorilor Michel Zevaco şi Alexandre Dumas care au făcut înconjurul lumii atât în forma scrisă, cât şi în forma pieselor de teatru sau film. Pentru cel puţin aceste câteva elemente enumerate mai sus, deşi destul de ocupat de diverse griji cotidiene, am citit „pe nerăsuflate" acest roman şi m-am bucurat că încă mai există oameni de cultură care ştiu să scoată la iveala frumosul eroilor şi voievozilor care s-au jertfit în vremurile dinainte pentru binele întregului neam românesc. Mulţumiri şi felicitări domnului Vasile Lupaşc şi tuturor celor care iubesc istoria neamului şi scot în evidenţă adevărata ei valoare.

preot Constantin Stroilescu

Cu scopul declarat de a încerca să devină un înaintemergător al necesarei renaşteri naţionale, mânat de un patriotism autentic şi (cumva) anacronic, Vasile Lupaşc, un tânăr român din părţile Târgovişteі scrie un roman uluitor despre Vlad Ţepeş.

E un roman-model care, îndrăzneţ şi parcă sfidător, cultivă idei şi valori fundamentale şi uitate parcă acum – **cinstea, altruismul, vitejia, abnegaţia, sacrificiul de sine.**

Răstignit între cruci ar trebui să fie o lectură şcolară obligatorie pentru adolescenţi pentru că, totuşi, misiunea şcolii este de a educa, iar în prăfuita programă şcolară, alături de cronici şi cronicari, poate că ar trebui să-şi găsească locul şi această carte dinamică, plină de suspans, cu personaje memorabile şi scrisă într-o foarte curată şi frumoasă limbă literară, fără nici o concesie făcută gustului pentru morbid, licenţios sau trivial.

Victoria Vârtopeanu, profesor limba şi literatura română.

- fragment -

" – Cavalerul nostru Mihnea s-a înnegrit la faţă! E viteaz şi toată viaţa lui şi-a jertfit-o pentru noi şi pentru Valahia. Să nu vă fie frică, vitejilor, eu nu am să mor în seara asta. Nu mi-am terminat rostul pe pământ încă. Ştiu că turcii sunt nenumăraţi şi eu sunt unul singur, dar să-mi spuneţi voi, de câţi lupi este nevoie să pună pe fugă o turmă de oi? Am să merg peste Mahomed şi am să-i spun în faţă, înainte să-i scot inima din piept, că Valahia nu poate fi în veci cucerită nici de el, nici de alţii! Iar dacă va fi să mor, am să înviu iar şi o să mai mor o dată şi de o mie de ori, de câte ori o fi nevoie, să alung fiarele din Ţara mea. Cât va fi Valahia vie în lume, românii vor şti numele nostru şi ne vor aştepta să înviem iar în sângele lor când va veni şi rândul lor să moară pentru Ţară. Atunci, din veacul ce va să vie, vor striga nepoţii şi nepoţii nepoţilor noştri, ca şi noi: **MURIM SAU SUNTEM LIBERI**! de se vor scutura toate hoardele şi armiile ce vor râvni la pământul nostru!

– Murim sau suntem liberi! Murim sau suntem liberi! tunară într-un singur glas cei şapte mii de oşteni. Glasul lor acoperise furtuna ce se stârnise. Cum stăteau în mijlocul pădurii, cu pletele smuncite de vânt şi săbiile în mâini, păreau ridicaţi din însuşi pământul milenar al Ţării Româneşti, din pământul şi aerul frământat de oasele şi sângele dacilor şi a celor dinaintea lor.

În clipa aceea, oastea lui Vlad Basarab Voievod devenise invincibilă! Vodă nu se mai uită în spate, către cavalerii săi. Îi era ruşine de privirea lui Mihnea. Şi milă. Ştia câte griji îşi făcea bătrânul cavaler, dar nu avusese încotro. Dacă i-ar fi spus unde merge, cu siguranţă, pentru prima oară în viaţa lui, cavalerul nu l-ar fi ascultat şi ar fi venit cu el. În tabăra turcilor nu se putea mişca nevăzut, însă, decât singur. Vorbea limba turcilor şi chiar imita la perfecţie câteva dialecte. Lesne se putea preface a fi ienicer sau negustor sau chiar spahiu. Doi oşteni care se apropiau de cortul lui Mahomed ar fi dat cu siguranţă de bănuit; unul singur avea şanse să ajungă acolo. Doar el.

Umăr lângă umăr, cei patru cavaleri se uitau tăcuţi cum voievodul lor se îndepărta de ei către marginea pădurii. Cizmele înalte, bătute cu ţinte scumpe din argint, pantalonii negri, strânşi pe picior şi tunica neagră, scurtă, cambrată în talie îi mai ascundeau puţin din forţa uriaşă a trupului. Păşea agil printre copacii deşi, de parcă s-ar fi grăbit la un bal sau sărbătoare. Ţinuta dreaptă şi hotărâtă ca întotdeauna arăta că nicicând inima sa nu fusese copleşită de frică.

Ascunsă parţial de umerii săi largi, tabăra otomană îşi pierduse aerul ameninţător. Era clar, Vlad Vodă Ţepeş îi va ataca acum pe cei două sute de mii de turci. Şi va învinge...

La marginea pădurii, Vlad se opri şi îşi trase peste straiele sale o tunică largă turcească. Pe a sa o împachetă frumos şi o lăsă jos, lângă copaci. Apoi dispăru dintr-o dată, tupilat în iarba înaltă a verii."

www.cetateadescaun.ro
www.legend-of-vlad.com
www.civilizatii-nemuritoare.ro

BIBLIOTECA "ION HELIADE RĂDULESCU" DÂMBOVIȚA

Târgovişte, str.Stelea , nr.2, cod 130018 - Tel./Fax.: 0245/612316
E-mail: office@bjdb.ro, Web: www.bjdb.ro

Principală bibliotecă publică a județului, pune la dispoziția utilizatorilor un fond de peste 300.000 documente: cărți, periodice, materiale audio-video şi documente non-publicații.

Serveşte interesele de informare, studiu, lectură, educație şi recreere ale utilizatorilor din municipiul Târgoviște şi întreg județul Dâmbovița, prin servicii care asigură accesul nediscriminatoriu la propriile fonduri (colecții şi baza de date), precum şi la alte surse, accesibile ei din exterior.

SERVICIILE

- **Serviciul dezvoltare, evidență, prelucrare a colecțiilor, catalogare, organizarea cataloagelor**
- **Serviciul studii, cercetare, informare bibliografică, automatizarea serviciilor. Asistența de specialitate**
- **Serviciul relații cu utilizatorii**
- **Centrul de informare comunitară (C.I.C.)**

Secția colecții speciale "Constantin Cantacuzino"

Fondul secției este compus din: cărțile donate de particulari; carte veche românească; carte cu Însemnări manuscrise; fondul scriitorilor dâmbovițeni; colecția de manuscrise literare româneşti; ediții bibliofile româneşti şi străine; ex-librisuri; colecția de cartofilie; microfilme (ale revistelor şi ziarelor apărute de-a lungul anilor în limitele geografice ale județului Dâmbovița.

Filiale:

Filiala Micro IX (strada Avram Iancu, Bl. 17, Sc. C, Ap. 43) - Dispunde de un fond de peste 6000 unități de bibliotecă din toate domeniile, predominând cartea pentru satisfacerea cerințelor de lectură ale elevilor;

- Organizează activități de popularizare a filialei, de animație culturală în şcolile din micro IX.

Filiala "Chişinău" (strada Ion Creangă nr.82/1, Chişinău, Repubica Moldova)

- Are un fond de 31700 volume, din care 74 titluri de periodice.

Periodic, biblioteca organizează activități la sediu, în colaborare cu alte instituții culturale, dedicate principalelor evenimente ale spiritualității româneşti şi universale.

PROGRAM PENTRU PUBLIC:

LUNI: 12-19;
MARȚI-VINERI: 9-19;
SÂMBĂTĂ: 9-12.

Secția de împrumut pentru adulți

- Oferă cititorilor o colecție compusă din 92225 de volume din domeniile: filosofie, religie, ştiințe sociale, lingvistică, literatură română şi universală, generalități, istorie, geografie, biografii.
- Practică împrumutul interbibliotecar.
- Pune la dispoziția cititorilor liste tematice de recomandare, de prezentare a ultimelor noutăți intrate În colecțiile noastre.

Secția de periodice "Elena Văcărescu"

- Pune la dispoziția cititorilor peste 11.000 unități de bibliotecă, (periodice) având 20 de locuri pentru studiu în sală. Organizează banca de date privind dezvoltarea economico-socială a județului Dâmbovița reflectată în presa centrală şi locală. Alcătuieşte "Anuarul Dâmbovița", punând la dispoziție, spre cercetare, publicații sau orice referințe despre lucrări existente în depozitul local.

Secția de carte tehnico-ştiințifică "Nicolae Ciorănescu"

- Pune la dispoziția cititorilor un fond de peste 32.000 publicații din domeniile respective.
- Acordă referințe şi informații de specialitate.

Secția de împrumut pentru copii "Ioan Alexandru Brătescu-Voineşti"

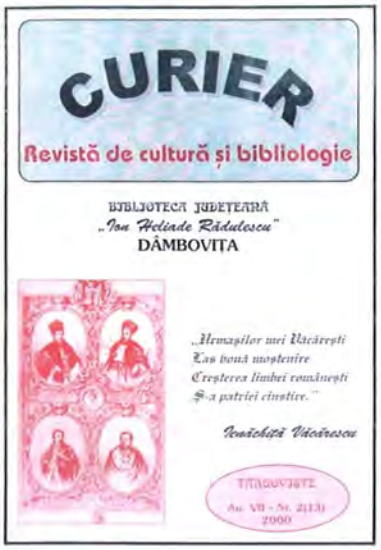
- Funcționează într-un spațiu propriu (Bulevardul Libertății, bl. B 2, parter).
- Pune la dispoziția copiilor un fond de peste 40.000 de publicații specifice particularităților de vârstă şi pregătire şcolară.
- Colecțiile sunt organizate pe criterii tematice, în concordanță cu bibliografia şcolară, cu cerințele de studiu şi lectură ale copiilor.
- Fondul de referință poate fi consultat în sala de lectură, special amenajată.

Sala de lectură "Grigore Alexandrescu"

- Oferă spre studiu lucrări din toate domeniile cunoaşterii (aproximativ 1 00.000 volume).
- Dispune de 30 de locuri pentru studiu.
- Pune la dispoziție materiale de referință, de informare bibliografică, de cunoaştere a tradițiilor socio-culturale ale colectivității.

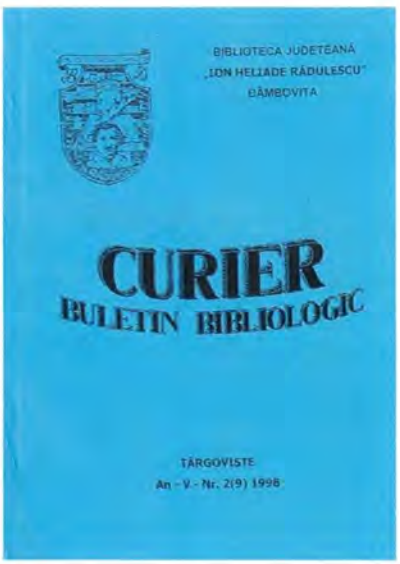
Secția de artă "Nicolae Grigorescu"

- Colecția conține peste 7000 lucrări de estetică generală, cărți şi albume din domeniul artelor
- Are un număr de peste 11.000 unități de bibliotecă, din domeniul audiovizualului (discuri, casete audio şi video, benzi magnetice, CD-uri, CD-rom.
- La solicitare, în limita posibilităților, pune la dispoziție fondul de discuri şi casete pentru imprimări.

I. H. Rădulescu, personalitate marcantă a culturii româneşti paşoptiste este iniţiatorul jurnalismului românesc.

Creatorul primului periodic cu apariţie regulată, intitulat „Curierul românesc", intenţionează răspândirea posibilităţilor de cunoaştere pentru toate categoriile sociale.

„Curierul românesc" era răspunsul la necesităţile vremii, în paginile lui regăsindu-se literatură, istorie, politică, artă etc.

Dorinţa lui I. H. Rădulescu a fost de a:

- răspândi lectura în toate mediile sociale;
- mobilizarea populaţiei în lupta pentru independenţă, unitate, egalitate, fraternitate – idealuri paşoptiste;
- a evidenţia caracterul naţional în orice domeniu;
- a susţine lexicul românesc în încercarea de a progresa şi de a se îmbogăţi.

După 180 de ani, „Curierul", revista bibliotecii judeţene care astăzi poartă numele marelui I. H. Rădulescu, se doreşte continuatorul idealurilor din acele vremuri.

Prin conţinut se adresează unui număr mare de cititori, chiar dacă la început a fost o revistă de strictă specialitate.

Astăzi, în cuprinsul ei, se regăsesc articole ale bibliotecarilor dar şi ale istoricilor, jurnaliştilor, scriitorilor semnificativi pentru cultura judeţului nostru.

Prestaţia acestora şi exigenţele revistei reiau, răspunzând aşteptărilor publicului de azi, idealurile şi programul cultural al lui I. H. Rădulescu.

ISSN 1223 - 9712